

II.

Iiska Heikkiläinen

(Panteri Alkio)

Synnynnäinen p o l s e v i k k i



PORVOO

Werner Söderström Osakeyhtiö

SYNNYNNÄINEN POLSEVIKKI

IISKA HEIKKILÄINEN

SYNNYNNÄINEN
POLSEVIKKI

(KARULIINAN POIKA II)

PORVOO

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA 1926

I.

Etutukkainen Jussi makasi selällään, kädet pään alla, Vuorenmahtavan heinäladossa vainiolla ja tirkisteli toisella silmällään osittain irtautuneen lakinkeulan raosta ladon kattoon. Hän katsoi viertilöimien irtautuvia kaarnoja, joiden alta madonjauho tomuna ripisi alas, ilmeisesti siitä liikkeelle lehahtaneena, että Jussi oli kolisteluillaan ja väkevällä kiroilemisellaan saanut ladon tontut hienoiseen levottomuuden tilaan. Jussi ajatteli, että kun olisi tässä kädenulettuvilla seiväs, hän pistäisi sen heti tuosta vanhan olkikaton läpi ja tekisi sellaisen reiän, että itse näkisi siitä taivaan pilviin, ja kun tulee sade, vesi vuotaisi tänne suoraan latoon. Silloin Vuorenmahtava kiroilisi niin että kattoa nostattelisi. Mutta hän nauraisi . . . perkeleelle . . .

Mutta nyt hän uudestaan muisti äskeiset tapaukset ja rupesi niitä ajattelemaan. Kun oli lähdetty kansakoululta, Myrskylento ja hän, oli muurari aikonut ruveta kurittamaan. Vaan kun Jussi otti puukon, veti Myrskylento kyntensä rinnuksista ja jäi hetkiseksi avutonna ja ilmeisesti peloissaan parin askeleen päähän katselemaan kasvattipoikaansa, joka puri hammasta suu vaahdossa ja heilutti puukkokättä. Jussi innostui sitä enemmän, mitä avuttomammalta Myrskylento näytti. Jo monesti

ennen oli hänen mielensä tehnyt sitä kupita, kun se oli kurittanut ja olettanut. Mutta silloin oli aina sattunut jotakin, mikä esti. Nyt oli yht'äkkiä kaikki ollut selvää, Jussi oli kyykähdellyt, kiljahdellut ja sitten puukko takapivossa hypähtänyt ja huitaissut. Mutta Myrskylento oli lähtenyt pakoon!

Jussin sisäistä iloa tulkitsi melkein korviin asti levenneen suun nauru ja silmäin viivamaiseksi muodostunut, vihainen tuijotus, joka nyt suuntausi ladonovesta taivaanrannalle, missä aurinko parhaillaan punerrellen teki laskuaan.

Jussi nauroi Myrskylennon paolle. Pelkäsipähän! Samalla tunsu veren huumaavana kuohuna kiertävän käsivarsissa, reisissä ja päässä. Hän oli väkevä! Nyt Jussi sen vasta aisti. Väkevä!

Se tunto soi hänelle erään aivan uuden mielteen. Ihmiset olivat häntä aina pitäneet pilkkanaan, narraneet, nauraneet, kaikki. Monet olivat potkaisseet, monet lyöneet, tukistaneet. Ei koskaan Jussi ollut tavannut ihmistä, jonka hyväntahtoisuus olisi ollut varjoton. Aina siitä saakka, kun alkoi jotakin tajuta, oli katajamäkeläinen ihmiskosketus ollut kylmä, vihainen tai pilkkaava. Se oli kasvattanut pojassa vakinaisen, ihanan toivon siitä, että kasvaisi suureksi ja väkeväksi, että uskaltaisi lyödä, kostaa, tehdä paha. Esiintyä julki-
sesti pahana, peloittavana, kylänkauhuna.

Nyt oli jo Myrskylento pelännyt. Paimentovereita oli jo ennen pannut pelkäämään. Hän voisi nyt alkaa antaa kullekin vuoron perään. Vuorenmahtava ja suutari saisivat! Mutta opettaja?

Jussin ajatus pysähtyi. Onkohan se mies hullu vai viisas? Sitä ei viitsisi lyödä. Jussi ajatteli, että häntä hävettäisi lyödä opettajaa. Pyrki oikein nauru. Hassu se on. On niin olevinaan. Hassu!

Tuli mieleen äiti, Limperin Karuliina. Nyrkki puristui. Mielikuvitus kutsui äitimamman tuohon ladon ovelle, mukana se saatana, se herrahtavainen mies. Jussi nousi kuumana. Kasvoille kohosi keitetyn ravun punotus. Käteen sattui taas puukko. Poika riehui hulluna huitoen. Noin hän löisi, noin, noin!

Siihen hän painui taas ja tuheri kasvonsa heinien sisään tuskallisesti ulisten. Yht'äkkiä valtasi niin ylivoimainen yksinäisyyden tunne, että rupesi suorastaan parkumaan. Puserrettuaan tuskansa heiniin nousi hän, posket märkinä kyynelistä, ja loi hämärän kesäyön läpi katseensa kylään, joka nukkui. Taisi olla hyvin myöhä, koska ei enää kuulunut ääntäkään. Ne nukkuvat kodeissaan ja niillä on hyvä olla kaikilla. Ne ovat porvareita, Sirpponen ja Myrskylentokin, ja nekin nukkuvat. Jos hän nyt hirttäisi itsensä, ei kukaan kaipaisi — ei yksikään! — hän hammasta purren huusi. Potkaisisivat vielä, jos hän roikkuisi tuossa . . .

Väsyneenä painautui Jussi uudelleen heiniin, kiva utui syvemmälle saadakseen lämmintä. Jalat olivat likomärät, sillä äsken oli vihoissaan kävellyt vetistä ojaa tehdäkseen kiusaa rikkinäisille pieksusaappailleen ja omille jaloilleen. Nyt riisui hän pieksusaappaat, tarkasteli niiden pohjissa olevia aukkoja ja sauman ratkeamia, mutta ei juuri ajatellut mitään. Siitä selvisi kuitenkin heti ajattelemaan opettajaa, Sinisammalta. Se on kumma

mies. Mitähän mahtaa tarkoittaa? Se on toisenlainen kuin nämä muut. Toisenlainen. Parempi vai huonompiko? Sitä hän ei ruvennut selvittämään. Mutta ne muut olivat yhdenlaisia. Paitsi Mäkiäyrään emäntä. Kun hän tämän keksi, ailahti karussa sielussa jotakin lämpöistä. Totinen suu meni leppoiselle hymynkierteelle. Hän jupisi: Mäkiäyrään emäntä. Ja siinä seisoj myöskin lähellä opettaja Sinisammal ja taampana Peltomies, joka oli joskus puhellut niinkuin puhutaan miesten kanssa. Nyt rupesi ajattelemaan: Kunpa pääsisikin rengiksi Peltomieheen! Sitä oli ennenkin ajatellut, mutta nyt se nousi taas, kun elämäntoivo alkoi heräillä ja lämpimissä heinissä muuten uuvuttaa ja unettaa. Mukaan tuli vielä nälkäkin, mutta sitä vastaan ei ollut mitään luonnollista keinoa.

Etutukkainen Jussi paransi vielä makuutilaansa, laski sameain ajatusten täyttämän päänsä käsivarsiensa varaan ja nukahti.

II.

Aurinko oli jo tehnyt pitkän kierroksen taivaanlaella, kun Jussi heräsi hupustaan heinäladossa. Hän tunsu, että siinä oli ollut hyvä nukkua, että oli lämmin ja muutenkin mukava. Kun ei ollut mihinkään kiirettä, vääristyivät sääret vieläkin mukavaan lepoasentoon ja mielialan ylitse levisi suloinen oman vapauden ja kaikesta piittaamattomuuden raukea, levotteleva mielihyvän-tunto. Ajatukset askaroivat Myrskylennon ja hänen

yhteisellä asunnolla, jossa arveli mestarin parhaillaan odottelevan, kun piti lähdettämän yhdessä muuraustöihin jonnekin. Jussin mielessä ailahti kiihoittavasti kutittava mielihyvä siitä, että hän nyt makailee kiusalla, Myrskylennolla on harmia ja sen pistää vihaksi, kun ei löydä häntä, eikä pysty töihin ellei Jussi itse tästä nouse ja mene. Siellä se panisi hänet hakkaamaan hajalle vanhaa tuvanmuuria rengin ja isännän kanssa, mutta itse kävelisi pihalla ja tuvassa, komentaisi heitä, puhuisi juttujaan, ei tekisi mitään muuta kuin polttaisi paperossia ja kantaisi palkkansa. Nyt se saa tehdä itse! Hän, Jussi, Limperin Jussi, hän pitää pyhää, hajoittakoot pirsanat muurinsa niinkuin parhaiten osaavat! Tänä päivänä ne sen suunnilleen saavatkin hajalle. Hän menee vasta sitten kun ruvetaan muuraamaan, jos menee...

Jussilla oli onneksi paperosseja taskussa. Sytytti yhden ja imi.

... Voi piru kun on hauskaa...

Pieksusaappaan pohjakin katselee silmiin kahden suuren reiän kautta. Ajatteleekohan sekin jotakin? Tuollainen vanha pieksusaapasroju? Se tuijottaa silmillään aivan kuin ajattelisi jotakin juonia... niinkuin saunanluukku, tai auki jäänyt riihiladon ovi. Jussia naurattaa. Se sai eilen illalla taas mielikseen vettä, pieksusaapas, ja särpi ja kuorsui aivan kuin mielissään, ja Jussi purasi hammasta, polki ja potki ja sihisi: kuorsu nyt!..

Nälkä myöskin tuli mukaan. Jussi yritti sitä häättää tupakansavulla, mutta se ei ruvennut siitä asettumaan

millekään. Vihdoin se, nälkä, hätyytteli pienillä härnytyksillään niin joka puolelta, että Jussin ei auttanut mikään muu kuin ruveta neuvotteluihin.

Mistä saisi ruokaa? Myrskylento oli varmaan jo lähtenyt ja lukinnut poksinoven, niin ettei sinne pääse millään. Ikkunasta oli ennen pari kertaa mennyt, mutta nyt oli kirkas päivä, eikä hän uskaltaisi, sillä naapurimökin ämmä tai kakarat varmasti näkisivät ja lähtisivät heti kylälle suutaan soittamaan.

Alkoi kuulua karjankellojen kalkutus. Jussi sai eloa äsken vielä suloisessa aamulevossa loikoneisiin jäseniinsä, ja silmiin ilmestyi toiminnanhalua. Heinien alta vetäytyi esiin pitkähkö, vetelähkö pojanlorvi. Pitkät, mustanruskeat hiukset muodostivat pään ympärille villin rykelmän eri suuntiin vetäviä hiussuortuvia, joista monet näyttivät takkuutuneen kuin liimaten yhteen. Etutukka olikin nyt suorastaan loistava. Vedettyään pieksuroukkoset jalkoihinsa löysi Jussi jostakin lakkirisan. Hellävaroen silitti hän etutukan otsan seutuille, otti taskusta pienen taskupeilin ja katsoi »miten se istuu». Leveä suu vetäytyi mielihyväiseen hymyyn. Nyt laski hän lakkirisan takaraivolle, tasoitti vielä taiten etutukkaa ja katsoi peiliin.

Hyvä oli!

Ulos ladonoven pienestä yläaukosta putosi tämä sama pojanlorvi. Päästyään jaloilleen muisti vasta katsoa ympärilleen eikä vain Vuorenmahtavan-pentelettä näkynyt missään. Mutta ei näkynyt. Sitävastoin tunsu hän jo kellosta Vuorenmahtavan karjan, jota paimen-Erkki seurasi juuri ylös Mäkiäyrään ahdetta. Siitä

kartanon takaa alkoi kuusimetsä, tahi metsän tila. Siellä kasvoi kivien välissä kuusenvaivaisia ja katajoita, kaikki joskus jonkunlaisen tapaturman kärsineitä. Mikä mitäkin oli oksinut, raiskannut, iskenyt tai muuten vahingoittanut. Siellä taaempänä jatkui karjankuja kivien ja puiden ohitse luikerrellen metsään, jossa oli jo oikeita puitakin. Metsän kohdussa ja takana oli kylän takamaat, niityt, viljelykset, kydöt ja hakamaat.

Etutukkainen Jussi loikki nopeasti yli niitty- ja vainio-ojien, parin kolmen aidan, kaarsi linjalle sattuvan mäkimökin, jonka ikkunasta kakarat katsoivat. Pääsi pujahtamaan kuusinäreikköön ja suurten kivien taakse. Vuorenmahtavan paimen oli jo sivuuttanut Mäkiäyrään kartanon, hoilasi metsänreunassa ja haukkui sonnimullikalle, joka hairahtui yksinään muutamalle pässien polulle eikä näyttänyt aikovankaan palata. Vaan sieltäpä ilmestyikin suoraan mullikan silmien eteen etutukkainen Jussi ja rupesi tarjoamaan pihlajaista. Mullikka oli vähällä joutua pyörälle päästä. Se loikkasi sivuun, mutta siinä oli kivi. Ja kun yritti kiveä kiertää, siinä jo monta muuta, sekä katajapensaita ja kuusenäreitä. Jussi löi ja löi. Niin ymmärsi mullikka vihdoin, että oli tarkoitus saada hänet kulkemaan takaisin samaa polkua ja alistui.

Erkki: Kah! Mistä sinä sieltä?

Jussi: Teidän vainioladosta.

Erkki: Mitä sinä siellä?

Jussi: Nukuin.

Erkki: Missäs Myrsky on?

Jussi: Kuka hänestä. Lentänyt.

Erkki: Mihinkä sinä nyt?

Jussi: Tulen sun joukossas takamaille.

Erkki: Tule vain!

Jussi: Onko sulla ruokaa?

Erkki: Pannaan tasan.

Jussin huomio on jo kiintynyt yhteen lehmään, jonka sarventynkä on verinen.

Jussi: Mihinkä tuon Hallon sarvi?

Erkki: Puno eilen puski.

Jussi: Taitaa olla epeli puskemaan?

Erkki: On se!

Joku tuli mäkikujalla laukkuuttaen ratsain hevosella. Se alkoi jo näkyä.

Jussi: Kylä-äyrään renki-Herkko.

Erkki: Mikä renki? Paimen! Meinaakohan siankuvaanen ajaa hyppyä lehmäjoukkoon? Äläs huoli. Poika hapuilee seivästä tienohesta.

Jussi: Anna ajaa.

Erkki: No niin huono en minä ole. Älä hyppyytä lehmäjoukos! Sika.

Tulija hillitsi hevosta karjaan saapuessaan.

Herkko: Hääh?

Erkki: Kulje ihmisten lailla, jottet saa tästä.

Herkko: Pure napaas! — Herkko huitaisi suitsienperillä hevosta, joka taas alkoi täyttää nelistä laukata.

III.

Karjan käynti on jo hidastunut, sillä paimen on lakannut hosumasta ja takertunut juttuihin etutukkaisen Jussin kanssa. Kellurin kello kalkahtelee tahdissa, ei kuitenkaan joka askeleella, sillä se taitaa olla kanti-messaan hieman vinosti. Lehmäparven seutuvilla leijailee tomupilvi kuin karjan hyvä hengetär. Paimen ja hänen hupulaisensa ovat jo jääneet kymmenkunta askelta jällelle viimeisistä elukoista ja kinailevat jostakin. Erkin selkäpuolella riippuu ruokapussi ja vatsan päällä roikkuu iso tuppi, jota etutukkainen Jussi näyttää mielivän. Paimen huomaa tämän mieliteon, ja hänen sielussaan herää ylpeydentunne siitäkin. Niin alkaa Erkki-poika viheltää »Internaalia» posket pullollaan. Etutukkaisen Jussin musikaalinen korva ottaa vastaan säveleen ja keksii siinä heti virheet. Jussi alkaa viheltää itse, ja nyt onkin sävel oikea. Vinosti koukkuinen selkä suoristuu hieman, pieksusaapas alkaa tomahdella kujaan marssitahtia tavoitellen. Tunteen teroittama silmä alkaa tuijottaa omia aikojaan etsien vain kiinnekohtaa ja löytää sen äskeisen verisen sarventyngän, jota puskenassa tappiolle joutunut lehmä nyt käydessään heiluttaa, aivan kuin ei olisi mitään tapahtunut. Aurinko näyttää ottaneen joutopäivän nyt oikein huvikseen katsellakseen ja pohtiakseen elämää tässä Katajamäen kujalla, missä Vuorenmahtavan karja mennä-nuhjailee Etukorven kesä-hakaa kohti lämpöisessä tomupilven peitossa, unohtaen nälkensäkin. Jussin internaali herättelee vähitellen Erkinkin musikaaliset vaistot siihen määrään, että poika

heittää vaivaloiset yritykset saada huulensa soimaan samassa nuotissa Jussin huulten kanssa ja karistelee kurkkunsa. Koettelee. Poika huomaakin pian ilokseen, että nyt sattuu: ääni alkaa tulla kuin tanatorvesta! Sanojakin aluksi yrittää, mutta kun muisti pettää, turvautuu loilottavaan lauleluun. Niin soi nyt metsä internaalia, soi. Jussi mestarina viheltää ja Erkki apulaisena laulaa. Karja saa mennä niinkuin haluttaa, mikään ei sitä kiirehdi...

Metsässä visersi tuhatääninen laulukonsertti. Poikain viheltely ja laulu ei sitä häirinnyt, eikä se sotkenut poikain laulua. Jos joku olisi sattunut huomaamaan, olisi kenties keksinyt siinä yhteensovitustakin.

Vasta Akkakiven luona sattui häiriö. Kivikikkari-pariskunta häti siinä, hyppien alhaalla puusta puuhun, pyristellen.

Jussi: Jossain on kikkarin pesä.

Erkki: Tuon kiven alla. Käsi osoitti muuatta matalaa kiveä suuren Akkakiven lähellä.

Jussi: alkoi jo astua kiveä kohti.

Erkki: Et saa ottaa poikia!

Jussi: Miksei?

Erkki: Et saa. Anna niiden olla.

Jussi: Mitä varten?

Erkki: Pojat ovat sopineet, ettei sitä pesää saa särkeä eikä poikia tappaa?

Jussi: Miksei?

Erkki: Siksi ettei.

Jussi: En minä ole luvannut.

Astelee tienoheen tirkistellen, ja kikkarit hätivät.

Erkki: Jos vain tapat niitä, niin tästä saat. — Poika kosketti suurta tuppea, joka palkkarehti vatsan päällä.

Jussi: Mitä sinä!?

Erkki: Jos vain . . . ruokaa et saa.

Nyt käänsi Jussi päätään.

Jussi: Oletpa sinä nyt kovin . . . niinkuin mikä talollinen.

Erkki: Olen minä. Minä sanon toisille. Selkääs saat.

Sillä välin on Jussi laskeutunut kiven viereen pitkälleen ja tutkii etsien reikää, mutta ei löydä. Hänessä on ilmeisesti alkanut tehoa Erkin uhkaukset, sillä halu löytää reikä on haalistunut. Kun ei sitä kuitenkaan taipunut tunnustamaan, oli hakevinaan yhä.

Jussi: Sano nyt, missä se reikä on.

Erkki: En sano. Tule pois. Mun pitää jo lähteä lehmäin perään.

Jussi: Mene vain.

Erkki: Laita ittes pois. Minä en anna ruokaa, jos et nyt heti tule.

Jussi etsien pesänreikää ja itsekseen jutellen: Sepä nyt kamalaa, kun ei sitä löydy.

Jussin ajatukset askartelevat jo kiivaasti Erkin pussissa. Kysymys kärjistyy: onko siellä voita? Makaava linnunpoikaintappaja nousee ensin kontalleen ja tähystelee muka vielä, missä lempparissa se pesä on? Nousee samalla jaloilleen ja luo tukkansa läpi luihun katseen Vuorenmahtavan paimeneen, joka siinä poliisina vahtii, »internaalia» taas viheltääsolkatén väärin, ja se suuri tuppi mahan päällä kuin paremmillakin.

Jussi: Onko sulla voita?

Erkki kääntää mitään vastaamatta selkänsä kuin mikäkin pomo ja alkaa huulten yhä äänessä ollessa astella lehmäin perään, jotka ovat jo huutohollin päässä.

Jussi: Saat mennä yksin. En minä viitsikään tulla.

Erkki kääntyy hieman hätien: On mulla voita.

Jussi: — — piittaa sun voistas.

Erkki: Tule nyt. Mulla on lihaakin.

Jussi jakaa tukan silmäin päältä kahtia, katsoo uteliaana ja nälkäisenä pomoa näyttelevää toveria, jota hieman pelkääkin, vaikka se onkin nuorempi: Valehtelet?

Erkki: Mitä mulle sellaisesta valheesta olis hyvää. Mutta ole pois.

Väkevää vetovoimaa sinne päin, missä Erkki seisoo pussineen, rupeaa *Jussi* tuntemaan. Pieksusaappaat alkavat liikuskella, ensin hitaammin, mutta kun Erkki kääntyy menemään, jo nopeammin, niin että kujan pöly tomahtele. Erkkiä kutkuttaa tunto, että siellä seläntakana, muutaman askeleen matkassa tulee *Jussi* voileivän ja lihanpalan perässä kuin vasikka kiulun perässä, eikä hänen tarvitse mitään muuta kuin mennä. *Jussi* taas jäljessä kulkien mietti sitäkin, että missä välissä hän ottaisi tämän Vuorenmahtavan paimenen nahasta nuo pomoilemisen kurit. Vieläpä kun miestäkin! Isännältänsä tuon rehvyuden oppinut . . .

Jussi lähestyessään: Kun olisin löytänyt, niin kiveen olisin tirskauttanut jokikisen kivikikkarin kakaran. Mitä niillä tehdään!

IV.

Paimen Erkki ja etutukkainen Jussi olivat ottaneet majapaikakseen Vuorenmahtavan Etukorven haan mäkiladon seudut. Nyt he olivat painuneet kumpainkin loikovaan asenteseeseen, selkä nurmessa, pää mättäällä ja lakin keula silmillä auringon varjostimena.

Aurinko olikin jo kaartanut korkealle ja lekotti lämpöä hehkuvien säteiden paimenten koko maallista olemusta kohti. Karja oli saanut vapaasti painua haanaidan aukeamasta Etukorven puolelle omille retkilleen, josta kellurin kellon kalahdukset kuuluivat syöntiä säästellen vielä silloin tällöin, mutta tuntuivat etäännyvän yhä. Vähän toiselta suunnalta alkoi kuulua toinenkin karjankello, joka liikkui tasaisessa lehmäsyöntitahdissa tätä Vuorenmahtavan karjankelloa kohti.

Etutukkainen Jussi makasi ja potkaisi joskus paljaalla jalallaan ulottuvilla olevaa pieksusaapastaan, joka siinä niityllä kumppalinsa kera hylätyn näköisenä virui auringossa paistuen. Jussi söi voileipää makuullaan, ilmeisesti sureskellen apealla mielellä sen ajallista katoavaisuutta. Jos hän olisi saanut itse valmistaa voileipänsä, olisi hän laittanut sen suuremman. Mutta Erkki, jolla entisestä kokemuksesta oli aavistus, että Jussi katsoo liiaksi omaa etuansa, oli pitänyt pussin huolellisesti omassa, välittömässä varjeluksessaan ja valmistanut hupulaiselleen voileivän omien kohtuusmittojensa mukaan.

Jussi puree voileipää säästellen ja katselee toisella silmällä tukanraosta erästä pilvenhattaraa, joka hiljoil-

leen purjehtii taivaslaella. Toisella silmällään peräilee poika ruokapussia, jota toinen pitää vieressään ja näyttää suojelevan aivan kuin siellä olisi munia. Sellainen varovaisuus pyrkii käymään Jussin aatamille. Hän on koko pitkän elinaikansa ollut avokätinen ja reilu. Mieli tekee sanoa Erkille jotakin pisteliästä ja ilkeätä. Tämä tällainen syönti, sehän ei tee nälälle mitään muuta kuin kutkuttaa ja panee sen avaamaan suunsa. Kun näkiskin, mitä siellä pussissa on. Jussi koettaa keksiä, mihin hän äkkiä narraisi Erkin menemään, jotta se lähtisi ja unoh-taisi pussin . . .

Sillä välin Erkki on makoillut ja katsellut väreksia, joista yksi asustaa vähän etäämmällä ladonkatolla, toinen nokkii matoja kesäntopellolla ja kolmas näyttää nukkuvan seipään nenässä. Niitä ei Erkki kuitenkaan ajattele. Hän peräilee vain ajatuksissaan sen toisen lehmänkellon liikkeitä ja arvailee, mistä asti ne tulevat. Se on Jokiäyrään lehmänkello, ja siellä lähettyvillä on Pekka, paimen. Se poika on vähän narrattava. Toisinaan saa tekemään vaikka mitä, mutta toisinaan, kun panee pahat päähänsä, ei tee mitään. Talonsa puolta on vain koko epeli pitämään. Ja emäntä narrailee sitä kovilla juustonpalasilla. Iankaikkisen vanhoilla! Pekka ei ymmärrä pelätä mitään. Siksi sitä toiset paimenet pelkäävät. Ei hän itse pelkää, tuntee Erkki. Mutta moni muu. Entäpä jos hän usuttaisi sen Pekan ja tuon Jussin tappeluun? Naurattaa. Hän ajattelee jo Jussin pitkää, honteloa reittä, miten se kieppuisi tahdotonna, kun Pekka sen rinnuksissa riutoisi, kuinka Jussin suu syytäisi kirosanoja aivan kuin köyttä, ja lima vuotaisi nenästä.

Naurattaa. Mutta sitten tuntee jo jossakin nousevan jonkin halun, joka kääntää huvituksia etsiskelevän viikaroimisen hieman toisaalle, nimittäin ajattemaan miten narraisi Pekkaa ja tätä Jussia myös. Hän näkee vakoilevalla syrjäsilmillä, että Jussin voileipä on nyt loppunut ja että se nuoleksii mustista, likaisista sormistaan voisulaa ja katselee näitä rasvaisia sormiaan nälkäisenä aivan kuin aikeessa ruveta niitä syömään. Jussin kai-paava katse vuorostaan varastautuu pussiin, jonka päällä Erkin paljas, savenharmaa kesäjalka lepää. Samalla sattuvat kaverusten silmät kohtaamaan toisensa, mutta kumpaisetkin vetäytyvät äkkiä takaisin kuin pahan-teosta tavattuina.

Erkki: Saitko kylläsi?

Jussi: Mitä lempoa!

Erkki: Muistitko sä siunata?

Jussi nauraa: Siunata?

Erkki: Siunata.

Jussi: Älä niakalehda. Et sinäkään siunaa.

Erkki: Siunaanpa.

Jussi nouston kyynärpäilleen: Todellako?

Erkki: Siunaan minä ruokani, aina.

Jussi: Voi, kun sinä valehtelet. Mitä se siunaamalla paranee?

Erkki kääntää selkensä: Paranee se, piisaa vähemmästä.

Jussi: Valehtelet.

Erkki: Jos olisit siunannut voileipäsi, niin nyt olisi mahasi täynnä.

Jussi: Älä poika huiputa. Etkö sä tiedä, jotta ei kommunistilla oo Jumalaa?

Erkki: Ootko sinä nyt sitten oikia kommunisti?

Jussi kavahtaa istumaan ja huitaisee käsiään: Ihan turkin punainen!

Erkki: Kunko se Myrskykin on?

Jussi: Pentelettäkö minä Myrskystä!... Ja kuule, jos mä sanon sulle oikein: se on sälaporvari.

Erkki: Myrskykö?

Jussi: Niin, se lento. Mutta minä oon polsevikki.

Auringon helo oli käynyt yhä kuumemmaksi ja toverukset siirtyneet lähemmäksi toisiaan, maaten nyt mahallaan, selkä aurinkoa kohti, kumpikin hiljaa hiuskuttaen toista jalkaansa ja ajatellen maailman menoa.

V.

Kohta haan aidan takaa alkoi laaja ja karjanvalliiksi ylen mainio, monen kylän kuulu Etukorpi. Tämä rannikkoseutu oli lujempaa maapohjaa ja kasvoi lehtimetsääkin, varsinkin leppää ja raitapajua. Mutta kun siitä meni, mitä karjanpolkua tahansa, joita oli lukemattomia, niin niiden luonto veti aina sinne syvemmälle, jossa alkoi suopursua kasvava mutaneva. Siellä tuoksui näin heinäaikana kuin Paratiisin yrttitarhassa lukemattomat hajut ja lemut. Ne täyttivät ilmapiirin niin korkealta kuin ihminen saattoi aistia. Neva kasvoi juomukkaa ja suomuurainta niin ylenpalttisen runsaasti, että kulkija, joka sinne osui, jäi lumottuna seisomaan ja

ajattelemaan, että tämä nyt todellakin on suloista Suomenmaata. Mutta me, jotka olemme nähin Jumalan viljelyshommiin Suomen äärettömillä nevoilla tottuneet, emme ollenkaan ihmettele. Mahdollisesti ajattelemme ja muistamme etutukkaisen Jussin heikkoa aamiaista ja hänen himoitsevia katseitaan, jotka askarruttivat nuoren polsevikin mieltä paimenen eväspussin sisältämissä aarteissa. Tässähän sillä olisi Jussilla ruokaa! Mutta Jussi nukkuu nyt sikeästi siellä mäkiladolla hieman nurkuvain vatsoin. Nukkuu ja näkee unia Erkin paimenpussista sekä siitä, miten hän sitä narraa ja narraa, saadakseen sitten kähmätä oikein aimo voileivän ja lihaa ja piimää. Erkki, joka myös on nukahtanut, on varovaisuuden vuoksi sitonut eväspussin käteensä, niin että sitä ei kukaan voisi avata häntä herättämättä.

Mutta täällä nevalla! Väkevä, ravinnollinen, huumaaava tuoksu hallitsee kaikkialla. Sinertävät juomukat kellottavat suurina rypäleinä, muodostavat kokonaisia pengermiä. Suomuuraimet, jotka ovat puolikypsässä ikäkaudessa, ne punottavat joka taholla hymyten ja elämän ihanaa yltäkyläisyyttä ylistäen.

Karja menee jo lähellä nevan keskellä olevaa keidasta, saarelmaa, jonka keskus kasvaa lehtipuuta ja ympärökset lehmän kadottavaa saraa. Puoli-kyljistä niiden selät enää vain näkyvät, ja kellon ääni jostakin syystä kalahtaa vain silloin tällöin. On vaikea tietää, ovatko ne osittain painuneet nevan pehmeään mutaan, vai onko jo siinä sara niin ylen rehevää, että lehmän kadottaa.

Näköpiiriin ilmestyy hieman toiselta taholta paimen, jolla on tuohikontti selässä ja paimensarvi kellottaa

rinnalla — ylen harvinainen kalu näinä uusina, mullistavina aikoina. Vielä etäämmältä kuuluu silloin tällöin hänen karjansa kellon kilahtelu, se sama, jonka Erkki äsken tunsu Jokiäyrään karjankelloksi.

Tämä paimen, joka lähenee siltä suunnalta, joka vie hieman kaarevassa linjassa Vuorenmahtavan Etukorven mäkiladolle, on siis Jokiäyrään paimen, Pekka. Kulkiesaan matkallaan yli nevankulmakkeen ei hän malta olla ahmimatta juomukoita, vaikka ei olekaan nälkä ja vaikka sydämessään tietää, että jos hyvin sattuu, ne juovuttavat ja painavat makuulle. Mutta himo on niin suuri, että poika ahmii kaksin kourin, syö ja syö, riisumatta konttia selästään, paimensarven roikkuessa kaulanauhasta siinä aina tiellä. Pekan suun ympärökset ovat jo laajalta värjäytyneet sinipunervalla marjamehulla kesäisen ja ravitun näköisiksi. Hänen siniset silmänsä tolljottavat täydellisen tyytyväisyyden iloista rauhaa, jonka ohessa niissä silloin tällöin välähtelee vieläkin ahneen, tyydyttämättömän himon välähdykset.

Lopettaa Pekka kuitenkin vihdoin. Järki, joka ei ole kirkkaimpia, saa vallan. Nyt on mieliteko paneutunut levolle, ja Pekan koko olemuksessa maistuu juomukan ihana maku, aivan sama maku, mikä viime kesänäkin ja sitä ennen. Vatsa on täysi, ylenmäärin täysi, ja kontissa voita ja kovaa juustoa ja piimäpullo. Nenässä tuoksuu suopursu niin ylivoimaisena, että luulisi sen kestävän iäti.

Pekka on vankkatekoinen poika. Päässä on vanha puuhatturisa ja siinä punertava nauha. Jaloissa ei ole kenkiä, ne roikkuvat sattuvia tarpeita varten ruoka-

kontin niskalla. Housunpultut ovat kääriytyt yli polvien ja sääret paistavat kuin kuusen kaarna, päällystettyinä kesäisen paimenelämän vapaasti varaamalla luonnon-tuotteilla vahvoiksi, melkein kaikkia sattuvia kolttosia ja tapaturmia kestämaan.

Paimen on tähän asti liikkunut itsetietoisesti, ilman epäröimistä. Mutta nyt hän pysähtyy ja katsoo ympärilleen jotakin etsien. Kun ei silmä mitään tapaa, alkaa lähintä polkua astua läpi viidakon suoraan Vuorenmahtavan ladolle. Siinä kävellessään viheltää. Se ei ole internaalia, vaikkakin hänkin sen osaa, vaan se on jotakin kotitekoista, jonka lähiseudun kylärunoilija on sepittänyt tytöstä, joka hänet on hylännyt, sekä pojasta, joka on ollut onnellisempi tapaamaan tyttösen rakkauden hermoon.

Niin hän tulee, tämä Pekka, iloisen ja reippaana mäkiladolle ja tapaa siellä Jussin ja Erkin niin sikeästi nukkumasta, ettei mikään olisi Pekkaa estänyt varastamasta kaikkea, mikä pojilla oli ihosta irtipääsevää. Mutta hän ei ollut varas. Eikä hän tällä hetkellä kaihannut yhtään mitään sellaista, jota voidaan omistaa. Pekalla oli kaikkea kyllä. Elämänilo vuosi yli reunojensa. Sillä mikään ei olisi saattanut olla hauskeempaa, kuin ruveta jotenkin kujeilemaan näiden löydettyjen kaverusten kustannuksella ja saada siten heidät heräämään, nauttimaan yhdessä tämän kesäisen päivän riemuja.

Mutta yhtäkkiä Pekka terävästi hypähti, löi kepillään lähelle etutukkaisen Jussin kättä, löi toisen, kolmannenkin kerran. Kirjava kyykäärme sihahteli,

kiemurteli ja pyrki pakoon. Mutta sen pään Pekka, vanhana, taitavana käärmeentappajana tuhosi. Kum-pikaan vaarassa olevista nukkujista ei vielä tämän temmellyksen aikana herännyt. Pekka laittoi keppiin halastimen, vangitsi vielä kiemuroivan kyykäärmeen siihen ja pystytti ketoon. Laski nyt konttinsa läheiselle kivelle, varjopuolelle, viskasi siihen kenkäänsäkin. Katseli iloinen riemu yksinkertaisissa, avonaisissa silmissään yhä kuorsaavia toveruksia ja kohotti jo paimensarven huulilleen. Mutta sai nähtävästi samassa toisen ajatuksen ja antoi sarven irtautua käsistään nauhan varaan. Käärme kiemuroi vielä ja sihahteli väliin. Poika katseli sen kamppailua ja matki: Shii — hii — shiihii — .

Otti kepin ja alkoi kiusata käärmettä, mutta kyllästyi siihen kohta. Yhtäkkiä, kasvot täynnä aurinkoista naurua, käännähti kuorsaavien toverusten puoleen ja rupesi huutamaan: Vuorenmahtavan äijä tulee . . . tulee . . . ja seiväs olalla!

VI.

Autuaallisilta retkiltä unien hämäräperäisiltä puoluilta tempasi tämä kaamea huuto ensin Erkin ja kohta perästä Jussinkin tähän maailmaan.

Erkki: karahtaen istumaan, unisia silmiään siristäten: Häh . . . mitäh? Äijäkö?

Poika katsoi pitkään Pekkaa, joka siinä hänen edessään puolitotisena hoki: Tulee se, se tulee!

Erkki jaloilleen kavahtaen: Mistä, mistäpäin?

Etutukkainen Jussi oli tällä välin myöskin jo herännyt. Hänen silmänsä totuttautuivat hitaasti taas tähän maanpäälliseen, aurinkoiseen elämään, aivan kuin harjoittellen, ennenkuin asiallisesti liukahutti mitään ruumiinjäsentä. Mutta sitten osuivatkin silmät samalla kertaa käärmeeseen ja Pekkaan.

Jussi: Mistä tuo on tullut?

Pekka: Se meinasi pistää sun kätees.

Jussi: Älä valehtele.

Pekka: Jumalauta!

Erkki: Eipä sitä äijää näy.

Pekka: Minä narrasin. — Nauraa.

Jussi, nousten hitaasti istumaan: Se valehtelee niin paljo kuin syödäkin saa.

Nyt ovat Erkki ja Jussi vähitellen alkaneet vapautua unen jälkivaikutuksista ja kiinnittäneet hetken päähuomion kyykkäärmeeseen, joka kuumassa auringonpaisteessa on vähitellen laannut kiemurtelemasta ja ruvennut roikkumaan suorana. Käärmeen kurkkua puristaa halastin, ja se aukoilee vielä silloin tällöin suutaan aivan kuin ilmaa haukkoen.

Pojat ovat kaikin kyykkysillään käärmeen ympärillä ja silmäkulmat kriittisessä solmussa, terien tuijottaessa käärmeenpäähän, seuraten jännittyneenä siinä ilmeneviä elämänilmiöitä.

Jussi: Ke... ke... ke... — Hän tuppaa kepinpäättä käärmeen suuhun.

Erkki: Kun olis piipunöljyä.

Pekka: Mulla on! — Hän vetää taskustaan pienen, ikälopun notkovartisen.

Jussi: Siellä on. Anna minä.

Pekka: Kyllähän minä itsekin.

Jussi: Anna sillä piipunvarrenpäällä.

Pekka: Anna omallas! Myrkkyä se siihen puree ja tappaa.

Niin teroitetaan kepinpää ja kaivetaan Pekan piipusta siihen paakku sakeata ja voimallista piipunöljyä, jota sitten Pekka itse mestarina työntäsee käärmeen suuhun. Sen pää oli jo ollut painuneena pitkin kepinvartta, mutta uusi kosketus sai sen vielä elämään. Se sylki vihaisesti ja alkoi piestä takapäällään kuolinkeppiään.

Jussi: Anna lisää . . . keke, se näyttää jalkojansa!

Ja todellakin käärmeen ruumiista kohotti suuttumus ja tuska pahkuroita, joita pojat nimittivät jaloiksi. Sillä aikaa kuin Pekka ja Jussi piinaavat tätä ihmiskunnan vihollista, keräilee Erkki jo palavaa puuvärkkiä rovioksi ja sytyttää sen. Pian loimuaakin kivenkolossa tuli, jonka liekki hulmahtelee ja savu pölyyää hieman kaameana tässä kirkkaassa kesäauringon paahtamassa mäkitöyryssä, lähellä Vuorenmahtavan ahdettua heinälatoa.

Jussi: Pannaan se valkeaan!

Erkki: Annas minä.

Pekka: Minä itse . . . pois! Minä sen tapoinkin.

Erkki: Mun on valkea.

Pekka: Kyllä mä valkean saan. Pidä omas. Käärme on mun!

Jussi: Pirujako tuosta riitelee. — Hän tempaa kepin ja viskaa käärmeineen tuleen. Siellä syntyy kamala

kamppailu. Joka puolella on poika kepin kanssa valkeata kohentamassa ja takaisin työntämässä, kun käärme pyrkii pakoon. Näiden piirittäjain silmistä tirkistää viha, säälimätön, piinaa ja kidutusta, tuskaa ja kipua vaativa kostontunne. Huulet puristautuvat vastakkain, hampaat siellä takana rouskuvat, posket hehkuvat, silmäterät pienenevät — kunnes käärme lakkaa liikkumasta ja suoristautuu kuolleena palamaan tuhkaksi. Nyt myöskin polttajain ote hellittää. Katse laskee jännityksensä, huulet aukenevat. Jussi siivoaa nenänsä hihallaan. Erkki työntää vielä tulen ulkopuolelle jääneen käärmeen takaosankin liekkeihin. Pekka heittää kepin, pistää kädet housuntaskuihin ja rupeaa taas viheltämään sen äskeisen laulun säveltä.

Jussi: Onkohan tuolla Kylä-äyrään Etukorven kydöllä naurista?

Pekka: On, mutta pieniä. Tuollaisia. — Pekka näyttää kämmenellään.

Jussi: Vaikka oliskin pieniä. Onko ne makeita?

Pekka: On. Leppoja, keltaisia.

Jussi: Mä meen sinne.

Tavallista vikkelämmin istui Jussi maahan, veti pieksusaappaat jalkaansa ja oli valmis lähtemään.

Pekka: Mennään, Erkki.

Erkki: Sama se.

Ruokalaukkunsa kätkivät paimenet latoon ja juoksisivat Jussin perään, joka suoristausi poikkimaisin Kylä-äyrään naurismaata kohti, suussa jo mehuna maistuen heinäkuisen makean nauriin mukava maku.

VII.

Niin he astuskelivat peräkanaa, Jussi edellä kädet syvällä housunlakkareissa, hampaat yhteenpuristettuina ja huulet pitkällään, nenänalus valuvana ja maailman yhtäkaikkisin ilme silmissä. Vatsasta kuului silloin tällöin jokin kirpeästi nurkuva ääni, mutta Jussi ei pannut sille sen enempää huomiota, kuin jos se olisi ollut toiskan porsas. Poika vain ajatteli, että mau'u nyt, mitä mau'ut, mutta minä annan sulle kohta naurista, makeata ja paistamatonta... niinkuin juustoa... ja paistettua. Paistaa laakakivella hautulaista ja umpata maukua maha niin täyteen, että nousee kellottamaan kuin Vuorenmahtavan maha! Jussia nauratti itsekseen ja hän puraisi poskihammasten välissä tupakan tapaista, jota oli pannut sinne nälkää väkevällä uhkaamaan. Vatsa tapasi lakata maukumasta, kun puri tupakkaa. Mutta se mielikuva siitä hänen naurisvatsastaan, jonka piti kilpailla Vuorenmahtavan kellottavan mahan kanssa, säilytti niin sitkeästi naurettavuutensa, että Jussi jo taas yritti tirskahtella. Hän koetti pullistaa etupuoltaan, mutta tunsi samalla, miten takapuolelta selkä muodosti kaaren, jolloin poika yhtäkkiä keksi luulottelun, että nyt hän näyttäneek kukolta, jolla on tällainen väärä kaula kuin hänen selkänsä ja joka astelee näin... näin ja kot-kot-kot-kotkottaa...

Siinä sattui nyt eteen Peltomiehen hakamaa ja karja. Aidanvieressä kalahteli kellurin kello, ja sonnimulli makasi aivan lähellä, kirjava, vuoden vanha sonnimullikka. Jussin silmä sattui tähän eläimeen, joka oli

joutilas ja ilman mitään virallista yhteiskunnallista asemaa, niinkuin hänkin. Sonnin mustanruskeat silmät toljottivat Jussia, jonka päässä heti heräsi ajatus, että tuota sonnia pitäisi opettaa ratsuksi. Jussi kiipeää yli aidan, käy lepytellen ja tutuksi tehden sonnia kohti. Sonni nousee, kun havaitsee vieraan lähestyvän, nousee ja terästää silmäänsä. Mutta se on kesy sonni, laskee Jussin lähelle taputtelemaan, tekittelemään, hyvittelemään. Sonni kääntyy päin, aivan kuin kysellen vointia, ei naura, mutta ei paina päätään puskuasentoonsa. Siihen jo tulevat Erkki ja Pekkakin, taputtelevat, tekittelevät.

Jussi: Sillä pitäisi ajaa.

Pekka: Millälaililla?

Jussi: Mennä selkään.

Erkki: Koetas mennä!

Jussi: Mene itse.

Pekka: Minä meen.

Jussi: Mene, mene sinä!

Pekka lähenee sonnia, kieli suupielestä ulkona, tarttuu sen lapaan ja selkään, hyppää.

Mutta silloin sonni ottaa hypyn, potkii ja laukkaa. Pekka jää suulleen sätkimään siihen paikalleen ja yrittää hammasten välistä jotakin kirosanaa, mutta ratkeekin voivottamaan, että voi, voi, voi, helvetin sonni! Toiset nauravat henkipyntelyksissä, Jussi varsinkin, takoen kämmenillään pieksusaapasvarsiaan ja kirkuen: voi seittämän, voi seittämän, voi seittämänkymmentä seittämän!

Siinä oli mukava kuivan ojan reuna, eikä Erkki voinut vastustaa kiusausta paiskautua pitkäkseen ja

poimia mättään vierestä muutamaa luhdikkaa sillä aikaa, kun Pekka hieroi ja teetteli selkänikamiaan ja etutukkainen Jussi selällään maaten viisaroi taivasta kohti kurottavilla pieksusaappaillaan pilvenlonkareita, viheltäen samalla internaalia. Sonnimullikka oli jo toki pysähtynyt ja tähtäili metsänrannasta vierasta paimenseuraa, jonka tarkoituksista se ei ollut selvillä. Mullikan seuraan liittyi muuan puolen vuoden vanha lehmäinen vasikka, joka asianharrastuksesta käänsi katseensa samaan suuntaan kuin vanhempi ja kokeneempi sukulainenkin. Muu karja liikkui syöntihommissaan vielä laiskanlaisesti, mutta kelluri tuolla paneusi jo makuulle. Aivan kohta seurasi pari muuta johtajan esimerkkiä, sitten vihdoin vasikka ja lopuksi mullikkakin.

Jussi, laskien pieksusaappaat ketoon ja pyrähtäen pystyyn: Ei lempo . . . tällä lailla naurista tule.

Erkki: Makaa nyt. Täss'on mukava.

Jussi: En. Minä meen nauriin varkaisiin.

Jussi lähtee, kävelee ja kävelee, joskus puolilaiskasti hypähdellen yli ojien, joskus kulkien ojanpohjia, mikä milloinkin ihanammalta näyttää.

Perässä kulkivat ensin Pekka, kylkeänsä pusertaen ja vääränä, sitten Erkki.

VIII.

Jussi, joka kulki edellä, oli nyt sysännyt puoliksi irtautuneen lakinkeulansa kokonaan toiselle korvalle. Valtainen, tummanruskea etutukka esiintyi näin koko loistossaan niin ylenpalttisen komeana, että jos Jussi

olisi sen nähnyt, hänen sydämessään olisi varmaan pääs-
syt ylpeyden-piru irti ja poika olisi voinut erehtyä,
ainakin hetkiseksi, luulemaan itseään polsevikkien keisa-
riksi. Mutta nyt hän ei tukkaansa edes ajatellut, sillä
vatsassa maukui nälkä niin kamalasti, että kaikki val-
tiolliset ajatukset niin orjista kuin keisareistakin olivat
painuneet jonnekin mielialojen varastopaikkoihin. Vihel-
lyskin oli ujunut sellaiseksi matalaksi, silloin tällöin
vihaisesti vingahtavaksi kiljahdukseksi, jolla rattaan-
pyörä tapaa ilmaista rasvanpuutteensa. Jussin ruumis
oli joutumanmukaan vääränä, pää yritti mennä tohottaa,
naurista ajatellen ja vettä kielelle valutellen, nauris-
maata kohti. Mutta jalat laahasivat rikkinäisissä pieksu-
saappaissa jossakin siellä jälessä, juonitellen ja harhail-
len, kompastellen ja nuljahdellen, aivan kuin ei niillä olisi
ollut mitään kiirettä nauriinvarkaisiin. Keskiruumis,
sekin veti vain taaksepäin, veti ja veti, oli olevinaan
raskaskin, aivan kuin siellä olisi ollut jotakin painavam-
paakin niinkuin Vuorenmahtavan mahassa! Jussi teki
tämän keksinnön, sen, että jalat ja keskiruumis tässä
järruttivät, kun samassa löi kinttunsa korkean mättään
kylkeen niin, että koko ruho paiskautui pitkälleen ja pää
sattui juomukkapensaaseen.

Jussin paisunut sisu oli juuri ollut purkautumassa
hyvinkin äänekkääseen syyttelyyn, kun hän huomasi,
että siinä oli todellakin ylenpalttisen runsaasti aivan
kypsiä juomukoita. Hänen vihansa lauhtui silmän-
räpäyksessä. Antaen anteeksi lakkoa puuhanneille
takajaloille ja vaivaavana liikalastina mukana kulkevalle
keskiruumiille, äänsi

Jussi: Seittämän seittämättä... kun juomukat tulevat ihmisen suuhun!

Nyt rupesi Jussi niitä poimimaan kaksin käsin, lappaen suuhunsa niin vikkelästi kuin ikinä sai aukosta mahtumaan. Polsevistinen, keskenään äsken kapinallinen ruumis asettui mättäiden väliin rauhoittuneeseen lepoasentoon, aivan kuin jokainen varpaannenä ja jokikinen solu siinä olisi samalla havainnut, että Jussin puuhailu, työntäessään juomukoita suuhunsa, koitui tässä siinä määrin yhteiseksi hyväksi, että oli viisasta ja mukavaa pysyä rauhassa ja nauttia yhteisestä saaliista.

Siinä samassa saapuivat myöskin jo Erkki ja Pekkakin.

Erkki painuen mättään viereen ja ruveten poimaan: Mennään nyt naurismaalle... mitä sä tähän?

Jussi: Syödään ensin.

Pekka: En minä ainakaan tule naurismaalle. Olispa siinäkin!

Poika paiskautui ryömälleen erään korkean mättään kupeelle, poimi marjan silloin toisen tällöin, etsien seasta variksenmarjoja.

Erkki: Kun oliskin aina kesä.

Pekka: Ja pyhä.

Jussi: Leipomapäivät välillä.

Pekka: Mutta kun minä pääsen ripille, niin minä meen tukinuittoon.

Erkki: Jos huolitaan.

Pekka: Miksei huolita! Luuletko sinä, jotta en minä siinä kun toinenkin?

Erkki: No en minä tiedä.

Pekka: Kyllä mä siinä kun sinäkin.

Erkki: Mutta minäpä en menekään tukkilaiseksi. Penteles! Mä meinaan olla renkinä.

Jussi: Voi seittämän seittämättä, vai renkinä! Minä en... en vaikka sais mitä.

Pekka: Et sinä kelpaisikaan.

Jussi: Mikä on?

Pekka: Kun sulta menee sänkyyn.

Erkki: nauraa-pihistää mättääseen.

Jussi: Älä sinä... elikkä minä...

Pekka: Mitä sinä? Onko vale?

Jussi oli nyt jo saanut siinä määrin juomukoita mahaansa, että nurkuvat äänet olivat talttuneet ja ruumiillinen hyvinvoinnintunto alkanut levitä koko olemukseen. Vaikka Pekan viittailut olivat ilkeitä ja hävyttömiä, ei Jussin luonto nyt oikein yrittänyt kuo-humaan, sillä Pekka oli sellainen, että jos sen kanssa joutuu riitoihin, se lyö kyllä puukolla, kun on sellainen pikku-hullu.

Siinä sitten kukin kellottaa mättäänsä vieressä vaieten ja ajatellen jatkoa äskeiselle kiistalle, mikäli ajatus liikkui ulkopuolella tämän ruumiillisen autuuden-tunnon, joka yllätti joka puolelta. Kaksi heistä oli täydellisesti unohtanut virkansa ja karjansa. Yksi oli saanut ruumiillista yhteistoimintaansa hätyyttävät kapinahommat olemuksessaan niin raukeemaan, että hänen valtakunnassaan vallitsi täydellinen sisä- ja ulkopoliit-tinen rauha. Eikä hänen mielessään ollut mitään entisyyttä, ei mitään nykyisyyttä. Oli vain hetki, tyydyttävä ja täydellinen, huolista, pelosta ja tulevaisuuden mur-

heista vapaa. Kun vatsa oli täynnä juomukoita, tuntui pää väsyneeltä ja mätästä kohti vetävältä. Suloinen juopumus alkoi sulattaa poikaa elämän yhtäkaikkisuuteen. Aurinko lekotti kuuman sisältönsä päähän ja niskaan, mutta sai lekottaa. Siinäpä ne paistattivat kellellään Erkki ja Pekkakin, takit yli pään vedettyinä. Mielessä vilahti vielä ohimennen, että jospa sattuisi käärmeitä... mutta eihän niitä tällaisissa...

Ja pojat kuorsasivat juomukkujuopumuksen uuvuttamina siinä kuivan rämäkän laidassa, päät takkiin kääraistynä, marjaisen mättään laella.

IX.

Tuli oli jäänyt yksikseen elelemään ja oleskelemaan Vuorenmahtavan Etukorven mäkilaidan seutuville sitten, kun kyykäärme oli siinä roviolla poltettu ja paimenpojat lähteneet nauristenvarkaisiin. Se oli, tuli, aikunut siinä ensin hiljoilleen saalistaan sulatellen sammua. Mutta tutkittuaan ympäristöään löysi aina jotakin palavaa, leimahti ja ihastui taas. Kulutettuaan saaliinsa loppuun väsähti ja teetteli sammumista. Mutta silloin puhalsi tuulenpuuska, auttoi liekin nuolaisemaan lähettyvillä vielä jotakin palavaa. Leimahti uudelleen vihamielisenä, aivan kuin sitä olisivat kiihoittaneet käärmeenmujut. Liekkien omituinen kamppailu olemisen ja olemattomuuden, ilottelevan hurjan liekehtimisen ja sammumisen tuskien, elämän ja kuoleman välillä, muistutti tavattomassa määrässä elävän olennon kamppailua olemassaolostaan. Siinä se elähtyy, riehahtaa liekki, kun saavuttaa

jotakin, mikä palaa ja antaa vauhtia sen intohimoiselle elämälle. Mutta se kuluttaa pian kulon, nielaisee silmänräpäyksessä kuivuneen lehden. Pysähtyy ja painuu maata myöten. Savu vain vaippana hulmahtelee, mutta itse elementtiä ei näy, se makaa ja väijyy. Kas tuossa on kasa paimenten puukonlastuja, jo auringonpaahtamia, kuivia ja miellyttäviä. Siinä kestävämpääkin tulenruokaa, joitakin risuja, pari seipäänlatvaa, kuiva heinätukko. Tuli saa jostakin ainetta, nuolaisee ahnaasti kohti herkkää kasaa. Puhalla tuuli, anna apuasi, tänne päin, tuohon vain kuivaan heinätukkoon, kuiviin lastuihin . . . Puhalla! Puhalla tuulonen, tulen vanha apulainen, tulen suurimpien riemujen kisakumppali! Puhalla! Nyt . . . nyt . . . Jo sattuu heiniin, liekki loimuaa, humisee korkeassa riemussa. Se nielee jo risut, seipäänpalaset, lastuista puhumattakaan. Siinä on taas oikea tuli, joka lekottaa ja lieskaa hulmahdellen, ahne polttamisen himo koko olemisen voimana ja määränä.

Aurinko paistaa, paahtaa. Mutta ladon seutuvilla heräilee tuulonen unestaan. Se käy kisaan liekkien kera. Hoivasee ensin ohimennen. Liekki antaa vastaavan kisaäänän. Tuuli puhalttaa pitempään. Tulikieli kallistuu maata myöten, ulottaa ja ulottaa, tapaa kuivuneen katajapensaan. Ensin ritisevä, riitelevä räiske, sitten valtava valtaus ja intohimoinen humahdus. Kuinka katajapensas palaa, tuli syö sitä kuin nälkäinen, elävä olento. Tuulikin päästää äänen, intoutuu puhaltamaan yhä vahvemmin. Kuluttaessaan kuivaa katajapensasta, tuli ikäänkuin leukojaan louksuttaa, aivan kuin peto, joka puree saalistaan ja tuntee lihan ja veren maun kielellään.

Nyt tuulee jo oikein vahvasti, puhaltaa ahdettua latoa kohti. Sen oviaukosta ja seinänraoista tuppautuu ulos kuivia heiniä. Ja ladon katto on vanha ja ruutikuiva. Katselleekohan tulinen elementti sitä? Näkeekö ladon hokuttelevan, makean kuivuuden? Vai sokeana, tarkoituksettomanako sen valtava etuliekki jo loppuun palaneen katajapensaän jätteitä nuoleksien yrittää kieltään panna pitkälleen kohti tuoretta katajapensasta lähellä ladon nurkkaa? Tuuli keksii tulen avuntarpeen, se puhalluttaa pitkään, tulikieli taas maata myöten painuu. Nyt . . . nyt . . . Kas vain! Heinätukko tuoreen katajapensaän lähellä jo palaa. Mutta matka ei pysähdy silmänräpäyksesikään. Jo kärventyy katajan äärimäinen, maata matava haarukka. Aluksi pieni etuvartio- taistelu. Palaa ja ei pala. Vihdoin palaa. Taas on tuli kuin tuhatpäinen kummitus pensaän tukassa. Aivan kuin todellakin tappelisivat, katajapensas ja tuli. Katajapensas tärisee ja sylkee puolustaen monivuotista kotirauhaa, hiljaista, pakkasessa nukkuvaa, päivänpaisteessa virkoavaa katajaista elämäänsä. Tuli valloittaa, surmaa ja hävittää. Sen vihainen intohimo masentaa katajan rauhallisen, vähään tyytyvän, hiljaisen elämän aurinkoisella Etukorven mäenlaiteella, lähellä ladonnurkkaa.

Mutta kataja on tuskin laannut rätisemästä, kun ahnas tuli jo kurottaa kieltään ladonnurkkaan. Se on kulkenut maahan kasautuneita pehkuja myöten polttaen ja nieleksien. Nyt . . . nyt jo palavat heinät alimmassa seinänraossa, ja ladon alta alkaa syöksähdellä paksumpia savusuitsuja . . .

Mäkilato on vanha. Sen seutuvilla on moni mies-

polvi Vuorenmahtavan talon asukkaita kesäiset päivällisensä syönyt ja ruokaleponsa loikonut. Kun siinä on aurinko paistanut, on ollut iloista ja hyvä olla. Tuolla mäen alla on ollut ja on nytkin lähde, joka on hädästä päästänyt aina, jos paahde oli niin polttava, että päiväeväiksi tuodut leilit tyhjenivät.

Oven yläpuolesta on nytkin kolme ylimmäistä ovipuuta poissa. Ne seisovat nojallaan ladonnurkkaa vasten, ja niiden taakse kiertäen on tuli luikertanut ladon ja heinäin kimppuun. Oviaukosta näkyy hieman ladon sisäpuolelta katonrajasta Erkin ruokapussi. Siinä samassa seinähirren oksassa on tätä ennen kiikkunut satoja kertoja ruokakontti, tai pussi, mikä milloinkin. Ja siinä lähellä heinistä näkyy hiukan Pekan kontti, Kylä-äyräksen paimenen, ja siellä on juustoakin!

Mutta nyt on tuli levinnyt jo koko ladonalustaan ja muutamissa seinänraoissa jo ylempänäkin tuliset kielet ikäänkuin oudostellen ja arkoina pitävät peliään. Savu sakenee. Oven kohdalta ulkopuolella jo nousee savua ja sitä tulvehtii niistä ylemmistä seinänraoista, jotka ovat heinistä vapaina. Samalla ladonsivulla jo tuli hieman mylvähtääkin. Se on kiivennyt räystäään kautta kattoolkiin, tavannut maukasta ruokaa. Sielläpä hulmahtaa-kin jo itse isoliekki. Tuli alkaa laulaa intohimoista riemulauluaan.

Vanhan kotoladon seudulla ei näy yhtään elävää olentoa, nyt kun sen historiallisen elämän tuli hävittää riemusta ja intohimosta mylvähdellen.

X.

Kärpäsiä, sääskiä ja paarmoja oli vaistoaan noudatellen keräytynyt riitelemään ja ryöstölaulujaan laulamaan siihen, missä nämä paimenet mätästen välissä nauttivat kesäisen päivän riemullista laiskotteluhetkeä. Nuo pienet, lentävät peijakkaat täyttivät ilman laulullaan, minkä sotainen sävel yhä, joukkojen lisääntyessä, sai mahtavamman soinnun. Mistä ihmeestä ne olivatkaan kaikki tänne osuneet! Niitä tuli yhä joka taholta, suurella touhulla.

Luultavasti näillä pienillä siipiryöväreillä on jo ammoisista ajoista ollut radiolennätin tunnettuna. Kun muuan heistä tapaa näin paahteisena, kesäisenä päivänä jossakin elävän tai kuolleen olennon, jolla virtaa tahi on virrannut veri suonissaan, niin löytäjä alkaa heti radioida, oli se sitten kärpänen tai hyttynen. Heti kun ääni kuuluttaa ilmassa, että saalis on tavattu, huutavat sitä samaa iloista uutista tuhannet, kohta miljoonat. Silloin nousevat hajukärsät pystyyn, aistivat ja haistelevat ilmansuunnan. Pienet, lentävät peijakkaat alkavat kiittää, nuolisuunnassa radioituun paikkaan.

Niin oli tästä paimenten kesäisestä lepopaikastakin muodostunut sääski- ja kärpäsmallman keskuudessa koko laajalla nevalle nyt jo yleisesti tunnettu herkuttelu-paikka. Siitä huhuiliin surisemalla ja mulisemalla suon ja niittyjen äärimmillä rantamilla. Toisia sinne lähti kuin Amerikkaan, toisten taas arvellessa, että sinne on jo kuitenkin kokoontunut niitä »meikäläisiä» ja niitä »teikäläisiä» niin paljon, että lihavat ja elinvoimaiset

paimenet ovat käyneet kärtyisiksi ja levottomiksi. Eikä siellä silloin haluta olla lähiseuduilla. Ne kun iskevät kápälillään, ne saaliit, kárpásten ja sääskien ruuaksi luodut, iskevät niinkuin riivatut. Harvoin ne tosin osaavat. Paitsi silloin, kun suoepa onnenlykky paljastaa peitottoman, verevån pinnan, ja kun juuri on ehtinyt pistää imukársánsá sisáán ja sieltá alkanut suihkuna virrata sen karvattoman petoeláimen verta . . . Ai, ai, ai, kun se on juovuttavan hyvää! Mutta siinäpä se sitten usein myöskin onnettomuus kohtaa. Ukonnuolena iskee uhri hirmuisella kápälällä. Ja jos hiukankin on varomattomasti unohtanut imukársánsá ja sääret alkanee ylenjuomisesta horjahdella ja siivet lömpsöttää nautinnosta rempallaan, niin siihen jäädäkseen . . .

Moni vanha ja kokenut verenimijä-hyttynen samoin kuin kárpánenkin jäi nytkin pois koko reisulta jurnuttaen ja mulisten nuoremmille, että: joka vaaraan menee se vaaraan hukkuu.

Niinpä olikin paimenten ympärille kertynyt pääasiassa nuoria seikkailijoita, onnenonkijoita ja keinottelijoita hyttys- ja kárpásmaailmasta. Ne olivat mustana kaarnana täyttäneet poikain pukukerroksen ja kiersivät jokaisen reiän, laskoksen ja syvennyksen löytääkseen tämän hyvälle haiskahtavan petoeláimen nahan. Kummallisen peiton se onkin juonillaan keksinyt härnätäkseen oikeilta kárpásilta ja hyttysiltä rikkaat lahjansa! Hänetkin kuitenkin luonto on tarkoittanut hyönteismaailman ravinnoksi . . . Mitäpä muuta tekemistä tuollaisilla, kummallisilla roikaleilla olisikaan! . . . Makaavat tuossa ja nukkuvat kuin mitkä elukat. Puhal-

tavat ja paljehtivat niin, että oikein hirvittää. Kun sattumalta paljastuu naama ja siihen yrittää imasemaan, silloin huitasee etukäpälällään, varo silloin henkeäsi! . . .

Huonosti on maailma järjestetty. Ajatelkaa nyt, arvoisat kärpäset ja sääsket, mikä viisaus olisikaan ollut luomisen järjestyksessä, jos nuo roikaleet olisi laitettu sellaisiksi, etteivät ne voisi huitasta etukäpälällään silloin, kun kärpänen ravitsee itseänsä, eikä peitellä nahkaansa laittomilla liikanahoilla, joiden läpi ei edes mikään sääskimäinen eikä kärpäsmäinen kärsä ulotu! . . .

Etutukkaisen Jussin pieksusaappaan pohja-aukosta oli vihdoin osunut tunkeutumaan muutamia kärpäsiä sisään. Ne liikkeivät saappaassa aluksi pelokkaina ja varoen, eikä paksu jalkapohjan nahka edes aistinut vierasten läsnäoloa. Mutta vihdoin ne kävivät niin rohkeiksi, että työnsivät imukärsänsä hurtissa himossaan aika syvälle.

Silloin Jussi parkaisi kuin vihainen koiranpenikka, parkaisi ja potki sitä jalkaa, missä kärpäset verenhimosta juopuneina huseerasivat. Nyt heräsivät toisetkin, nousivat istuvilleen, työnsivät takit pois päästään ja siristelivät silmiään. Kärpäs- ja hyttysparvi oli niin valtava, että ilma oli aivan sakea. Joka henkäyksessä pyrki niitä suuhun ja päässilmäisimmät tekivät lakkaamattomia joukkoryntäyksiä nyt paljastuneisiin naamoihin, niskaan, käsiin. Siinä hosuttiin ja huidottiin, hiljakseen noiduttiinkin.

Pekka: Mikä . . . mikä . . . mikä tuolla palaa?

Metsän yli, aivan läheltä, nousi paksu savu.

Kuin salaman työntämänä tempausi Erkki pystyyn ja iski tutkivan katseen savun suuntaan.

Erkki: Voi siunattu! Se on meidän mäkilato.

Pekka: Älä!

Maassa istuu vielä Jussi ja poimii taas juomukoita suuhunsa.

Nostaa silmiään laiskasti suuntaan, mistä savu näkyy.

Jussi: Mikä sen nyt sitte olis pannut palamaan?

Erkki: Siihen jäi kytemään se valkea.

Pekka: Niin se jäi.

Erkki: Voi voi.

Ja sitten hän purkautuu itkemään.

Jussi: Mitä sä siitä porajat. Talonjussin lato... Vuorenmahtavan... isomahan, pirujako siitä.

Erkki lähtee juoksuun. Huutaa jälkeensä: Voi tulkaa nyt!

Pekka lähtee mukaan empimättä. Huutaa Jussille: Tule nyt, Jussi!

Jussi painautuu toiselle kyynärpäälleen mätästä vasten ja poimii silloin tällöin marjan suuhunsa. Vähän ajan kuluttua suuntaa katseensa juoksevien toveriensa jälkeen, ja suu menee kurilliseen nauruun. Nousee venytellen ja laiskasti, häätäen samalla karpäsiä. Pystyyn päästyään nostaa housujaan. Katsoo ympärilleen, suu edelleen kurillisessa hymyssä.

Jussi: Jääköön nyt jumalan haltuun ja hoidelkoon valkeansa ja ruokapussinsa. Minä menen naurismaata haeskelemaan.

Niin hän lähti, kädet syvällä housuntaskuissa, pää pitkällään eteenpäin ja keskiruumis kourussa taaksepäin.

XI.

Niin vaelsi Jussi siis suorassa linjassa pois päin palopaikalta, mistä valtava savu yhä nousi ja näkyi yli välille nousevan metsänkaulan. Joskus hän hieman pysähtyi ja katsoi taaksensa sinne, mistä savu nousi, mutta jatkoi taas huolettomana ja yhtäkaikkisena. Suokärpäset ja sääsket, joilla oli ikuista seikkailuverta suonissaan, olivat lähteneet seuraamaan Jussia, kun ei ollut muutakaan tekemistä. Jussissa virtaili sentään verta ja hikeä, heidän elämänneiteitään, suokärpästen ja sääskien elonmehua, ravitsevaa ja huumaavaa. Kohtalo oli lähettänyt heidän elämänpiiriinsä tämän otuksen. Se juutas piti vain etukäpäliään housuntaskuissa, niin ettei niihin voinut monestikaan iskeä imukärsineen. Ja kun suurella joukolla työntäydyttiin otuksen turpaan ja niskaan, se raivostui ja yritti käydä hengentäälle!

Jussi oli poistunut jo nevalta, mennyt yli aidan ja kulki nyt lentävine seurueineen läpi leppäviidakon juoksevaa, monimutkaista teerenpolkua. Auringonpaahde ei voinut sinne suoraan polttavana iskeä, sillä viidakon lehtivarjo sen esti. Mutta helle oli silti tulisen pätsin veroinen Jussin mielestä, joka ei ollut koskaan tulisessa pätsissä ollut. Hiki tippui, jopa virtaili pitkin kasvoja ja ruumista. Lentävät seuralaiset, joita Jussi

puhutteli piruiksi, ryntäilivät ja partioivat lehdossa niin ahneina, että Jussin etukäpäälät saivat olla niitä vastaan aivan yhtämittäisessä tappelukahakassa. Janokin alkoi Jussille jo tulla, eikä vatsassakaan enää taasen mikään sisällisten voimien lepotila vallinnut. Pikemminkin päin vastoin. Mulisevia ääniä oli alkanut kuulua ja ilkeästi viilteleviä vetäisyjä tuntua. Ne yhteensä pakottivat Jussin toteamaan, että on taas nälkä.

Tästä ei tosin enää pitänyt olla pitkältä naurismaalle. Mutta ruumista alkoi painaa outo, väsyttävä raukeus, joka herätti vuorostaan uudelleen väkevän tarpeen kellistyä tuohon teerenpolun viereen, puolukan- ja mustikanvarsien ja sammalen peittämien mätästen väliin pitkälleen tahi koukkuun, joka tapauksessa niin, ettei lakkoilevilla jaloilla olisi sillä hetkellä muuta virkaa kuin olla ja potkia, jos tykkäävät, tai olla potkimatta itsekseen, ilman aikojaan.

Hoippuroidessaan mutkistelevaa polkua viirailevin askelin punnitsi Jussi mielessään, kumpi olisi nyt mukavampaa ja samalla asiallisempaa, ottaako jalkojen lakkaamatta vaatima lepo, vai totellako ensin vatsan tiukkaa vaatimusta kiirehtiä naurismaata kohti? Tämä ajattelu vielä raskautti ja hidastutti matkaa, kun ruumiissa tuntui sama mielitekojen ristiriita kuin hengessäkin. Jussia ikäänkuin temmottiin kahtaalle päin vedettävistä ohjaksista, eikä hänellä ollut itsellään mitään mielihpidettä. Jalat kulkivat kuin jonkun perässä. Se vetäjä oli vatsa, joka tahtoi naurismaalle. Jussin sielu seurasi näiden ruumiinosien keskinäistä kinastelua pääasiallisesti nukuksissa ja välinpitämättömänä. Tärkeintähän lopu-

takin oli, että vatsa sai mitä tahtoi, sekä se, ettei jal-
kojen rasitus käynyt kovin ylälliseksi.

Kahdeksantuntinen työpäivä, ajatteli Jussi. Jaa-a!
Hän oli nytkin jo ollut tänä päivänä liikkeellä varmasti
enemmän kuin 6 tuntia siitä, kun aamulla lähti Vuoren-
mahtavan vainioladolta, yhä ilman einettä. Voi lempo
sentään tätä porvarien yhteiskuntaa, jossa ei ihminen saa
kyllykseen syödä, niin että mahassa loppuisi poru ja
riita, kun suolet tappelevat keskenänsä juomukoista
ja... Jos nytkin pitäisi purkaa ja hajoittaa vanhaa
muuria ja nähdä kuinka Myrskylento vain herrasteli
pihalla, tekoyskää rykien, että muut luulisivat hänellä
olevan keuhkotaudin... ja siinä poltellen paperossia
ja ollen olevinansa niin...

Jussi sylki ja oli vähällä kaatua. Mutta saavutettu-
aan tasapainon, löi jalkaa teerenpolulla juoksevan kova-
kuoriaisen hengen menoksi.

Jussi: Voi totta mun ehhee!

Hän nauroi, muistaen mestari Karlssonin innostusta,
kun tämä oli eilen halunnut häntä, Jussia, opettaa
polvihihnalla puhumaan herroille mieliksi ja lyönyt
jalkaa niinkuin hänkin nyt.

Jussi: Siinä olis käynyt kamalasti! ... Ka ka ka!

Viimeiset huudahdukset tarkoittivat jäniksenpoikaa,
joka rauhallisella vaelluksellaan sattui laukkaamaan Jus-
sin teerenpolun kanssa ristiin kulkevaa toista samanlaista
polkua. Jäniksenpoika äkkäsi Jussin samassa kuin Jussi-
kin sen. Molemmat pysähtyivät hetkeksi odottamatto-
man yllätyksen lumoamina. Ensin sai jäniksenpoika
jalat allensa ja alkoi laukata viivana pakoon. Jussin

elinvoimat kertyivät samassa huvittavaan metsän-eläimen saalistushimoon: vatsa vaikenä, jalat alkoivat laukata, silmä tähytä mätästen ja puitten väliin, mistä piipahtaisi pieni, pitkäkorvainen jäniksenpää, tahi vilah-faisi luonnottoman kauas nakkaava säärinari. Lauma karpäsiä ja sääskiä äkkäsi Jussin aikovan paeta. Ne nostivat korkeaäänisen sotahuudon, oikean otusta ajavan metsästyslaulun, jonka sävelessä soi riemullisen takaa-ajon saaliinjaosta jo riitelevä mollisävel.

XII.

Laukatessaan jäniksenpojan perässä Jussi kaatui. Jalka sattui pujottautumaan lynkkyselkäisen puun-juuren alle, mikä siihen polulle oli lynkkynsä nostanut aivan kuin tarkoituksella varomattomien kulkijain paulaksi. Voi, voi, kun Jussin pisti hartaasti vihaksi! Polvi ja kyynärpää ja poski sattuivat niin, että kiro pyyti. Mutta ei se sillä parantunut. Jäniksenpoika oli jo ammon aikoja sitten hävinnyt omille poluilleen viidakon monilokerosiin pimentoihin. Mutta metsäkarpäset ja sääsket ne vain eivät yrittäneetkään Jussia jättää. Havaittuaan, että saalis paiskautuessaan pitkälleen pysähtyi juoksussaan, ihastuivat nämä vainolaiset iki-hyviksi. Ne virittivät uuden ryntäysmarssin ja tunkeu-tuivat voitetun otuksen jokaiseen hiemankin varusta-mattomalta näyttävään kohtaan pelottomuudella ja vihamielisyydellä, joka on näille puremista ja kiusaamista

varten siinneille pienille, siivekkäille peijakkaille niin ominaista.

Jussi puri hammasta, mutta ei nähnyt enää jäniksenpoikaa. Hän istui, pusersi kipeätä polvea, vaikerteli kyynärpään kanssa ja koetteli poskipäätä, josta taisi tipahdella verta, hosui karpäsiä ja sääskiä. Voi, voi, kun hän tunsu tilansa turvattomaksi. Niin turvattomaksi, että nälkäkin unohtui, kesken kaiken. Vaikertaessa ja äänen kulkiessa hammasten välistä vain hieman sihisten, sattui silmä osumaan siihen lynkkyselkäiseen juureen, joka istui paikallaan poikki polun, aivan kuin ei olisi mitään tapahtunut. Sellainen välinpitämättömyys ja huolettomuus suututti Jussia niin hartaasti, että tempautui jaloilleen ja kävi potkimaan juurilynkkyä hokien kaikenlaisia rumia ja vihaisia sanoja. Mutta se juutas ei ollut potkimisesta milläänkään. Se vain notkahti ja nuljahti, miten milloinkin, mutta asettui heti samaan, äskeiseen asenteseensa. Jussi tempoi sitä jo käsinkin, itki ja sylki. Mutta ei mikään auttanut. Juuri oli luja ja ilkeäsisuinen. Kun oliskin ollut kirves! Jussi tempasi toivottomana pienen puukkojunkinsa ja isketti sen teräisen vihan juureen. Mutta puukko oli tylsä, ja avutonna sen terä vain luisui kovettuneen juuren luutunutta pintaa mitään jälkeä jättämättä.

Jussin äkä alkoi lauhtua ja painua hampaañkoloon, mujuun, noustakseen sieltä taas joskus paremmalla menestyksellä yllyttämään avutonta Jussia väkeviin vihatekoihin.

Mutta tällä välin olivat kipeät paikat jo laanneet kirvelemästä. Polvea ei tarvinnut muuta kuin hiukan

ontua ja posken, haavasta vuotaneen veren jäljeltä häätää kärpäsiä ja hyttysiä. Nälkäkin heräsi uudelleen ja pani liikkeelle jalat.

Jussi lähti astumaan toiveiden päämäärää, naurismaata kohti. Mielikuvitusten takalistolla, jossakin hämärässä, välähteli vielä pari pitkiä, melkein hullunkurisesti potkivia jäniksenpojan koipia ja piipahteli pieni, pitkäkorvainen pää, somana ja naurettavana. Jussi ajattelee nyt, että hän ei olisikaan halunnut sitä tappaa, se oli niin viaton, soma ja pelkuri, ei, vaan hän olisi sen pistänyt takin povitaskuun, vienyt kylään, antanut ruokaa, elätellyt hupinaan. Hänelläkin olisi ollut jotakin omaa, elävä eläin, jäniksenpoika, johon ei kenenkään olisi tullut mitään!

Mutta siinä omistusoikeuden ilonhumussa, joka näin oli tulvahtanut mieleen, jollakin mielikuvituksen inhimillisesti kauniilla, kesäisellä teerenpolulla, valahti yhtäkkiä kaiken yli suuri, viileä totuus: mihin sen jäniksenpojan panisi, kun ei ole vasituista kattoa, mihin omankaan päänsä — komeasti kyllä etutukkaisen — panisi tyynylle. Jos panee jäniksenpojan jonnekin laatikkoon kylässä, kakarat sen tappavat taikka päästävät karkuun! Eikä se taskussa aina sovi. Ja... ja... hän koetteli povitaskuaan. Siellä ei ollut pohjaa. Jäniksenpoika olisi pudonnut sieltäkin vuorinväliin ja sitten vuorin repeämästä tielle ja päässyt karkuun...

Kun oliskin ruokaa, niin hän eläisi kesänsä täällä takamailla, laittaisi havukoppion itselleen ja varastaisi osuuskaupan takapihalta ison pakkalaatikon jäniksenpojalle, laittaisi sille sinne heiniä ja lehtiä, pitäisi sitä

hyvänä ja antaisi sääriille jokaista, joka vain uskaltaisi tulla sitä kiusaamaan. Eikä hän piittäisi kenestäkään mitään! Ei Myrskylennosta, ei suutari Karlssonista, ei Vuorenmahtavasta, ei . . . Hänen mielikuvansa hieman lientyi ja lauhtui taas, kun ehti ajattelemaan opettajaa. Ensin pyrki naurattamaan, mutta sitten ne asettuivat samalle levyille: jäniksenpoika ja opettaja. Jussi katseli niitä siinä ja suunnitteli, että jos hänellä joskus olisi täällä takamailla sellainen havumaja ja jänislaatikko, hän kävisi kutsumassa Sinisammalen vieraakseen ja ostaisi samalla pari pulloa limunaattia ja tarjoisi opettajalle . . .

Mutta siinä nyt olikin taas karjankuja, jonka yli Jussin tuli kulkea. Kujan vieressä oli lähde ja lähteen seutuvilla kulkijain jäljeltä kaikenlaisia pieniä jätteitä, tuohilippejä y. m. Jussi oli aina ennenkin siitä juonut, niin poikkesi siihen nytkin. Tuskin oli astunut lähteen reunalle, kun huomasi melkein vedenrajassa risaisen lompakon. Hän tempasi sen vikkellästi, tuntien samalla sydämen omituisesti huljahtavan. Avattuaan lompakon, tapasi siinä pari 100 markan ja muutamia pienempiä seteleitä.

Jussi oli kalvennut ja vapisi.

XIII.

Löytäjä pisti lompakon hätäisesti povitaskuunsa, mutta se hulahti heti takinvuorin väliin, helmaan saakka. Hän ryhtyi pujottelemaan lompakkoa vuorinrepeämää kohti ja sai sen ulos. Myöskin molemmat housun sivutas-

kut olivat rikki. Muisti kyllä sen, mutta koetteli kuitenkin. Kumpikin olivat ratkenneet. Reiät eivät tosin olleet niin suuret, että lompakko olisi mahtunut niistä. Mutta ne voivat laajeta, huomasi Jussi. Samalla hän äkkäsi, että takatasku olikin ihan eheä! Siellä ei tavattukaan pitää muuta kuin rahamassia. Se oli jäänyt nyt Myrskylennon asunnolle toisen liivin taskuun. Oli, näet, kaksi liivirisaa miehellä. Kun lompakko losahti takataskuun, pääsi Jussilta pieni naurunhyräys. Olipa sekin, kun ei ollut ensin ollenkaan muistanut takataskua, joka on vasiten lompakkoa varten tehty!

Noh, nyt se oli siellä, ja onnellinen omistaja sai ruveta tekemään matkaa, monta sataa markkaa taskussa. Jussi koetti kädellään, onko lompakko tallella. Hän astuu ja astuu. Siinä nyt on karjankuja, tuolla, huutohollin päässä naurismaa. Askeleet painavat raskaammin. Etutukkainen Jussi ei olekaan enää mikään köyhä. Rengeilläkään ei ole rahaa kuin harvalla pyhäinpäivänä, näin paljoa. Ylimielinen tunne alkaa nousta. Hän ei kumartele eikä kerjää enää ketään! Eikä kukaan ole parempi kuin hänkään. Jussi koetteli, onko puukko tupessa, hänen maallinen turvansa. Oli se. Internaali rupesi soimaan sielussa, sitten huulten välistä purkautua ulos. Internaali! Köyhälistön kunniamarssi. Jussi oli kuullut sanottavan, että se on köyhälistön kunniamarssi. Niin hän laski sen huultensa läpi täyteläisin riemusoinnin. Etutukkaisen Jussin rinta nousi, hänen kalpeat poskensa alkoivat hehkua, silmiin ilmestyi jotakin tulen tapaista... Oliko vain lompakko tallella? Käsi sivasi takataskua.

Ajatukset olivat nyt päässeet liikkeelle. Ne olivat niin levottomassa luomistilassa, että Jussi tunsii olevansa hieman sekaisin. Ajatukset, Jussin ajatukset, jotka tämänkin päivän olivat seuranneet vetelästä ja nautiskelevasta ruumiin tilanteesta toiseen. Kun Jussin ruumis oli paneutunut pitkälle, olivat ajatuksetkin siihen pysähtyneet ja nukahtaneet. Kun Jussi taas lähti kävelemään ja ulkonaiset olosuhteet hieman vaihtelivat askel askeleelta, niin ajatukset, silmät raollaan murjottivat ja marmattivat, laimeasti kiukuttelivat ja taas paneusivat pitkälle, antaen Jussin raajojen siirrellä koko inhimillistä olemusta askeleen kerrallaan uusiin elämyksiin.

Mutta nyt ne olivat levottomassa liikkeessä. Yksi rykelmä ajatuksia huolehti lakkaamatta lompakon putoamisen pelossa, toinen hautoi viina- ja ryynipuurokekkereitä, kolmas yllätteli intoilemaan hurjasti, komeilemaan paimenjoukossa ja yöllä Katajamäen renkien ja piikain kuherruspaikalla, jossa kukin panee viiskolmattaisensa pelimannin lakkiin. Hän, Jussi, maksaisi koko tyttöjoukon edestä ja markan lisää, käskisi pelimannin päästää vielä kaupanpäällisiksi internaalia! Hän tykkää siitä. Tämä olikin väkevä ja elinvoimainen ajatus. Se ei enää houkutellut väsyneesti, se nauroi ja riemuitsi kuin pikkujuovuksissa.

Siinäpä se nyt olikin naurismaa. Nälkä oli näiden muiden vaikutusten kestäessä joutunut hieman lepotaan, mutta nyt se taas heräsi. Jussi hyppäsi tukkoon painuneen ojan yli kytöpellolle, tempoi siitä kaina-loonsa joukon nauriita, heitellen epäonnistuneempia

syryään, valikoiden vietäväkseen parhaita. Saatuaan mieleisensä määrän, lähti astelemaan lähellä olevaa nevensaarta kohti, joka kirkkaassa, heinäpoutaisessa valaistuksessa näyttikin jonkinlaiselta Paratiisin yrtti-tarhalta.

Saavuttuaan sinne, istahti Jussi matalalle ja sopivalle kivelle, laski nauriskantamuksen viereensä, otti käsille puukkojungin ja rupesi kuoriin naurista. Nytpä heräsikin nälkä taas täyteen tajuunsa. Jussi tunsu, miten se, nälkä, haisteltuaan tuoreen, makean nauriin hajua, ikäänkuin pyrki hyökkäämään ulos vatsasta nauriin kimppuun. Jussi lateli suuhunsa nauriinkappaleita, toisen toisensa jälkeen. Aluksi nälkä ikäänkuin hurjistui vain. Mutta kun sinne oli mennyt muutamia pienenpuoleisia nauriita, silloin alkoi nälkä kadottaa kurssinsa ja nukahdella. Jussi kuitenkin vieläkin kuori nauriin toisensa jälkeen ja laski menemään samaa tietä.

Kaiken tämän kestäessä Jussi nauttii elämästä. Tietoisuudessa on siellä takalistolla lompakko ja rahat, joihin hänen mielenkiintonsa ja rakkautensa on nyt kiintynyt niin tiukasti, että Jussin sielunharrastusta tällä kertaa olisi vaikea erottaa minkään keinottelevan kapitalistin sielunelämyksestä. Tätä yhtäläisyyttä lisää vielä valtava naurismahallinen, joka on kerrassaan voimallisesti rauhoittanut kaiken päivää naukuneen vatsan. Maha on täysi ja sulattelee saalistaan, sen haltijan, etutukkaisen Jussin, kellottaessa loivasti kaltevalla kivellä, keskellä aurinkoista nevensaarta, takataskussa kolmattasataa markkaa rahaa. Jos Jussin sielu olisi voitu tässä

valokuvata, ja sitten ottaa toinen valokuva rikkaan pomomiehen sielusta, joka on viekkaalla keinottelulla dannut kokoon miljoonia, ja nyt makaa kallishintaisella divaanilla, silmät uneliaasti raollaan ja katselee futuristista taidemaalasta, minkä muuan hulivili on hänet narrannut ostamaan nautinnokseen ja sivistyneisyytensä mitan näytteeksi — niin vaikea olisi ollut erottaa näitä sieluja toisistaan. Ainakin yhtä vaikea kuin sikiön kehityksen alkuasteilla sanotaan olevan erottaa sammakon ja ihmisen sikiötä toisistaan.

XIV.

Jussi oli hetkisen tainnut nukahtaa ja nähdä mukavia unia. Eivät edes kärpäset ja sääsket, jotka nyt olivat legioina kertyneet tämän äkkiä rikastuneen polsevikin päivällisunta häiritsemään, olleet saaneet häntä hereille. Viimein kuitenkin jokin puri nenään niin taitamattomasti, että uhri heräsi. Hän pyyhki hikistä ja likaista naamaansa rikkinäisellä takinhihalla ja koetti hiljalleen kiroilla, samalla kuin kohosi kivelle istumaan. Unenpöpperössä näytti Jussi tuijottavan etutukkansa raosta jonnekin, silmät raollaan ja muistelevan näköisenä. Untako hän oli nähnyt, vai mitä se oli, joka jossakin muiston hämärillä takalistoilla kurkisteli? Kah! Nyt hän . . . sehän oli . . . sehän oli . . .

Jussi pisti kätensä aika hätäisesti housun takataskuun, kun ei ollut oikein varma, oliko se unta vai oliko hänellä todellakin sellainen ja sellainen rahalompssa?

Joo. Siinähan se nyt oli hänen kädessään rikkinäinen, melkein repaleinen lompka. Kenellä hän olikaan tuon nähnyt? Jussi oli sitä jo muistellut heti kun lompakon äkkäsi siinä lähteenreunalla, juuri ja juuri putoamisillaan lähteeseen. Mutta sitten oli unohtanut sen ajattelemisen, kun ei heti muistanut, pitänyt saaliin omanaan, pistänyt taskuunsa ja kävellyt naurismaalle porvarillisissa rikasten ajatuksissa. Niiden pyörryttämänä oli myöskin nukkunut. Herättyä, kun ei heti muistanut lompakon iloista olemassaoloa, pyrki mielelle aluksi polsevikin köyhyyttään nurkuva ja hammastapureva mieliala. Mutta sitten kun sai lompakon käteensä heräsi omistusoikeuden riemukin niin valtavana, että sydän alkoi kiivaammin loksottaa. Kun levitti lompakon ja sen rikkauDET polvelle, tiukkeni silmäin katse ja suu höpisi talousharrastusten toimellisessa mielikuvitus-hyörinässä.

Jussi: Vaikk' olis kenen, niin minä en anna pois. Ei, vaikk' olis kenen!

Hän hotaisee taas paria vainoavaa karpästä, jotka hyttysparven avustamana syövät otuksensa kasvoja, varsinkin nenää.

Jussi: Oma löytty, vieras varastettu... Voi saksan pukki, kun nuo karpäset, sen elukat, purevat!

Sikäli kuin otus lainasi näin huomiotaan karpästen ja sääskien yrityksiin ravita itseään hänen verellään, heräsi hätyyttäjissä kiihtyvä taisteluhalu. Ne alkoivat laulaa vahvemmin, antaa hätämerkkejä etäämmällä retkeileville heimolaisilleen ja kiihottaa luontoaan rynnätäilemään.

Jussi: Se on satamarkkaa... ja tuo on sata-markkaa. Voi lempo, kun olis edes kymmenen!

Tämä ajatus loiskautti Jussin sydäntä sellaisella nautinnonriemuisella yllätyksellä, että tämä synnyynnäinen polsevikki oli vähällä pudota kiveltä.

Jussi, vähän rauhoituttuaan, kokeeksi: Eli sata!

Nyt hän nauroi. Sata sataa markkaa. Paljonkohan se olis?

Hän ajattelee hetkisen.

Jussi: Oliskohan se tuhannen markkaa?

Pitkään katsoo Jussi nevalle ja näyttää laskevan.

Jussi: Taikka miljoona?

Nyt hän ajattelee maltillisesti syvällä kunnioituksen ja alistuvaisuuden tunteella, että mahtaisko se olla tuhannen markkaa, vai miljoona? Ei ole kuitenkaan aavistustakaan siitä, millä tavoin sen selvittäisi. Sillä Jussi ei tiedä luvuista yli sadan mitään, rahaluvuista vielä vähemmän. Hän koettaa muistella, onko tuhannen markkaa enemmän kuin miljoona, mutta ei saa selville.

Kenen se lompakko olikaan?

Jussi kääntelee lompakkoa kädessään. Päältä on se mustaa, pehmeätä nahkaa, sisältä viheriäistä silkkiä.

Jussi: Se on ollut komia!

Nyt hän taas tuntee, miten mukavasti jossakin sisässä jokin hyvää tekevä tunnelma kaikertaa, ja se on yhteydessä sen kanssa, että on tämä komia lompakko ja kolmattasataa markkaa rahaa. Hän aikoo juuri oikaista uudelleen pitkälleen ja vetää takinhelman ympäri päänsä sääskien ja kärpästen kiusalla, mutta samalla iskee kuin salama läpi aivojen uusi ajatus.

Jussi: Hääh?

Sitä vain, että jos se, joka on lompakon pudottanut, näkee tämän ja ottaa pois?

Se oli jo aikaisemmin joskus hiipinyt mielikuvitusten takalistolla, tämä uhkaava, peräänkysyvä haamu. Mutta etualalla oli ollut ystävällisemmällä mielikuvilla niin vilkasta liikettä, että tätä ikävää haamua ei ollut tullut otetuksi vakavammin. Nyt kun ne toiset olivat aikansa pitäneet peliä ja sitten väsyneinä väistyneet, nyt se pistäysi etualalle juuri samalla kun Jussi ajatteli oikaista, sielun ponnistuksista ja affääriajatuksista väsyneenä, vähän lisäämään päivällislepoa.

Jussi: Voi seittämäntuhatta laivanlastia pieniä silmänäleitä!

Hän pudotti jalkansa levottomana kiveltä maahan, nousi seisomaan, ja silmät alkoivat tuuhean, takkuisen etutukan takana vilkkaasti palaa.

XV.

Aurinko oli jo ruvennut päivän vaelluksistaan rasituneena painumaan lännenmaille. Sen värissä oli jotakin hymyilevän väsähtänyttä, joka näkyi siinä, kun se hiljalleen laskeutui metsien taakse ja jälkeensä katsoen näytti nyökyttävän päätään ja melkein pä haukottelevan punertavin, ahavoittunein poskin.

Jussi huomaa itsensä seisomassa kädet syvällä housujen taskuissa ja tuijottamassa eteensä kiusallisissa äänettömissä ajatuksissa, mitkä joskus katkaisee mikä

pahantuulinen purkaussana milloinkin. Jussin nenä on tässä mielenjärkytyksessä jäänyt omaan hoitoonsa niin, että se nyt vuotaa ilman mitään estettä. Siinä vierellä, pitkin kanervaista nummea venyy kohti itää hänen pitkä varjonsa liikahtaen aiheuttajansa jokaisessa käänteessä aivan kuin suurherran lakeija. Jussi ei huomaa tätä kumppaliaan, vaan luulee olevansa yksin. Mutta hän ei huomaa mitään muutakaan, mikä on olemassa hänen henkilönsä ulkopuolella, sillä hänen ajatuksensa kiertää ja kaartaa kysymystä: millä saa nyt järjestettyä asiansa niin ovelasti, ettei kukaan, ei pirukaan saisi tietää, että hän on löytänyt tämän lompakon rahoineen ja pitää sitä taskussaan aivan kuin omaansa.

Vihdoin äkkää hän vierellään pitkäksi venyneen varjon, nostaa silmänsä kohti aurinkoa ja saa tajuntaansa: nyt on ilta. Samalla kuuluu jo jostakin etäältä tahdin mukaista karjankellojen kalkutusta, josta Jussi päättää, että ne marssivat jo kujalla kylää kohti puoltajuoksua. Se on Vuorenmahtavan lehmänkello, tuo pömppä. Jussi johtuu siitä ajattelemaan paimenta, Erkkiä ja mäkiladon paloa ja Vuorenmahtavaa itseään, mahtavine mahoineen ja kirpeine kiroiluineen. Hän ei voi, eikä oikeastaan haluakaan mitenkään estää naurua purkautumasta. Hänen mielikuvituksessaan esiintyy Vuorenmahtava seipäänlatva kädessä iskemässä Erkkiä takapuoleen, toinen käsi kauluksessa. Ja Erkki kirkuu, pyytää. Jussia naurattaa. Vuorenmahtavalle on tapaus kostona ihan niinkuin hänen kädestään, ja Erkki on hullu, kun siinä kieppuu ja antaa itseään lyödä. Jos hän olisi, hän, Jussi, hän heittäisi takin, jonka kauluksesta

pomon koura pitelee, hän heittäisi sen äijälle ja pujotautuisi käsistä litkaisten tiehensä! Jussia nauratti, kun ajatteli miten hän litkaisisi edellä, ja se kömpelö, lihava, suuri ruho tulla hohuuttaisi jäljessä, niinkuin pari kertaa oli tapahtunut. Viimein se uupuneena pysähtyisi ja puisi nyrkkiä. Hänkin pysähtyisi, näyttäisi sitä ja sitä asetta, huutaisi hammasten välistä niin ja niin ilkeitä, löisi jalkaa ja kerskuisi.

Tällä välin oli hän jo ruvennut kävelemään, vaikka ei ollut yhtään tietoa minne. Saatuaan kyllikseen kerskatuksi ja hammasta purruksi ja nauretuksi, pysähtyi ajatuksissaan tähän nykyhetkeen.

Jussi: Minnekähän . . . minnekähän . . . ?

Hän katseli hajamielisenä ympärilleen, aivan kuin etsien jotakin ihmisasumusta, johon menisi. Samalla vahvistui ja selkeni mielessä ajatus, että jos hän nyt menee kylään, ne heti alkavat häntä tutkia, kun lom-pakkonsa kadottaja kertoo, että on sen pudottanut tänne. Niin ajattelee hän takamaan heinilatoja ja valitsee mielessään jo erään. Mutta samalla ilmaisee taas vatsa, joka nyt tekee naurispäivällisistä lopputilejä, ilmaisee olevansa sitä mieltä, että pitäisi saada jotakin suuruksen puolta, taikka muuten . . . Se oli sellainen ilkeä lopputulos. Sitä taas ei voisi saada muualta kuin ihmisten ilmoilta. Mutta menepäs nyt Katajamäelle! Heti ne kaikki että: Jussiko sen Vuorenmahtavan ladon poltti? Erkki on sanonut ja Pekka.

Jussi: Minäkö, jumalauta!

Ämmät ja muut: Kukas? Ei suinkaan sitä nyt ainakaan Erkki eikä Pekka. Ne ovat sanoneet, että . . .

Kesken käyntiään Jussi raivostuu. Hänellä on vanha, jo hyvin aikainen kokemus tällaisesta. Vaikka hän kuinka tekisi tyhjäksi, itkisi tai vannoisi, niin hänen syyksensä ne panevat kaikki.

Aatami kiehui. Taas meni mieleen lompakko. Varmasti ne tulisivat epäilemään häntä, jos hän nyt menisi Katajamäelle. Vaikka mihinkä ennen.

Silloin Jussi muistaa, että tästä kilometrin päässä, tuonne poikkimaisin, on metsämökki, jossa mies pitää ammattinaan keitellä ja kaupitella viinaa. Hän on sieltä usein kylän isännille hakenutkin kanisterilla, ja ne tuntevat hänet ja ovat mukavampia ihmisiä kuin ne siellä kylässä.

Tämä huomio oli niin riemastuttava, että Jussin silmä jo kirkastui. Siellä hän o s t a i s i — sydän hypähti kopeudesta! — ruokaa r a h a l l a, sekä ryypyn päälle! Hän juttelisi akan kanssa tuvassa ja miehen kanssa istuisi porraskivellä jaaritellen viina-asioista, poliiseista ja kylän isännistä. Lopuksi menisi makuulle niiden heinälatoon.

Jalka alkoi nousta hieman reippaammin ja huulet viheltää internaalia.

XVI.

Jussi on kävellessään saapunut synkkään kuusi-metsään. Siinä tukkipuu toistaan oksin tervehtii. Jussi ymmärtää, että se sellainen on rikkautta ja ajattelee, että jos metsä olisi hänen, hän myisi sen heti paikalla, raken-

nuttaisi itselleen linnan, sellaisen kuin sekin sahanpomo siellä pitäjällä. Joo, sellaisen. Sinne hän ottaisi piian itseänsä passaamaan, keittämään rusinasoppaa ja ryynipuuroa ja hakemaan viinaa. Mahtaisko tuo hakea viinaa? Miksei, kun ottaisi sellaisen, joka tottelee ja hakee! Taikka hän haettaisi paimenilla. Ne ovat sellaiseen omiansa. Akka hänellä myös silloin olisi, pitäisi olla, varmasti. Jussia nauratti. Eikä hän huolisi piiosta akakseen. Rouvan hän tahtoisi, rouvan! Nauroi ja pyyhkäisi hihallaan nenäalustaa. Rouvan! Se tulisi neidistä, muuttuisi sitten rouva Limperiiksi. Saakuri sentään, kun sais linnan ja rouvan...

Yhtäkkiä huomaa Jussi olevansa aivan synkeässä metsässä. Vaikka onkin aurinkoinen kesäilta, on täällä kaamean hämärätä. Jussin valtaa kummallinen pelko. Hän on aina ollut pimeänvauhko. Nyt se tulee päälle kuin painajainen. Linnat ja rouvat kaikkoavat näköpiiristä, ja niiden sijalle ilmestyy noitia ja heidän herrojaan, pahojahenkiä. Jussi muistaa, miten hän on kirkkaalla päivällä, poikajoukon turvissa monesti huutanut pirua, aivan kuin sellaista tuttavaa, jota vain leikillään puhutellaan, mutta jota ei kuitenkaan ole. Nyt tuntuu siltä, kuin jokaisessa hämärässä puunvarjossa luikkisi tumma haamu, vilahtaisi sen silmät ja pienet sarvet. Jussi on sangen vauhkolla mielialalla, näkö kummasti tarkistuneena ja kuulo aivan herkkänä. Hän koettelee kädellään takataskua, onko lompakko tallella. On. Mieleen menee samalla kummallinen vieras ajatus: mahtaako piru häntä nyt senvuoksi rakastaa, kun hänellä on tämä lompakko? Jussin kauhu kasvaa. Hän pelkää pirun

rakkautta ja sellaisen seuraa. Monestihan hän on tekeytynyt sen tutuksi, leikillä. Mutta ei ole tuntenut sen läsnäoloa niinkuin nyt. Ei, ei! Hän katsoo kauhistuneena ympärilleen. Menee mieleen Jumala. Mutta Jussi on Jumalalle niin vieras. Hän on pilkannut sitä, eikä ole käynyt edes rippikoulua. Tuntee olevansa Jumalan valtakunnan ulkopuolella. Siinä on muuri edessä. Sitäpaitsi on hän kuullut, että Jumala on yksitotinen, vihainen. Nyt Jussi pelkää Jumalaakin, eikä usko, että Jumala tulee hänelle avuksi pirua vastaan, joka on olevinaan vanha tuttu.

Varjot metsässä alkavat yhä enemmän kummitella. Tulevat mieleen noitajutut ja kummitusnäyt, joista on kuullut. Siihen lisäksi ryntäävät rosvojoukot ja tarinat pahoista ja väkevistä miehistä ja karkulaisista, joita oli entisaikaan. Ne olivat varkaita ja rosvoja ja tekivät pahaa. Jussi oli ajatellut usein, että olispa komiaa olla rosvo ja suurvaras. Siitä puhuttaisiin. Se olisi yhtä komiaa kuin olla rikas pomo, jolla on oma juoksijaori taikka auto. Mutta nyt heräsi kammo myöskin rosvoja ja pomoja kohtaan. Käsi oli yhtämittaa taskunpäällä. Hän ajatteli, että pistäisikö sen jonnekin piiloon, omaan tietoonsa? Sitten pirut jäisivät sen vartijoiksi ja hän pääsisi pujahtamaan! Sydän jo sykähti pelastavan keksinnön ilosta. Mutta ilman rahaako sinne? Jos hän ottaisi lainaksi lompakosta? Maksaisi sitten, kun tulee hakemaan... Pientä rahaa vain. Lompakko olisi täällä metsässä. Jos joku sen löytää, vieköön. Ellei kukaan löydä, sitten se on hänen omansa. Lompakko on jo Jussin kädessä. Hiljaisessa metsässä jokin rasahtaa.

Jussi pelästyy taas. Mikä se? Ei mitään näy. Läheisessä puussa viheltää hiljaisen vihellyksen pajulintu. Jussi ihastuu. He ovat vanhat tutut, pajulintu ja Jussi. Missä on lintu? Ei näe.

Lompakko on kädessä. Jättääkö hän? Mahtaakohan se musta jäädä sen vahdiksi? Mutta eihän hän ole sitä varastanut! Mielessä selvenevät silmänräpäyksessä kaikki kauhut: hän ei ole v a r a s t a n u t lompakkoa! Mitäs, jos hän meneekin kylään ja julistaa: tällaisen lompakon löysin! Kenen se on? Tulloon perimään tuntomerkillä Juha Limperiltä. Hän olisi rehti, aivan kuin Jumalan enkeli. Mahtaisikohan Jumala lakata murjottamasta ja kiittää? Sydän vavahti. Jokin harvinainen ääni siellä huusi: tee niin! Mutta Jussi oli sille niin vieras, ettei ruvennut edes pitempiin neuvotteluihin. Mieleen meni rovastin kuva. Tuntui kuin juuri rovasti olisi sen esimerkin enkelistä sanonut. Jussia tympäisi. Mitäs hän siitä rovastistakaan ja enkeleistä. Ei ne ole ennenkään olleet hänen tuttujaan. Ne ovat herroja, se sopii niille. Mutta jos hän antaa lompakon takaisin, niin poikajoukossa nauretaan. Ne sanovat hulluksi. Ja pomot antavat markan! Varastaneet nekin ovat kuitenkin nämä rahat. Narrihan hän olisi. Myrskylentokin nauraisi.

Mutta opettaja Sinisammal. Mitä hän sanoisi? Jussi myönsi vitkaan, että hän kiittäisi. Siihen pysähtyi hetkiseksi, mutta päätyi kohta ajattelemaan, että mitäs hän silläkään kiitoksella.

Jussi ottaa lompakosta 10-markkasen. Eihän piru nyt tätä seuraa, jos saa vartioitavakseen koko lompakon? Katselee, mihin lompakon kätkisi, että voisi sen sittem-

min löytää. Hiipii ja pälyy kuin varas, vaanien utelevia silmiä kaikkialla hämärtyvien puitten väleissä. Metsässä rasahtaa jokin. Jussi pelästyy ja pyörähtää. Kuka se oli? Tuntuu kuin olisi ihminen lähellä. Mikä se oli? Ei mitään näy. Sielussa vain vielä tuntuu, kuin joku astelisi rossehtien risukossa ja salaa peräilisi, mihin löytäjä panee lompakon. Jussi seisoo vääränä ja yrittää tuijottavin silmin nähdä siinä muutaman sylen päässä olevaan ryteikköön, jossa hänen mielestensä täytyy olla jonkun, joka katselee, mihin hän panee lompakon. Jotakin siellä liikkuu. Kas, kas nyt, tuossa oksa liikahti! . . . Jussi jo ajattelee, että ottaako lipetin. Mutta oksanliike, jonka hän luuli varmaan nähneensä, naulaa jalat mäkeen. Eihän hän ole varastanut! Löytänyt on. Mäkikujan lähteeltä. Eikös niin, Jumala? Miksei Jumala aja pirua pois! . . .

Lintu taas laulahti jossakin. Ääni oli karkea. Yksiääninen, karkea. Missä? Metsä oli juhlallisen suurenmoinen vaikenavaisuudessaan. Tämä ääni vain kuului. Jussia kauhistutti ja ahdisti.

Erkki ja Pekka, ne ovat jo kotona . . . Syöneetkin, mahat täyteen. Puuroa ja silakkaa ja sakeata piimää. Jussin vatsassa jokin viileskelee ilkeästi, alkaa pyrkiä itku.

XVII.

Jussi lysähtää polvilleen. Siinä on vieressä laho kanto. Kauhistunut katse pysähtyy siihen ja tuijottaa aivan kuin kysyen: käykö se päälle? Samassa keksii

hän huulillaan vaisun kirosan, joka siinä on jo jonkin aikaa viivytellyt lehahtaakseen maailmalle. Jostakin kuuluu huokaava ääni. Jussin mielestä se tulee tuosta pensaasti. Pää ja silmät kääntyvät sinne. Mieleen menee nyt Jumala, ja Jussi ääntää sen samalla. Jumala! Siitä tuntuu vuotavan jotakin turvallista. Nyt hokee poika jumalaa lakkaamatta ja ajattelee, että se on rukoilemista, sillä hän ei osaa muuta . . . ja jokin vierastamisen-tunnekin pidättää yrittämästä, ettei puhuisi tyhmiä ja suututtaisi tai naurattaisi Jumalaa . . .

Lompakko on kädessä. Vikkelästi työntää hän sen kannon alle koloon ja kiven päälle. Pyörivä silmäpari nousee ja katsoo viattomana jonnekin. Nyt ei taskussa ole kenenkään omaa! Ja pirusta hän on itä. Lompakko on kannon alla ja kivi päällä.

Etutukkainen Jussi nousee jaloilleen ja etäännyy hiipien tästä paholaisen olinpaikasta. Samalla on vaistoa-vinaan, että Jumala on jossakin tässä lähellä ja hymyää hänelle, mutta uhkaa kalikka kourassa pirua, joka luikkii kannon alla, kiven takana, mutta ei pääse pois, kun pitää vartioida.

Ruumis on ihmeen kevyt, ja jalka niin nopsa, että ilma tuntuu nostattavan. Jussi juoksee, tulee metsästä viljelysaukealle. Tuolla jo näkyykin Savu-Jaakon mökki. Katon päällä leijailee hiljoilleen hajoava savupilvi, sillä ilma on tyyni. Navettakin jo näkyy. Se on kaiverrettu mäenkylkeen niin, että etuseinä vain on puuta ja katto oljista. Navetan vieressä on aitaus, pieni, sellainen tarha. Siitä näkyy jo lehmänselkä, valkea, ja vasikka, jonka hännänhuiskeenkin jo erottaa. Pihalla on jokin huone-

kömmäkkö. Jussi tietää, että se on talli ja sen vieressä on katos. Samassa tulee puun takaa näkyviin Rusko, hevonen, joka kävelee haassa. Yht'äkkiä ilmestyy jostakin pihaan itse Jaakko, lakitta, astelee tarhaan ja pysähtyy siihen asioilleen. Näkymättömistä tuvan takaa kuuluu hajanaisia mukulain ääniä.

Jussin rintaan on alkanut pistää. Nyt ei voi enää juosta eikä oikein kävelläkään. Täytyy kulkea hiljaa ja kyyryssä, melkein hengittämättä, ettei saata edes ilosta kirotta, niin mieli kuin tekeekin. Toisinaan uskaltaa vain kuin varkain vetäistä henkeä ja ajatella säyseästi, että tämäpä nyt on kamalaa. Jussi tulee kartanolle tarhan kautta. Savu-Jaakko on hänet jo etäältä huomannut ja jäänyt siihen seisomaan ja odottelemaan. Juuri kun Jussi saapuu Jaakon puhuttelupiiriin, kuuluu mökin ovi käyvän ja *Kaisan* kiljuva ääni huutaa:

»Jos ei nyt pian tulla syömähän, niin mä kumaasen puuropannun lehmänsankoohin!»

Jaakko: Lempojako se Jussi hakee?

Jussi: Olin vain... tuolla?

Jaakko: Mikä sun on? Mitä sinä sitä mahaas puserrat?

Jussi: Kun pistää niin vietävästi.

Jaakko: Mikä pistää?

Jussi: Rintaan.

Jaakko: Mikä?

Jussi: En minä tiedä.

Jaakko: Ootko sinä juossut?

Jussi: Juoksin mä.

Jaakko: Pelkäsitkö sinä?

Jussi: Pelkäsin.

Jaakko: Mitä? Pöyröjäkö?

Jussi: Tiedä . . . kaikenlaisia.

Jaakko: Mitä sä niitä pelkää, pelkopöksy, hätä-housu.

Jussi: No en mä nyt niin kovin.

Jaakko: Kesäyösydämenä, kun on niin kamalan valkoiset yöt, jotta oikein silmiä huikaisee sydänyöllä.

Kaisa, tullen nurkan takaa: Mä ajattelin, jotta kuka täällä on, kun niin leviää toimitetahan. Mitä se Jussi näin myöhällä?

Sen näkiilmistä ja kuuli äänestä, että Kaisa arveli Jussin tulleen viinanhakuun.

Jaakko: Mikä myöhä tämä nyt on. Joko sinä sait ne kakarat koolle?

Kaisa: Millä ne sitte . . . otan tuosta pihlajaasen.

Kaisa todella ottaa tukevan pihlajaisen lehmi-raipan ja alkaa astella tuvannurkan taakse, josta kuuluu kilisevää kakatusta, riitaa ja siinä välistä porua. Yht'äkkiä ilmestyy karjatarhan puolelle peräkanaa kirmaisten poika- ja tyttölapsi, iältään siinä alla kymmenen, tyttö suurempi, poika pienempi. Edellä pakenee poika, perässä viilettää tyttö. Pojalla ovat hampaat irvillään ja jotakin kädessä, tytöllä itku kurkussa, laskee jotakin sapekasta mulinaa. Jaakko katsoo myhäilevä, nauttiva nauru naamallaan perillisiä, ei hillitse, ei kiihota. Jussi nojailee muuatta kiviaidan reunaa vasten ja nauraa.

Jussi: Juokse, juokse Kallu!

Jaakko: Se on sellainen poika, että se ottaa, kun vain saa, ja pitää! Siitä tulee aika vietävä.

Isämiehen silmissä kiiluu onnellinen tyytyväisyys.

Jaakko: Loppuiko pistos?

Jussi: Loppui.

Jaakko: Mitä sä tähän aikaan vuorokautta kuljet?

Jussi: Saanko mä olla teillä yötä?

Jaakko: Pianhan tästä kyläänkin menee.

Jussi: Eikö teillä saa olla?

Jaakko: Ei ole tilaa.

Jussi: Lados. Mä makaan lados.

Jaakko nauraen: Makaa jos tahdot.

Jussi: Ja ruokaa mä kans. Mulla on rahaa.

Jaakko: En mä niistä sellaisista tiedä. Puhu Kaisalle. Mutta pyyhi ensin tuo nenäalus. Se Kaisa voisi muuten . . . Mutta mikä lempo siinä onkin, kun et sä jo opi korjaaman nenääs? Mies jo katselee akkaa eikä reiraa nenäänsä.

Heti kun puhe meni siihen, oli Jussi ruvennut takin-
hihalla sutlaamaan nenäänsä.

Jaakko: Älä siihen mekonhihaan. Ota olkitukko tuosta.

Kaisa-emännän ääni soi tuvantakana kirkkaana ja käskevänä sanojen sisältäessä kasvattavia uhkauksia ja nuhteita. Aluksi se kuullosti vaikuttavan vaikenevaa masennusta keskenään kisailevassa kakaraparvessa. Mutta kun Kaisan ääni lakkasi soimasta, alkoi yhteinen kirkuva vastalause täyttää koko tuvantaustan mäen. Syntyi näin vuorokeskustelu, joka antoi eloa ja hilpeyttä Savumäen iltaöiselle, vaikenevalle luonnonrauhalle. Pika-
puolin alkoi kuitenkin lappaa nurkantakaa Savumäen nuorta polvea, aseet laskettuina ja taistelukurssi men-

neenä. Niitä lie ollut kaikkiaan 4—5, poikia ja tyttäriä. Nyt ne vielä vikuroiden ja viivytellen syrjäkierroksia asioikseen tehden yrittivät pihassa viivytellä. Kaisa-äiti oli jo laannut, hänkin, torveensa puhaltamasta, ja silmä oli saanut lempeämmän loisteen, kun katseli poikuettaan, joka siinä vielä piipersi polkujaan viivytelläkseen astumistaan mökin ovesta. Kaisa heitti lehmiraipan kädestään tuvan nurkkausta vasten pystöön ja äkkäsi samassa Jussin, joka vielä seisoskeli pihassa hänen miehensä kera, ilman että Jaakollakaan oli mitään tehtäviä.

Kaisa: Mitä se Jussi meinaa, kun ei lähde kylään?

Jussi: En mä lähde.

Kaisa: Et lähde? Mitä sä sitten kuljet?

Jussi: Mä olisin teillä yötä.

Kaisa: Yötä? Mitä sä täällä yötä? Mikset sinä Katajamäelle mene?

Jussi: En minä.

Kaisa katselee kummissaan, että mikä sen on.

Kaisa: Tästä lähti vähän aikaa sitte, joukko ämmäherrojakin.

Jussi: Häh?

Jaakko: Sillä se nyt leveelöö, jotta hänellä on, muka, ollut vieraina ämmäherroja.

Kaisa: Mitäs mä sillä sitte leveelen, mutta kyllä mä sen sanon, jotta ei ne herrat useen kaffiansa tuu keittelemhän tällaasehen murjuhun.

Jaakko: Sikaasehen.

Kaisa: Mä sanon sullen Jassu lujaakin, jottei niillä oo monella ittellä niin puhdasta astiahuushollia kuin meillä, vaikka mä sen itte sanon.

Jaakko: Mitä sä niitä joutavia leveelet.

Kaisa: Sä sanot sikaasta. Koita itte pitää puhtaana tuollainen murju. Laita paree!

Jaakko: Kun täs nyt rikastutahan.

Kaisa: Niin kun rikastutahankin! Kun edes kelpaisi nuo kakarat kulaassitavaraksi.

Jaakko: Ky-yllä ne niitäkin vielä.

Kaisa suu epämääräisessä naurussa: Ostavatko vielä?

Jaakko ei vastaa. Kaisa kääntää taas päänsä Jussiin päin: Mitä se, tuo Limperin Jussi sitte meinaa? Sinähän olet sen muurmestarin, sen Myrskylinnun kisällinä ollut?

Jussi: En minä enää.

Kaisa: Et pysynyt sielläkään?

Jaakko: Älä nyt Jussia kiusaa. Se pyytää illallistakin.

Kaisa: Mä arvasin. Kun olis edes omille kakaroille.

Jussi näyttää kymmenmarkkasta: Rahalla.

Kaisa: Ra-ahal-la! Vieläpä kun ostajakin.

Niin kääntää Kaisa selkensä miesväkeen, kāskee uudelleen hajonneen poikueensa kokoon ja ajaa mökkiin.

Keskenään puhetta jatkamatta käyvät Jaakko ja Jussi myöskin tupaa kohti. Mökki on jo vanha. Mutta sen portaita ja ovea on korjattu. Jussi panee sen merkille. Porstuan lattiaankin on pantu uutta puuta. Jussi kuvittelee mielessään, että se on viinankauppa, jolla

tässä näin paikkoja kunnostetaan. Se on Kaisa, joka tahtoo niin. Sillä on turski luonto ja kuuluisa siivostaan. Jussi tietää sen vanhastaan ja pyyhkäisee varmuuden vuoksi nenäänsä.

Jussi huomaa siis, että tässä mökissä on rikastuttu. Kaupalla. Viinankaupalla. Minkähän tähden ne sitä niin vihaavat kaikki, sitä viinankauppaa? Ja sillä kuitenkin näin rikastuu. Samoin kuin kaikella muullakin kaupalla.

Mieleen välähtää yht'äkkiä, että onpa hänelläkin nyt pääoma, siellä kannon alla. Mielikuvitus käy eläväksi. Vahtaakohan sitä piru? Hän menee sen hakemaan kirkkaalla päivällä ja alkaa sitten tehdä kauppaa! Ajatus kuohuu niin väkevänä, että juuri kun he astuvat Jaakon kanssa tuvanovesta sisään, laskettaa lujalla, hyökääväällä äänellä

Jussi: Minä meinaan ruveta tekemään kauppaa!

XVIII.

Ovesta löyhähti vastaan tavallinen mökin haju. Mutta tupa kuitenkin, vanhuudestaan ja kuluneisuudesta huolimatta, teki siistin vaikutuksen. Toisella ikkunanaluspenkillä oli joukko kukkasia, pelargonioita, verenpisaraa, palsamia.

Pientä knasinaa pitäen kertyi nuori polvi nyt pöydän ympärille, jossa puurovati hämärässä nurkassa keskipöydällä kellotti. Isäntämies ei ollut kiireissään puuron kimppuun, istahtihan vain sivuakkunan alle

penkille. Talon vieras, Jussi, sovitteleikse lähelle takkaa ja jäi nojailemaan rikkinäistä muuripieltä vastaan. Akka nosti jostakin lautaselta maitokupin pöytään, työnsi muuatta mukulaansa päästä, toista tukisti, pienimmän nenää suttasi ja sai esimerkillään taas Jussin muistamaan omaa hoitoaan.

Jaakko: Vai kauppaa se Jussi meinaa. Joko oot päättänyt, mitä kauppaa?

Jussi: Jotakin sellaista pientä aluksi, saipuaa ja neuloja ja...

Jaakko: Hyötyykö niistä niin pienistä mitään.

Jussi: Sitte suurempia, kun oppii.

Jaakko: Joo, joo, jotta ei kohta kovin suuri konkurssi tule.

Jussi nauraa: Joo—ho—hoo!

Kaisa miehelleen: Tule syömään.

Jussin silmä kulkee vakoillen emännän mukana askel askeleelta uteliaasti peräillen, ilmestyisiköhän jokin oire, joka viittaisi siihen päin, että hänkin saa jotakin. Puuron haju oli alkanut täyttää mökin sitä kiihoittavammin, mitä useampi lusikka sitä saatteli. Oli jo isä-Jaakkokin siirtynyt pöytään ja emännän toimielias olento itse painunut takkakivelle raaputtamaan pannusta puuronjätteitä ja nauttimaan niistä. Jussin jalat vievät käskemättä penkille. Tuvassa ei tällä hetkellä puhuta mitään, kuuluu vain puulusikkain läiske ja lukuisten suitten massutus, hajuaa puurolle, mökille ja jollekin sekavalle, josta on vaikea sanoa, mitä se on. Jussin sydänalla hiukasee, hiukasee niin turksesti, että kieli maiskauttaa tyhjässä ja kuivassa suussa.

Eiköhän se lemmon ämmä aiokaan antaa? Pojan sappi kuohahtaa yllyttävästi ja mielessä välähtää ajatus jostakin verisestä ilkeydestä ämmälle, jonka suu tuossa mutustaa hyvälle tuoksuvaan puuroon ja lievittelee sitä tuoreella maidolla. Jussin alkaa olla niin paha olla, että herää ajatus paeta tästä, mennä vaikka hirteen. Niin monta p-leen markkaa, kun hän on näille kantanut viinasta, rikastuttanut niitä, eikä ole ilmiantanut, eikä todistanut.

Jussi nousee ja lähtee. Ei kukaan käske pysähtymään. Hän menee tarhanpuoleen, nojautuu kiviaitaa vasten. Puristaa hiukovaa sydämalustaansa kivenkylkeen, puree hammasta ja tuhertaa helposti pursuavaa itkua.

Mieli on näin herkistynyt kuvittelevaan ja muistelemaan vireeseen. Se lentää kuin pyörtynyt kärpänen, pahalla tuulella, vihaisella, jopa myrkyllisellä mielellä. Elämän taiyaanranta on synkkä ja valoton. Ei näe yhtään ystävää. Mitä läheisempi joku on ollut, sitä vihattavampi nyt. Ja Jussi ajattelee, että jos hän olisi väkevä, hän löisi pirstoiksi ensin tuosta tuon mökin, sitten koko Katajamäen kylän. Ei ketään hän säälisi. Kun ne sitten parkuvat, hän nauraa ja ilkkuu, että kuka käski! Onko hän, Jussi, itseänsä tehnyt? Nyt meni taas mieleen vanhemmat, Limperin Karuliina ja Jokiäyrään isäntä, pomo. Jussin nyrkit pusertuivat niin tiukkaankin, että pitkät kynnet taisivat painua pionpohjiin. Poskihampaat hioivat kiristen toisiaan, ja kurkusta kuului asianmukaista mulinaa. Hän kyykisteli tuskasta, vääntelihe, löi jalkaa, kiroili ääneen. Jos nyt olisi ollut siinä Jokiäyräs tai Limperin Karuliina! . . .

Jussi ei ole huomannut, että Jaakon ääni on jo pariin kertaan huutanut portailta hänen nimeään.

Jaakko: Mihinkä se Jussi meni?

Nyt Jussi kuuli. Hän suoristautui kyykkyräisestä viha-asennostaan ja kuunteli.

Jaakko: Jussi!

Jotakin ailahti Jussin mielessä, joka kosketti varsinkin sitä hiukovaa kohtaa sydänalustassa. Mieli oli kuitenkin niin vihainen, että hampaat paljastuivat irvilleen kuin raatelevan, nälkäisen eläimen.

Jaakko: Jussi! Vai joko se meni pois?

Jussi vetäytyy näkyviin: Hääh?

Jaakko: Mihinkä sinä? Tule nyt syömään, puuroa jäi.

Silmänräpäyksen vilahti Jussin mielessä ylpeä ajatus: en mene! Mutta samalla vatsa ilmaisi niin tiukassa muodossa päinvastaisen mielipiteen, että pieksusaappaat alkoivat itsestään liikkua tupaa kohti, joka askeleella lisäten vauhtia.

Jaakko: Tule nyt . . . akka antaa puuronloppuja.

Jussi pyyhki nenäalustaansa käydessään uudestaan kutsuvieraana sisään viinanpolttajan mökkiin. Kakarat ovat hajonneet kylläisinä pöydän ympäriltä. Siinä pöydänkulmalla on puuvati, jossa vieraille kerätyt puuronjätteet koottuina nälkäisen, synnynnäisen polsevikin annokseksi, ja vierellä maitokupponen.

Kaisa: Syö nyt siitä mitä on.

Jussi aloittaa ilman kursailua, mutta mittaa heti ensi silmäyksellä, että eihän tämä mihinkään riitä.

Koko ajan, kun Jussi pisteli poskeensa Savu-Jaakon perheen puuron jätteitä, katseli itse Jaakko syrjästä

Jussin elanteita. Miehen omituisesta naamasta oli hieman vaikea selittää, nauroiko hän itsekseen, vai tutkiko vain vierastaan tutkiakseen. Jaakko syljeksi yli lattian pitkiä huilauksia takkakiven kyljessä olevaan lattiankeroon. Se näytti olevan niin oikeutettu tapa, ettei kakarain kanssa lakkaamatonta sohinaa pitävä perheen emäntäkään, äreästä puhtaudenpidostaan kuuluisa, sekaantunut sotkemaan miehensä iltahuvittelua.

Elämä siis yllätteli olemaan oikein ihmistenmoista.

Jaakon naama oli hieman oudosti vino. Vasen suupieli, jossa piippukollo oli kotiutunut niin, ettei aina nukkuessakaan joutanut vuoteen viereen lattiaan tai tuolille, oli riipullaan aikalailta alaspäin. Niin oli myöskin vasen silmä, joka sen lisäksi tähyili niin ahtaasta aukeamasta, ettei syrjäinen saattanut uskoa sen näkevän mitään. Mutta näkipäs! Kun akka meni ulos, kävi mies työntämässä pöytälaatikosta leivänkappaleen ja pari keltaista silakkaa Jussille. Kun maitoa oli jäänyt tilkkanen, söi Jussi jälkiruokansa aika hyvällä maulla.

Mielialakin näytti nousevan aterian lististä. Kohottaen hontelon ruumiinsa taas seisoma-asentoon ja asettellessaan lakkiansa niin, että tukka näytti tuimalta ja työntäysi pukevasti esiin lakinkeulan repeämästä, kääntyi hän isännän puoleen, suu hieman ylväässä hymyssä.

Jussi: Mitä se maksaa?

Käsi oli jo taskussa ja rikkinäinen kukkaro kourassa, mutta ajatus vaelsi kannonalustan ja tämän hetken välimaita, edestakaisin.

Jaakko: Ei sen maksuista ole väliä. Taidat tarvita rahas muutenkin.

XIX.

Samassa tuli akka tupaan ja paukautti lujasti ovea. Jussilla oli hampaankolo puolillaan tätä Kaisaa vastaan ja hänen teki mielensä ärsyttää ja uhmata. Pojassa oli vahvasti alkanut päätänsä nostaa se ajatus, ettei hän ole enää köyhä, vaan rikas ja tahtoo tulla rikkaammaksi, vaikka helvetin keinoilla.

Jussi: Mitä se maksaa, emäntä?

Kaisa: Mikä?

Jussi: Se puuro?

Kaisa: — — sitä ole maksun päälle annettukaan.

Jussi: En minä ilman.

Kaisa: Onpa se Juha nyt rehvää. Eiköhän tuolaisen kelvottoman rahat muutenkin kulu.

Jussi joutui hieman hämille, eikä osannut sanoa mitään. Sitten jo nousi luonto, suusta oli tulla ja tulla, että hänellä oli rahoja niin paljo kuin hyvänsä. Mutta jäi se onneksi sanomatta. Kun Jaakko näihin samoihin aikoihin, Kaisan ja Jussin koettaessa kilvan nostaa kunniaansa, meni ulos ja käski Jussin tulla perässä, pisti viimeksimainittu kymmenmarkkasen Kaisan käteen:

Jussi: Ottaa siitä.

Kaisa: En minoo ikänä köyhemmiltäni mitään ottanut. Paa vain rahas pois.

Jussi pani rahan taskuunsa ja lähti huoneesta, mutta ei kiittänyt. Hänen sapessaan hieman pihisi tuota akkaa vastaan.

Jaakko kurkkaili tarhanpuolella ja viittoi Jussia luokseen tulemaan. Sinne he sitten istuivat paju- ja

katajapensaikon varjoon kivellet. Lännenmaa oli sillä välin puhdistunut pilvestä ja rusottava iltarusko kultaili seutua. Siinä kun oli aikansa puhistu, mutistu ja maristu ja löydetty mukavat istuinpaikat, ruvettiin oikein miehiksi juttelemaan.

Jaakko: Taitaako se Jussi lukea?

Jussi: Tottahan nyt.

Jaakko: Onko se ripille päässyt?

Jussi: Mitä siellä ripillä tekee?

Jaakko: Pääsee kirjoihin ja saa akan.

Jussi: Ei nyt enää tarvitse akkaa vihkiä, tähän aikaan. Mitä se sillä paranee.

Jaakko: Kattos, kattos tuota poikaa, perua!

Jussi: Minoon polsevikki.

Jaakko: Panevat sun linnaan.

Jussi: Mitä minä siitä . . . Se on hyvä aate, köyhälle.

Jaakko: Mutta sopiiko polsevikin ruveta kauppamieheksi?

Jussi: Miksei! Kun myy viinaa ja pettää.

Jaakko: Sekö se aate on?

Jussi: Se. Ja on siinä vähä muutakin.

Jaakko: Mitä?

Jussi: Kyllä te sen tiedätte.

Jaakko: En minä.

Jussi: Saa olla niinkuin tahtoo, ei millään oo mitään väliä. Tiedätte te sen.

Jaakko: Mutta jos rikastuu. Sopiiko se sitte?

Jussi miettii ensin, sitten: En minä tiedä. Mutta rupeaa sitte kulaassiksi.

Savu-Jaakko katsoo Jussia silmiinpäin sillä ahtaalla

silmällä. Koko naamassa puhuu elävästi kyselevä uteliaisuus.

Jaakko: Kulassihan on porvari?

Jussi: Mikä pirun porvari?

Jaakko: Rikas herra.

Jussi nauramaan: Voi seittämän-seittämättä.

Jaakko: Lempoako sä naurat?

Jussi: Rikkahaksi ja herraksihan minä meinaankin! En minä ilkee olla köyhänä, jos vain jokin jumalan-neuvo auttaa.

Jaakko: Äläs . . . kas tuota . . . hä hä hih!

Jussi: Naurakaa jos tahdotte.

Jaakko: Mutta eihän kommunisti saa rikastua?

Jussi: Miksei? Mikä sen estää?

Jaakko: No se aate, se, ettei toisella saa olla enempää kuin toisellakaan.

Jussi: Joo mutta, ei sitä kukaan muukaan katso. Teilläkin on enemmän kuin mulla. Ja ettekös tekin oo polsevikki?

Jaakko käy pidättyväksi ja ajattelee itsekseen, että mikähän se tuo poika oikein on? Hän ei vastaa siihen polsevikki-kyselyyn, vaan pujahtaa hissukseen ohi. Se poika tietää hänen viina- ja vähin muistakin hommistaan. Eikä sitä oikein arvaa, kun se nyt tuollaisia puhuu, eikä se olekin oikein läpi-liipattu porvari, lahtarikätyri, mikä lie.

Jussi oli päässyt juttelun makuun ja piti omasta puolestaan Jaakkoa aivan luotettavana toverina. Hän odotti hetkisen vastausta viime kyselyyn, peräillen tämän suunkäyntiä. Mutta ei siitä mitään vastausta tullut.

Jussi: Köyhyys ei oo mikään ilo.

Jaakko: Eipä se . . . eipä se peru.

Jussi: Porvari vihaa köyhiä.

Jaakko: Mitä tuo tehneö, mutta . . .

Jussi: Vihaa se! Tätäkin haljua!

Jussi hypähti pystyyn, puri hammasta ja tuijotti metsänrantaan.

Jaakko: Sinuako?

Jussi: Justihin!

Jaakko: Mitä se sinua erikseen, vihaa kaikkia.

Jussi: Eipä. Ei porvari teitä vihaa, kun te laitatte sille viinaa.

Jaakko: No sinähän sitä heille . . .

Jussi: Joo, mutta. Minä oon vain akan poika.

Hän pysähtyi taasen hammasta kiraten tuijottamaan metsänrantaan.

Jaakko: Mitä sillä sitten on väliä?

Jussi: Väliä? Vaikkako ei oo isää, vaikkako on vain Limperin Karoo äitinä, se sellainen . . .?

Jussi tuijotti uhkaavana tiukasti Jaakkoon, vasen käsi nyrkissä rikkinäisessä housuntaskussa, oikean käden nyrkki heiluen sivulla kuin uhaten.

Jaakko vilautti noihin kiehuviin silmiin, katsoi hetkisen terävästi ja sylkäsi kauas.

Jaakko: Vaikka!

Jussin ote laskeutui hiljoilleen ja suu meni nauruun:

Jussi: Niinkö te meinaatte? Kunko vain mölli on maailmaan tullut, samako sitte vaikka kuka olis tekijä?

Jaakko: Sama, aivan sama, jukoliste!

Jussi: Mutta tekin vain pidätte tällaista Jussia

huonompana, kun se on Limpäriin Karuliinan ja Joki-
äyrään isännän huoripoika, kuin jos olisin niiden
laillinen poika.

Jaakko: En pidä.

Jussi: Sekin kieräilee ja lykkää valehia niinkuin
poika.

Jaakko: Älä sinä.

Jussi: Valesta se on. Kaikki mua narraavat ja
mulle valehtelevat, kaikki.

Jaakko: En minä. Mitä hyvää siitä sellaisesta.

Jussi: En minä tiedä. Tottapa se tietää, joka valeh-
telee.

Kaisan ääni alkoi kuulua portailta, rakennusten
takaa: Mihinkä se äijä meni?

Jaakko: Mikä on hätänä?

Kaisa ilmestyy nurkan takaa: Minä jo ajattelin,
että mihinkä se lähti, tuon poika-kuuppelon kanssa.

Jaakko: Mihin sitä sitte yösydännä.

Jussi katselee vihaisesti *Kaisaa*.

Kaisa: Laittakaa itsenne makuulle, laiskat.

Jaakko: Makuulle pitää.

Kaisa: Aamulla on taas väärä niska.

Jaakko nousten ja oikoen jäseniään: Vääräniska.
Ei ainakaan tällä pojalla.

Kaisa: Ei vain! Mutta mihinkä se tuo poika-
hyväkäs menee maata?

Jaakko: Saa mennä meidän latoon. Onpa siellä
heiniä.

Kaisa: Tohtiiko sitä? Polttaa. Onko sillä tuli-
tikkuja ja paperossia?

Jussi: En minä polta.

Kaisa: Onko sulla tulitikkuja ja paperossia?

Jussi tutkii taskunsa ja löytää molempia.

Kaisa: Anna tänne.

Jussi: En minä polta.

Kaisa: Et saa mennä meidän latoon, jos et anna tulitikkuja mulle.

Jussi alistui ja antoi.

Kaisa: No menköön nyt.

Kaisa ja Jaakko hävisivät vähitellen tupaan ja ovi lukittiin. Jussi pistäysi latoon, josta hyvänhajuis-
ten heinien tuoksu lehahti vastaan heti, kun oven avasi.
Jussin valtasi samassa jonkinlainen tyydyttävä mieli-
hyvä. Hän heittäytyi pitkäkseen heiniin ja rupesi
ajattelemaan metsässä kannon alla olevia rahavarojaan,
liikemiessuunnitelmiaan ja kyllästymistään orpouteen ja
köyhyyteen, jota hän nyt oli ruvennut entistä enemmän
inhoamaan. Siihen hän nukahtikin.

XX.

Niin sitä aika kuluu!

Nyt on jo ehtinyt välillä muutamia nykyaikaisia,
koneellisen vauhdin ja polttavan kiireen vuosia kulua
siitä, kun jätimme etutukkaisen Jussin nukkumaan
kokoonhaalitun ja hieman epämääräisen illallisaterian
jälkeen Savu-Jaakon heinilatoon. Jussi ei tietysti-
kään enää nuku siellä. Hän nousi silloin aamulla jal-
keille jokseenkin säälliseen aikaan, sitten kun Kaisa-

emäntä oli käynyt kurkistamassa latoon ja huutamassa, että eikö se vetelys pääse ylöskään, kun niin puurolla umppasi illalla mahansa täyteen. Siihen sellaiseen rippiin ja hampaanpuremiseen Jussi oli herännyt ja puikkinut takaisin aarteelleen metsään. Tyhjännyt lompakosta rahat taskuunsa viimeistä penniä myöten ja pistänyt jostain syystä tyhjän, risaisen lompakon takaisin kannon alle ja piilotellut sinne, pettääkseen pirua ja jättääkseen sen sinne vahtimaan.

Niine hyvineen oli Jussi lähtenyt toisia oikoteitä metsästä maailmalle, sydän keveänä, Kaisaa aika sitkeästi muistelevin, hapannein mielin ja lujin päätöksin lähteä nyt niin, ettei kuu kuule eikä päivä näe.

Niin oli poika vaeltanut aluksi missä milloinkin, yleensä kuitenkin vältellyt ilmestymistä näille kotoisille nurkille. Kauppaan oli luonto vetänyt, eikä siihen ollutkaan mikään konsti käsiksi päästä, kun oli niin harras halu ja alkuunpääsyvarat. Tietystikään eivät varat kauan kestäneet. Jussi huomasi itseään petkutettavan, milloin napin myyjäin, milloin ostajain taholta. Mutta vihdoin pääsi jonkin tuttavuuden kautta käsiksi viinantrokaukseen, ja nyt alkoi vedellä. Asiakumppalit, niin myöjä- kuin ostajapuolellakin, havaitsivat pian, että tässä oli kysymyksessä nero, johon täytyi suhtautua kuin ainakin parempaansa.

Etutukkainen Jussi rikastui nyt nopeasti ja sivistyi myös. Häntä miellytti käydä hyvissä vaatteissa, juuri sellaisissa, joita »liikemiehet» pitävät päällään, erotukseksi köyhistä opettajista ja tomuisista talonpojista, puhumattakaan likaisista työmiehistä y. m.,

joiden ei kannata hienosti pukeutua. Etutukka oli joutunut parturin uhriksi. Jussi, joka oli tottunut kirjoittamaan nimensäkin John Lindberg, oli nyt liiketuttavien ja seuraelämän keskuudessa »Limperin Joni». Meidänkin on tietysti velvollisuus, noudattaaksemme sivistyneitä tapoja, vähitellen unohtaa etutukka Jussin erikoismerkkinä ja puhutella häntä arvonsa mukaisella yhteiskunnallisella nimellä, »Limperin Joni».

Samalla kuin Limperin Joni on muutenkin sivistynyt, on nenäkin asettunut ihmisten tavoille. Limperin Jonista on tullut pulska ja pidetty mies, jota mieluisasti nähdään seuroissa. Hänellä on oma huvila jossain, missä asuu. Ei Katajamäellä, sinne hän ei halua mennä, sillä hän vihaa katajamäkeläisiä eikä anna anteeksi sitä, mitä he ovat häntä vastaan rikkoneet. Joskus kyllä on aikonut siellä käydä, tervehtimässä vanhoja tuttuja, niinkuin Myrskylentoa, Vuorenmahtavaa ja isävaaria sekä Karlssonia. Myöskin opettaja Sinisammalta hän kävisi katsomassa, jos uskaltaisi. Mutta niitä on maailmassa niin erilaisia ihmisiä. Sinisammalkin, ennen se häntä puolsi ja suosi, mutta nyt kun Limperin Joni oli noussut yhteiskunnallisessa arvossa herrasväen ja liikemaailman tasolle, jokin sanoi hänelle, että opettaja Sinisammal voisi nyt ajaa hänet huoneestaan ulos, ja hänen olisi mentävä takana-silmin. Jonin oli vaikea sitä ymmärtää, eikä kukaan ollut hänelle sitä edes sanonut, mutta jokin siellä sisässä esitteli opettajan sellaisena.

Joni Limperillä oli siis jossain oma, hauska huvilansa. Hänen liikehommansa olivat yleensä salaperäi-

siä ja monenhaaraisia, käsittäen n. s. kulaassikauppoja muitakin, ei vain pirtua. Huvilassa kävi vieraina nuorta ja vanhempaa, iloista väkeä kaikista inhimillisistä säädyistä, mies- ja naisväkeä, herrasväkeä ja talonpoikaisia sekä työmiehiä. Ne, jotka siellä eivät käyneet, katselevat huvilan seuduilla liikkuvaa elämää karsain, uteliain ja ihmettelevin silmin. Omituisinta oli, että yhtä hyvin kommunisti kuin porvarikin piti Jonia omana miehenään. Kommunistit vaikenivat, kun Jonista puhuttiin, hymähtivät, kun hänen valkoisuuttaan joku porvari kehui. Porvari kehui hänen afäärineroaan ja suurensi hänen rikkautensa määrää joka viikko, lisäten samalla kunnioitustaan koroitettun summan mukaan.

Joni Limperistä oli tullu myöskin naisten suosikki. Nuorempi ikäluokka näki hänessä hienosti puetun, pulskan näköisen, siis sivistyneen herrasmiehen, jolla oli rikkautta ja huvila, mikä tarjoaisi rouvalle ihanan maallisen elämän. Heidän äitinsä ja mammansa olivat jo aikoja ennen tehneet saman havainnon ja ruvenneet seuraamaan tätä kiertotähteä eräänlaisessa pyydystäjämielessä.

Näin oli siis Limperin Jonista kehittynyt viinatrokauksen avulla ympäristön tähti, jonka askeleita seuraattiin suurella mielenkiinnolla. Kun joku joskus virkahti moittivan sanan tähdestä ja hänen liikehommastaan, silloin sai kymmenen niskaansa, jotka kaikki opettivat pitämään suunsa kiinni ja olemaan »ihmisten lailla». Niin oli Joni osannut taitavasti kääriä ympäristön yhteisen edun siteillä itseensä, ryyppyttäen,

kullekin erikseen, silloin tällöin pirtua terveydeksi — aivan ilmaiseksikin.

Mikään ilmiantokaan ei siis voinut tulla kysymykseen. Yleinen mielipide oli kasvatettukin niin hyvin kaikkia viinarikoksien paljastamisia vihaamaan, että sellaista tekoa jo katsottiin siveysrikokseksi.

Niin oli siis Limperin Joni varttunut vaikutusvaltaiseksi henkilöksi, joka hallitsi porvareita, sosiaalidemokraatteja ja polsevikkeja — kaikkia yhtäläisellä vallalla.

XXI.

Limperin Joni makaa sepposelällään omassa huvilavuoteessaan ja antaa sähkölampun valaista, sillä nyt on syksyinen, pimeä ilta.

Limperin Joni, liikemies, on puolipukimissa, päällä puodista ostettu herraspaita, hyvästä vaatteesta tehdyt, käänköpulttuiset housut ja hyvät liivit. Paperossi pöllyää samalla aikaa hänen hymyilevässä suusopessaan.

Hymyilevässä, tuli sanotuksi, ja totta se on. Limperin Joni hymyilee nyt melkein aina. Yhteiskunnan kohtelu kun on muuttunut aika siedettäväksi, jopa useimmiten miellyttäväksikin sitten, kun sai kerran loikattua sieltä ylönnannettujen, »köyhien pirujen» epämääräisestä ja sekavasta laumasta, tänne parempaan luokkaan.

John Lindberg suoristaa itseään, potkaisee hyvää kenkäänsä hyvinvoinnin miellyttävän tunteen tyydyttämänä ja vetää paperossista savut. Jonilla on

kädessään eräs ajanmukainen, paljon kysytty kauno-kirjallinen teos, »Veli Giovannin Pilajuttuja», tai jotain sinne päin. Paitsi paikkakunnan lehteä se on ainoa kirjallinen tuote, jota Joni ja hänen seurapiirinsä henkiseksi virkistyksekseen ja sivistyksekseen lukee. Siitä voi seurata ajan kulttuurikehitystä, voidakseen tuntea päivän sukkeluudet ja keskustella sivistyneesti naisväen ja herrain kanssa ryyppyseuroissa. Niiden kanssa kun pitää puhua kirjoista.

Jonilla on koko teossarja nurkkahyllyllään, korukansiin sidottuna. Hän on hyvin mieltynyt siihen. Kun sivistyneempi vieras tulee, ottaa hän nidoksen kerrallaan ja juttelee sen sisällöstä ja nauraa. Mutta kun tulee tohloisempia ja tyhmempiä kävijöitä, ei Joni puhu kirjallisuudesta yhtään mitään. Ne ovat sellaisia, ettei niiden kanssa voi kukaan puhua kirjoista, ei siis hänkään. Mutta niille täytyy antaa anteeksi, pölkkypäille ja moukille.

John Lindberg on nyt heittänyt toisen kätensä pään taakse, nostanut polvensa koukkuun, nauraa henkihapatoksissa sille, mitä teoksesta lukee. Se on niin viisasta.

Joni: Voi seitsemän seitsemättä!

Samalla muljahtaa silmä, suumalo ilmaisee niin rajusti samoja ilmeitä kuin ennen, kun oltiin etutukkaisena Jussina, että vanha tuttu, joka on näiden olentojen henkilöllisyyttä epäillyt, saattaa hymähtää iloisessa jälleen näkemisen riemussa. Samassa vetäisee kaunis paidanhiha siistivästi poikki nenäanalusen, entisyydestä perittyyn tapaan.

Herra, joka tässä siis loikoo ja lukee ajan kirjallisuutta pysyäkseen säätyläistensä seurakeskusteluissa päivän kehityksen tasolla, hän on, todellakin, aivan ilman epäilystä, entinen etutukkainen Jussi.

Nyt hän puhuu!

Joni: Sivistys... sivistys... Mitähän lempoa ne luulevat sen olevan?

Silmät irtautuvat teoksesta hetkiseksi, ja selällään loikova, aikaansa seuraava kansalainen suuntaa mullottavat silmänsä ylös, oikein pään taakse.

John Lindberg ajattelee.

Joni: Mitähän ne sillä meinaavat?

Hän kääntää hieman kylkeään, ajattelee ja ajattelee.

Joni: Onkohan minun ja Kallen... nimismies-Kallen, Renforsin, välillä vielä jotain eroa?

Sivistyksessä? ajattelee hän vaieten ja muistelee: sinät ollaan, minä osaan häntä naurattaa jutuillani ja väitellä, taidan ja tiedän enempi vitsejä, hän rentustelee ja juopottelee, minä en...

Joni: Ja vaatteet mulla on aina paremmat kuin hänellä!

Ajatus jatkuu siitä, että Joni on rikkaampi kuin Kalle Renfors, paljon rikkaampi ja reilumpi. Tässä kerrankin hän pisti 5 000 markkaa, kun sille tuli kassavaillinki. Sitten ei se, halju, ole siitä kutkaissut, eikä hänkään ole viitsinyt muistuttaa...

Tässä nyt valtasi mieluisa saalistajan tunne.

Joni: Enkä muistuta! Niin kauan kuin se velka on mulle, se ei tohtisi käydä minun asioihini, ei vaikka kuka käskisi!

John Lindberg heitti teoksen tuolille ja hykersi käsiään. Jossain sisässä liikkui mieluisa virtaus, joka pani iloitsemaan siitä, että toinen ihminen, herra, valtakunnan palvelija ja poliisi oli joutunut niin hänen valtoihinsa, ettei tohtinut pikkuistakaan nostella nenäänsä hänen, Jonin, liikemiehen, edessä, joka oli rikas.

Nyt hän ojensi molemmat kätensä pään taakse, suoristi säärensä, imasi savut paperossista ja nautti olemassaolon riemua.

Sillä hän halveksi nimismiestä, kruununpalvelijaa, juoppoa ja köyhää.

XXII.

Limperin Joni ajattelee elämää. Puhelee itsekseen joskus.

Joni: Pirtulla ne saa hulluksi kaikki, herrat ja narrit, porvarit ja polsevikit. Yhtä hyvin molemmat. Näyttää vain pirtupulloa, niin heti nielaisevat kuin kala ongensyötin!

Suu on naurussa.

Hän ajattelee niitä kaikkia kunnon miehiä ja aatteenmiehiä, joitten viinasuolen hän on täyttänyt salaa ja hyvästä maksusta.

Siinä se oli erään papinkin raittius, kerran. He olivat tavanneet jossain ristiäisissä, missä Joni oli kummina — hän kelpasi jo kummiksikin! — ja jossa hän oli sen tenavan nimiin pannut muutaman satalappusen. Se oli tapahtunut kiusalla, siinä kun oli eräs raittius-

intoilijakin, joka ei kyennyt panemaan kuin kymmenmarkkasen. Joni pani uusia satalappusia! Ja heti kaikki häntä kehuaan, kiittelemään ja kädestä puristamaan. Pappi tuli hänen viereensä istumaan ja puhelemaan lasten kasvatuksesta ja ajan turmeluksesta. Joni oli ollut aluksi hieman pulassa, että mitä sille sanoo, ettei näytä tyhmältä. Mutta sitten Joni keksii. Köyhien ihmisten kakaroita pitäisi opettaa, antaa selkään ja leipää, ettei kävisi niin kuin hänen. Pappi kyselemään, että miten hänen oli käynyt? No sillä ja sillä lailla. Joni kertoi realistisesti. Pappi kuunteli ja nyökytti päätä. Ja kehasi sitten: mies kuitenkin on tullut! No, tällainen on tullut! rehenteli Joni. Pappi sanoi: asiansa hyvin hoitava liikemies. Joni oli katsonut silmään, että pilkkojaanko se pappi puhuu? Mutta oikein se tosissaan, melkein kyynel silmässä. Ja Jonin oli mennyt mieli hyväksi: se meinanee asiainsa hoitamisella tätä pirtuliikettäkin? Johan se sen tietää, että pirtun levitys hänen liikkeessään on pääasia! Onpa pappi mukava mies. Ennen ei Joni ollut koskaan päässyt pappien tutuksi. Nyt sattui hyvin. Pappikin siis hyväksyy hänen hommansa. Ja miki hyväksyisi? Kun kaikki juovat ja kaikille kelpaa, niin tottahan jonkun täytyy heille sitä hankkiakin. Sehän on selvää. Ellei hän hanki, niin joku muu. Ja ihmisten on mieli hyvä. Aivan kuin he olisivat saaneet jumalanlahjoja. Pirtua! »Jumalanlahjaa.» Joka tekee iloiseksi. Hän, Joni, hommaa »jumalanlahjaa» ihmisille.

Hän ei ymmärrä, mikä niillä raittiusintoilijoilla on nahassa, kun ei, muka, viinaa saisi ryypätä. Mitäs sillä tehdään? Eihän siitä velliä sovi keittää!

Näin olivat jutelleet papin kanssa oppineesti. Pappi oli pannut pahoin juoppoja ja tuominnut kielto-lakia. Ahaah, oli Joni sanonut ja kysynyt papilta, että mitä ihmettä ne meinaavat, kun ei muka saisi ryypätä ollenkaan? Pappi oli sanonut, että se on sel-laista »puolueharrastusta». Noh! Jotain sellaista oli Jonikin ajatellut sen olevan. Mutta nyt oli hän papista ymmällä. Eiköhän se olekaan raitis eikä puolueelli-nen? Kelpaisikohan sille ryppy? Mukava mies! Joni oli sanonut, että nyt juovat kaikki, raitiusintoilijatkin. Pappi oli sanonut: niin surkeasti ovat asiat. Joni ei ollut tahtonut uskaltaa mennä lähemmäksi. Mutta kun oli kaunis kesäinen ilma ja siirryttiin istuskelemaan ulos tuvan ikkunanalle ja pastori hännitti Jonia, kun muita herroja ei ollut mukana, niin he joutuivat istumaan erään puun taakse. Nyt sopii, ajatteli Joni ja veti ohuen pullon taskustaan. Siinä oli koreata konjakkia. Passaisko pastorille pieni...? Joni hymyili silmät muljollaan ja katsoi pastoria. Noh, mitäs ollakaan! Myös pastori hymyili, sisällisesti, asianymmärtävästi, mutta ravisti kuitenkin päätä ja pälyili ympärilleen, kuin Mooses puron reunalla, etsien, näkisiköhän kukaan. Eikö tuota passaisi? Pastori sanoo, että kiitos, *kiitos* vain, ei tahdo oikein sopia, rupeaa henki haisemaan. Silloin Joni vetää apteekin kotelon taskustaan. Syö-dään näitä! Oikeinko? Pastori katsoo koteloon ja näkee ylioppilasajoilta tuttuja pastillereita. Niiden jäljeltä ei todellakaan ilkeän ja nuuskivinkaan hengen-haistaja saa mitään tolkkua. Käs! riemastuu pastori ja naurahtaa, vilauttaen syrjäsilmillä pulloa. Noh,

sanoo Joni. Pastori taas pälyy ympärilleen kuin Mooses, että näkeekö kukaan. Kun ei ketään näy, sivaltaa pullon, ryyppää. Antaa mennä vain suu täyteen, kehoittaa Joni. Pastorin poski kiireestä punertaa, kun ottaa kolmannen. Sitten hyvä tukko pastillereita päälle. Ei puhuta mitään. Tupakat sytytetään yhteinen salaisuus mielessä, suussa ja vatsanpuolella yhteinen väkevä aavistus. Tämän kaiken yllä yhdistävä toveruus. Ollaan sivistyneitä miehiä, herroja, liikemies John Lindberg ja pastori...

Puun takaa ja kiven takaa alkoi kuulua talonpoikaista puhetta. Tuntuivat olevan isäkummi ja äsken kastetun kansalaisen isä. Kummi kurkistaa kiven takaa. Jahas, sanoo. Joni saa hurtin humöörin päälleen. Tule! kutsuu isäkummia, iskien samalla silmää. Isäkummi tulee. Limperin Joni, entinen etutukkainen Jussi, ottaa taskustaan pullon, luo hymyilevän, yhteisymmärrystä kuulustelevan katseen pastoriin, joka vuorostaan nyökkää toverillisesti hymyten. Isäkummi saa ryyppyensä, nuoleksii huulensa, koko naama loistaen autuaassa elämänriemussa, silmät korjaten pastorin ystävällisestä irvistyksestä anteeksiantamisen pelastusriemun sanomaa.

Sillä aikaa, kun tämä silmäpeli ja elämänautuuden ilo jatkui, kurkisti tuuhean puun takaa isäntämies vierastensa hymyvuoleen. Pullo oli jo kyllä ehtinyt kadota Jonin taskuun, mutta eihän se sinne ollut iäksi mennyt! Täälläkö ne miehet...? isäntä sanomaan. Täällä, todisti pastori, kun on niin ihana ilma ja mukava paikka, »ja tällä *herra* Lindpärillä» niin mukavat

jutut. Joo-o, sanoi isäntä. Ja »herra Lindpäri» otti taas pullon esiin, sormellaan isäntää viittoen. Isäntä astumaan kohti, kuin opetettu, viisas koira, mensesään pusertaen mälliä ulos poskesta. Nyt oli siis isännän vuoro katsoa, miten pastori, noin niinkuin silmä-määrältä asian ottaa. Ja katso! Pastori ottaa sen niin, että hän katsoo ujosti toisaalle ja juttelee isäkummille, miten he ovat tässä herra Lindpärin kanssa puhuneet jo siitäkkin, miten jumalattomuus ja villeytyminen on tänä aikana päässyt niin vauhtiin, että oikein se hirvittää. Isäntä on sillä välin saanut ryyppynsä parannetuksikin ja näkyy mielessään punnitsevan raskit-siko pilata tukupussilla heti viinanmakuista suuta, vai pitäisikö mällin kourassaan siksi, kun kieli ja kurkku taas kaipaisi suunmuutetta. Mutta hän on kuullut pastorin valituspuheen ja rientää todistamaan, kuinka kamala tämä aika on. Kun valtiopäivät tekevät aivan työkseen uusia lakeja, jotka eivät sovi seiniinkään, ja »maksattavat meillä» niin hirmuisia veroja, että... Ja sitten ei saisi edes ottaa ryyppyä murheen väliin! —

Joni muisteli tätä kaikkea. Ajatus juoksi kuin filmirullalta. Joni katseli kuvia ja hymyili selällään omassa huvilavuoteessaan.

XXIII.

Niin se makasi Joni, ajatteli elämää ja muisteli entisiä. Niitä oli niin mukava muistella senkin vuoksi, kun näki, miten arvo ja kunnia nousi kuin rappuja myöten, ylemmäksi ja ylemmäksi, samalla kuin rikastui.

Mutta siinä oli jonkinverran aina ristiriitaa ja pulmallista selvitettävää, kuuluisiko Joni jo kokonaan, kirkkaasti ja selkeästi porvaristoon, vai vetäisikö edelleen takanapäin yhtä köyttä kommunistienkin kanssa? Hän oli niitä avustanut etupäässä rahalla ja viinalla ja pitänyt niitä apulaisinaan trokaamassa. Mutta kun nyt oli kietoutunut yhä enempi tutuksi näiden paremmaitten kanssa, pelotti joskus, että ne keksivät. Ovat, muka, vihaisia kommunistille!

Sitäkään ei Joni ymmärtänyt, mitä varten ne ovat kommunisteille vihaisia, niinkuin se nimismies-Kallekin. Miehellä ei ole monestikaan rahapenniä, ja kuitenkin on muka niin kirkkaan sininen lahtari olevinaan. Joni ei kuitenkaan siihen usko. Jos punaiset pääsisivät valtaan ja lahtarit joutuisivat tiukalle, niin jumal'auta!.. Kallesta tulisi het'sillään puna-upseeri. Sillä on sellainen mielipide.

Joni mittaili samalla mitalla itseään. Hän ei välitä tuon taaraa kommunisti-uskosta, enempiä kuin lahtari-uskostaan. Mitä hän niistä! Kumpaa tahansa, kun vain saa hyviä kauppoja ja rahaa. Se on pääasia. Hän on valmis myymään kaikki porvarit ja kommunistit, jos vain joku ostaa...

Jonia naurattaa.

Joni: Mutta niitä ei osta kukaan! Ei lempokaan . . . Mitä niillä tekee? Ei mitään. Lahtarista eikä kommunistista ei kukaan maksa viittä penniä.

Hän sytyttää savukkeen ja ajattelee: Mutta viinasta ne maksavat. Molemmat. Ja ystävänä pitävät, niin kauan kun ei anna velaksi, niin että pitää niitä karhuta. Viinaa ei saa antaa velaksi.

Nyt yht'äkkiä menee kuitenkin mieleen ikävä juttu. Oli ollut vähältä tulla suuri vahinko. Joni itse oli viime viikolla mukana ottamassa satamassa pirtulastia autoon. He olivat ajaneet muutaman kilometrin, kun kuusikosta tien vieressä vilahti varoitusmerkki. Sellainen tuottaa aina levottomuutta. Ei tiedä edes oikein, missä vaara piilee. Yht'äkkiä ilmestyy mies auton viereen. Siinä ja siinä paikassa nuuskijat odottavat. Niillä ei ole muuta kuin revolverit. Hyvä! He ajavat sammutetuin valoin. Saapuvat paikalle. Kielletään kulkemasta. Lisää voimaa! Tie on tuttu. Ammutaan. Kuulat lävistävät auton kuomun. Kas, kas. Joni ampuu kiväärillä monta kertaa. Joku ulahtaa. Sai! Vihdoin taukoo kiinniottajain ammunta. On tultu keskelle synkkää metsää. Autossa on jotain vioittunut. Pitää pysähtyä ja ottaa tulta. Mutta tuskin on se tehty, kun pari miestä astuu pimeästä tielle. Kuljettaja tempautuu paikalleen. Kone lähtee liikkeelle. Toinen miehistä hyppää auton jalustalle. Silloin Joni iskee mauserinperällä kynsille. Mies älähtää tuskasta, hellittää, putoo. Auto lentää metsässä. Kuu on alkanut hieman valaista. Ajetaan, ajetaan. Käännyttään eräälle sivutielle. Sieltä saavutaan talolle. Isäntä on odotta-

massa. Kuorma tyhjäetään kellariin, joka on heinäladon alla. Auto kiittää huimaa vauhtia. Joni jää taloon. Se on hänen apukevarinsa. Menee maata ja nukkuu.

Tätä hän nyt muistelee. Siinä oli vähältä mennä henki. Joni ei ole mikään peloton luonne. Pikemmin päinvastoin. Ja siksi hän jännittyy ja hermostuu, kun joutuu muistelemaan tällaisia.

Jos ei tällaisia olisikaan, nuuskijoita, niin paremaksiei Limperin Joni maailmaa ikina toivoisi. Hänelle tämä hyvydessä riittäisi. Mutta ne nuuskijat! Niitä ajatellessa menevät hampaat purematyylisiin. Kyllä se nuuskijan ammatti sitten on keho. Joni ei ole tavannut ketään oikeata herrasmiestä, jonka kanssa on sattunut puheisiin tulemaan, joka olisi kannattanut nuuskijoita. Mutta trokaria on moni kannattanut, sellainenkin, jota ei luulisikaan.

Joni: Kaikki nuuskijoita vihaavat ja katsovat ylö. Minua ei kutkaan muut vihaa kuin nuuskijat ja raittiusintoilijat!

Vertailu kohotti Jonin omanarvontuntoa. Hän palvelee ihmisiä, ne toiset kiusaavat.

Ovelle koputettiin.

Joni kuunteli ensin vaieten hiljaa. Koputus uudistui hieman kovemmin. Mieli kävi levottomaksi, Joni ei ollut pelkäämätön... Rosvot luulevat, että hänellä on rahaa... Hän vääntää sähkön sammuksiin.

Mutta koputus uudistuu.

Muori tulee keittiöstä sanaa tuomaan.

Muori: Siellä on joku.

Joni: Mikä se lie?

Muori: Mikä lie. Menkää itse kysymään.

Joni: Kysykää te.

Muori menee eteiseen.

Muori: Kuka se on?

Ääni ulkoa: Myrskylento.

Muori: Häh, että mikä?

Ääni: Muurari Myrskylento. Onko Limperi kotona?

Joni on kuullut äänen vuoteeseensa. Nyt hän nousee ja käy itse ovelle, suu hymyssä. Pysähtyy aivan oven eteen.

Joni: Kuka se?

Ääni: No älä nyt!

Joni: Kää, onko se...?

Ovi aukee.

Jälleennäkemisen riemu.

Myrskylento kättä tarjoten: No päivää, vielähän se Juhannes elää.

Joni nauraa ja antaa kättä: Hu hu, hu hii! — elää se.

Myrskylento: Ja komiasti!

Joni: Vieläpä komiasti!

Myrskylento: Taitaa olla oma hotellikin?

Joni: Hu hi — varastettu!

Myrskylento: Porvarilta jutkautettu.

Joni: Eikö olisi saanut?

Myrskylento: Miksei!

Joni: Velkana se on.

Myrskelynto: Älä valehtele, niinkuin en minä tietäisi.

Tällä välin on siirrytty siihen huoneeseen, jossa Joni oli makaillut ja elämänvaelluksiaan muistellut. Väännetty tulta sähkölamppuun, istuttu ja pantu savuksi. Puhekin oli näissä hommissa hieman ehtynyt ja kumpainenkin ajatellut. Myrskylento katseli ympärilleen ja ajatteli, että kas, kas, saakuria, kun elää oikein istumasohvissa. Eiköhän vain ole kommunisti pojasta luikkinut tiehensä ja porvari astunut nahkaan, kun näin näyttää voivan hyvin... pitää tutkia, onko se petturi vai? Joni taas, kun vanha mestari, jota hän oli tottunut niin orjamaiseen nöyrästi tottelemaan ja ihaillemaan, istui siinä hänen sohvassaan, huomasi itsessään yht'äkkiä sitä entistä vallanalaisuuden koira-tunnetta. Hän asteli aivan kuin ennen Myrskylennon putkassa, sukasi silloin tällöin hihallaan nenänsä alustaa, joka kyllä ei ollut pariin vuoteen onää silläläilla valunut, mutta Jonista tuntui, että se yritti tänään. Hän ajatteli ja ajatteli samalla sitä, että juonillaanko se Myrskylento sanoi häntä Juhannekseksi, niin kuin silloin ennenkin, eikä Jussiksi. Se kiusasi hirveästi, se, että miksi ei se saattanut sanoa Jussiksi. Yht'äkkiä sivasi käsi tukkaa aivan kuin koetellakseen, että istuuko etutukka komiasti!

Myrskylento: Tukan olet antanut keritä?

Joni katsoo ensin syrjäsilmillä ja sitten hiljaa: Joo, kun ei tahtonut nähdä.

Myrskylento: Ja taisi herruuskin vaatia?

Joni: En minä oo herra.

Myrskylento: Mikäs sinä oot?

Joni on vähän aikaa vaiti ja sitten: Onko sulla nälkä?

Myrskylento: Olisko sulla... oliko tuo muori sun huusholliskasi?

Joni: Vai herraksi sinä meinaat.

Nauraa, heittäytyy selälleen vuoteeseensa. Nauraa!

Joni: Voi, seittemänkymmentä. Mutta söisitkö sinä?

Myrskylento: Tietysti. Reiseumiehen on nälkä.

Joni nousi vuoteesta kuin nuorilla ja hävisi keittiöön. Palattuaan sieltä kävi uudelleen pitkälleen ja ajatteli, että mahtaako Myrskylennon pistää vihaksi, kun näkee, että hän voi näin hyvin? Mutta samassa pujahti mieleen, että jos se epäilee häntä porvariksi. Mikä porvari! Itse se on porvari. Huulet alkavat viheltää internaalia.

Myrskylento: Vieläpä se muistaa internaalinkin...

Joni: Miksen muistaisi?

Myrskylento: Kun porvariksi on tullut ja rikkaaksi —

Joni: Älä — älä! —

Myrskylento: — sopisi paremmin Porin marssi.

Joni: Ää-lä sinä. Taidat itse?

Myrskylento: Minäkö? Mitä varten minä, sinisen köyhä proletaari. Ei nytkään jesupenniä taskussa.

Joni pyörähtää vuoteenlaidalle istumaan, havaitsee samassa, miten jalat heilahtelevat ja housunpulttu on kohonnut jättäen näkyviin korean tehtaan sukan, joka välittää pukua hyvän kengän ja hyvän housunpultun välillä. Näky aiheuttaa jotakin mielihyvää ja silmä vilahtaa varkain tarkastelemaan Myrskylennon ruumiinverhoa. Näkee, että se on todella kulunut ja pahansiivoinen.

Joni: Ja meinaatko sinä, jotta minä oon porvari?

Myrskylento: Mikset sinä olisi porvari, kun oot kerran rikaskin?

Joni: Kommunisti minä oon!

Hän läjäytti nyrkin polveensa; poskelle taisi ilmes-
tyä punerrustakin.

Myrskylento: Sittenpä senkin näkee.

Joni: Koska?

Myrskylento: Sitten.

Joni: Missä?

Myrskylento: Siinä paikassa, missä otetaan selko.

Joni: Kuka ottaa?

Myrskylento: Tarkastaja.

Joni: Sinäkö?

Myrskylento: Mitäs minä.

Joni alkaa jo pelätä.

Joni: Kommunisti minä oon, usko jos tahdot.

Myrskylento: Saadaan nähdä. Näin sanoen Myrskylento nousi seisomaan, astui pari kertaa yli lattian salaperäisen näköisenä. Siinä kävellessään laski mestari yhteen havaintojaan Jonin mielialasta ja tuli siihen käsitykseen, että hänen kesti-isäntänsä on hengen kehitykseltään edelleen jokseenkin sama kuin etutukkaisena Jussinakin.

Myrskylento: Annatko sinä sitä ruokaa?

Joni: Se akka keittää.

Myrskylento: Onko se sinun akkasi?

Nauru purkautui Jonin kurkusta vallattomana ryöppynä.

Joni: Munko akkani, sellainen, vanha ämmä!
Hu hu ha haa hii—ih!

Myrskylento myöskin nauraen: Älä nyt, helkutissa, tuota, minä vain ajattelin, että porvarit ovat sulle naittaneet rikkaan lesken.

Joni: Kyllä mä saisin tyttäriäkin.

Myrskylento: No tottahan, tuollainen hoikka, rikas ja ovela liikemies. Aika fiini siitä on tullutkin.

Joni panee molemmat nyrkkinsä Myrskylennon leuan eteen, silmät loistavat, suuret hampaat näkyvät leveästä, nauravasta suusta.

Joni: Mullen on, kuule, kaupattu oikein herrain fröökynöitä ja rikasten talollisten tyttäriä!

XXIV.

Myrskylento tuijottaa kahta kiiluvaa silmää, jotka luikkivat rakosistaan, ja irvistävää, nauruun jännittyntä suuta, joka näyttää valmistautuvan nälkäisesti haukkaamaan jotakin. Niin muistaa hän elävästi sen kissamaisen pojanvonkaleen, jonka viimeksi potkivana ja sätkivänä kantoi Sinisammalen puutarhasta navetan taakse ja antoi keppiä. Siitä on kulunut muutamia tapausrikkaita vuosia. Mutta sillä välin on tästä pojasta tullut herra ja kapitalisti. Myrskylento on pysynyt vain muurarina. Hänen ikuinen yskänköhänsä on käynyt ärtyisemmäksi ja ulkonainen asunsa kuluu neemmäksi, mutta tuo poika on putinut eteenpäin. Tuossa se nyt seisoo hänen edessään, akaksi kaupatuista,

siveitä porvarisnaisia pää täynnä. Ja silmistä tuikkii intohimo, jonka laadun ja tulen Myrskylento tuntee vihreimmän nuoruutensa kevätajoilta. Saman palon omasta kokemuksestaan. Mutta kun hän nyt katseli etutukkaista Jussia sielunsa silmillä ja ajatteli, miten siitä oli kasvanut tämä, nuori ja lupaava liikemies, jolle porvarillinen maailma avasi ovet sydämeensä selko selälleen, niin hänet valtasi silmänräpäykseksi halpaava epävarmuus. Tuliko hänen raivostua ja iskeä seinään mäsäksi tuo kissanpoika, jota hän oli silitellyt ja opettanut kissankureihin, vai tuliko sille nauraa ja pitää tässä harjakaiset?

Onko se porvari vai kommunisti?

Joni oli sillä välin käynyt istumaan pehmeälle istumasohvalleen, ottanut esiin kultapaperilla vyöteytyitä sikaareita ja pannut savuksi. Myrskylento oli käynyt viereen samaan sohvaan ja saanut oman sikaarinsa. Nyt siinä poltettiin ja uneksittiin mukavissa asennoissa, aivan kuin kaksi runoilijaa, joille on kumpaisellekin tullut päähän vieraita, joista ei aluksi saa selkoa, ovatko ne lintuja vai kaloja.

Myrskylento: Jaa-has, no minkälaisia tuttuja sulla on täälläpäin?

Joni: Mitä niistä tutuista sitten on hyvää?

Myrskylento: Tainnut tulla Jukasta aika kierä vaari?

Joni: Jottako valehtelee?

Myrskylento: Niin, kun paikalle sattuu.

Joni: Etkö sinä valehtele?

Myrskylento: En — ainakaan aatetoverille.

Joni heittää polven toisen päälle ja jättää jalan siihen heilumaan.

Joni: Etkö Limperin Karoollekaan?

Myrskylento: Johanneksella taitaa olla häyjä sisällään?

Joni: Mitä varten?

Myrskylento: Sinä taidat kaivella jotakin.

Joni: Mitäs sinä epäilet, etten minä ole polsevikki ja uskot kuitenkin Limperin Karuliinaan, jonka kehuutaan olleen mun äitini.

Nyt katsoi Myrskylento katonrajaan, ja Joni tarkasti hetkisen saapasta, joka keikkui ylös-alas. Yhtäkkiä Myrskylento käänsi katseensa ja teki kädellään kommunistimerkin. Joni vastasi siihen heti. Kohta jäljessä teki Joni toisen merkin ja Myrskylento vastasi siihen. Kumpaisenkin kasvoille oli ilmestynyt tarkkaava, vakava ilme.

Myrskylento: Hyvä on!

Joni: Ei ole!

Myrskylento: Miksei?

Joni: Sinä et kyennyt vastaamaan kolmanteen merkkiini.

Myrskylento: En huomannut. Tämäkö se oli?

Hän teki uuden merkin.

Joni: Ei ei! Urkitko sinä?

Myrskylento hätäytyy.

Myrskylento: Mitä helvettiä?

Joni nousi uhkaavana: Sinä et tiedä siitä mitään. Oletko sinä raittiuspoliisi?

Myrskylento: Hah hah haa!

Joni: Sinä olet raittiuspoliisi! Nuuskija, piru.

Myrskylento: Hah haa hii!

Joni: Sinä et tiennyt sitä merkkiä.

Myrskylento: Mikä se oli?

Joni: Ei sitä opeteta urkkijoille... porvarien urkkijoille... nuuskijoille.

Myrskylento joutui niin yllätetyksi, että rupesi suuriäänisesti pauhaamaan ja vannomaan olevansa se tulipunaisin polsevikki, minkä maa oli saattanut synnyttää. Hän kannattaa pirtukauppaa kommunistisen toiminnan parhaana välineenä. Hän kannattaa kirjain levitystä, ja tässä niitä on näin ja näin. Mutta hän ei usko niiden, niinkuin pirtun vaikutukseen. Mitä ne kirjoilla tekevät, ne sellaiset, jotka eivät lue, taikka ne, jotka eivät osaa lukea!? Mutta pirtun puheen ne ymmärtävät kaikki.

Myrskylento joutui suorastaan haltioihinsa, siinä määrin hän innostui. Sydänjuuria myöten häntä loukasi se, että tuo pojanvonkale, jota oli kasvattanut, opettanut, antanut sille ensimmäiset aatteen aakkoset, kurittanut siivoamaan nenäanalustansa ja puolustanut porvarin ilkeyksiä vastaan, että tuo pojanvonkale tuossa nyt epäilee, muka, että onko opetuisä polsevikki, vai porvari! Vanha aatteenmies, kommunismin apostoli, joka oli jättänyt turkulaiset ja helsinkiläiset muurari-lihapadat ja uhrannut itsensä vuosikausiksi lähetysaarnaajaksi maaseudun pimeimpiin seutuihin, muniakseen niihin polsevistisen hapatuksen elinvoimaisia solumunia. Hänkö nyt olisi sitten porvarin käytyri, porvarin urkkija ja nuuskija?...

Kamalisti sellainen kävi rehellisen kommunistin aatamille, jonka elämän suurin intohimo oli aina ollut vetää porvaria nenästä. Puijata porvaria ja hänen yhteiskuntaansa kaikilla inhimillisillä juonilla ja kureilla, mitä kommunistisesti sivistynyt agitaattori suinkin saattoi kiehuvassa aivokopassaan keksiä.

Hänen teki mielensä ottaa herra John Lindpäriä kauluksesta ja opettaa sille vielä kerran ihmisten tapoja.

Joni lojuu entistä mukavammin pehmeällä sohvalla ja katselee nurkkaan. Huulet ovat pitkällään aina sillä välin, kun on imaissut sauhun, siitä osan nielaissut ja osan puhaltanut ulos, katsellen sen kiemurtelevaa ja pöllyävää vaellusta. Hänen on vaikea pidättää nauruaan, kun näkee syrjäsilmillä, miten Myrskylento on levotonna tuossa tuolilla ja silloin tällöin tuijottaa häneen ja murisee savuttelunsa välissä. Joni on vetänyt mestariaan nenästä. Ei hänellä mitään kolmatta polsevikkimerkkiä ollut! Mutta kun se Myrsky niin häntä epäili, niin siinä pisti mieleen hieman kampata ja pelottaa.

Tuossa se nyt kiemurtelee ajatellen, että mikä lemmon salamerkki se saattoi olla? Oliko se ehkä näiden trokarikommunistien ylen salainen toverimerkki, vai? Mahtaako tämä Jussi olla oikein päämajan kirjoissa, vai? Hän ei ole. Se kävi muurarin aatamille, jos tämä on noussut luottamuksessa vanhan ja uskollisen kommunistiapostolin edelle. Kaikkia ne kans'! Mutta tämän rikastuminen sitä varmaan on vienyt eteenpäin, hankkinut luottamusta ja arvoa . . .

Hän, Myrskylento, on vähitellen alkanut panna merkille, että samat arvomitat ne vallitsevat tässä kom-

munistisessa arvojärjestyksessä kuin kapitalistisessakin. Rikkaat voimaan ja valtaan edellä huutaen, köyhät kiljuen perässä. Elämänsä on hän saanut uhrata tähän agitationiin ja tässä nyt on tämä kulaasipiru, joka on päässyt sisempään luottamukseen kuin hän...

Pää nyökkää.

Myrskylento: Huuh huuh huuh.

Joni: Hääh?

Myrskylento: Ootko sinä päämajan kirjoissa?

Joni: Mitä sinä siitä? Raittiuspoliisi, porvarin urkkija.

Myrskylento kohoaa istuviltaan ja yrittää nostaa suuriäänisen melun, samalla käydäkseen Jonin niskaan. Mutta Joni ottaa takataskustaan revolverin ja ojentaa sen hätäilemättä.

Myrskylennon kädet valahtavat alas ja häneltä pääsee voimaton, avuton siunaus.

Myrskylento: Voi herra siunatkoon!

Joni: Mitäs sinä siinä rikeeraat.

Myrskylento: Mitäs minä. Mutta kyllähän sinä sen tiedät, että minä olen rehellinen kommunisti.

Joni: Mistä minä sen tietäisin?

Myrskylento: No siitä, kun ennen sinua hoivasin ja opastin.

Joni: Omaksi hyödyksesi.

Myrskylento: No mutta, hyvä mies, luuletko sinä, että minä hyödyin, kun sinua pidin?

Joni: Varmasti. Teetit mulla kaikki. Kiskoit irti hikeni ja väkeni. Itse vain laiskottelit ja polttelit paperossia, kun minä raadoin, purkasin muurit ja kannoin sulle tiilet ja savet.

Myrskylento: No mutta sehän kuului sinun ammattiisi, oppipoikana ja tiilenkantajana.

Joni: Ja sinun ammattiisiko kuului joritella laiskana ja poltella paperossia, sillä aikaa kun Limperin Karoon huoripoika hajotti sulle vanhat muurit, kantoi tiilet ja savet nälkäpalkoilla, ei päässyt kouluun niinkuin oikiain ihmisten kakarat, mutta kasvoi varreltaan vääräksi.

Myrskylento: Vääräksi?

Joni: Vääräksi, vää-räk-si! Kun sinä olit pomona selässä ja sua piti elättää ja sun herruuttas ylläpitää.

Myrskylento: Voi voi . . . minä en oikein tiedä mitä sulle sanoa, kun sinä näin kovin rämpänäisiä . . .

Joni: Ei sulla ole mitään sanomista. Kyllähän sen nyt näkee, kuinka sinä olet köyhtynyt sen jälkeen kun minä jätin sinut oman onnesi nojaan. Sulla ei ole edes siivo vaatteita päälläsi, eikä luultavasti penniä taskussasi. Ei oikea polsevikki ikänä tulekaan niin köyhäksi, se pitää olla porvari, sellainen sika kuin sinäkin, joka aatteen nimessä harjoittaa orpopoikain orjanapitoa. Minä olin sun orjasi, mutta minä ajattelin, että tulkoon tämä kaksinaamainen porvari nyt jo ominsa toimeen ja karkasin.

Myrskylento tuntee ensi kerran elämässään kummallista sanaköyhyyttä. Se vaikuttaa niin herpaisevasti, että on vaikea tietää, kuinka tässä itsensä asettaa. Vihdoin nousee mies ylös ja aikoo lähteä, mutta silloin herra John Lindberg nousee sohvankulmasta nauraen, aivan kuin entisinä hyvinä aikoina.

Joni: Voi seittämäntoista!

Ja — eikös vain etutukkainen Jussi seisokin siinä taas ilmielävänä, aivan kuin niinä entisinä hyvinä aikoina, jolloin mestari Myrskylento luuli tekevänsä kaikkensa sen silloisen pojanvonkaleen hyväksi.

Joni: Älä mene!

Myrskylento: — — en tahdo sun vaivanasi ja ristinäsi.

Joni: Minä ammun jos menet.

Myrskylento pysähtyen ovelle: Anna mun mennä.

Joni: Mihin sinä? Jää tänne. Tulee kohta vieraitakin.

Myrskylento: Ketä?

Joni: Nimismies.

Myrskylento: Hää-äh?

Joni: Valtesmanni. Me ollaan hyviä kaveria.

Myrskylento: Salli nyt minun mennä.

Joni: Älä pelkää, minä vain sua koettelin... Mitäs sinä ensin rupesit viisastelemaan.

Myrskylento ihastuneena: Onko sinusta tullut tällainen junkkari?

Joni nauraen: Niinkuin näkyy. Maailma on opettanut. Sinä ensin, sitten muut.

Myrskylento: Porvarit.

Joni: Porvarit ja polsevikit, sen vietävät. Halveksin kumpiakin.

Myrskylento: Älä!... Samoin kuin minäkin. Vihaan ja halveksin.

Joni: Tule nyt istumaan, minä sanon.

Niin he istuivat ja Joni jutteli vieraalleen nimismiehestä, joka tapaa käydä täällä usein iltaisin saamassa

ryypyn suuhunsa ja — joskus rahaakin! — Se on kovasti valkoinen ja vihainen kommunisteille. Ja Joni on hänen läsnäollessaan samoin. Sillä lailla saa tärkeitä tietoja, jotka hän taas toimittaa kommunisteille. On monta kommunistiagenttia näissä trokareissa...

Myrskylennon mieliala nousee nousemistaan, aivan kuin ruuvia vääntäen. Tämä Jussihan on perustanutkin oikein agenttuurin kommunismia varten!

Välit käyvät yhä paremmiksi ja närät katoavat kahdenpuolisen luottamuksen uusiutuessa.

Joni: Kuulehan, jää tähän nyt toistaiseksi ja sanotaan sinua minun sedäkseni. Sinä olet liikemies sieltä Katajamäeltä päin, pannut rahoja kokoon, aika ilkeä lahtari, kiukkuinen. Silloin tämä vallesmanni sinuun rakastuu.

Myrskylento suu leveässä naurussa: Mutta sinä olet mahtanut kehittyä oikein aika velikullaksi!

Samassa pistää akka päänsä ovesta:

Akka: Syömään!

XXV.

Setä ja sedänpoika, jotka nyt näin olivat päässeet selvyYTEEN toisistaan, astuivat ruokasaliin ja istuivat katettuun pöytään. Tässä huvilassa oli nämä kolme huonetta, kaksi kamaria ja keittiö. Herra Lindpäri asui itse kamareissa ja se akka, joka hoiti taloutta, piti kortteeriaan keittiössä. Akka oli lihava, jopa oikein lelluva. Tämä ominaisuus oli heti pistänyt Myrsky-

lennon tutkivaan silmään. Ja kun akka nyt siinä pohti ja hääräsi, seurasi setä hänen askeleitaan ilmeisellä nautinnolla, samalla kuin nälkäinen vatsa otti vastaan jumalanviljoja kiljuvaan nälkänsä.

Akka oli siis lihava. Vaatteista näki, että lihominen oli tapahtunut viimeaikoina, sillä ne olivat jääneet kaikin puolin pieniksi, ruumiin paisuessa. Niin näytti olevan hameessa pitkä lenkki, röijy ulettui nappiin vain kaulasta, pieksunruojus retkotti ammollaan ja kanta oli jalan levetessä mennyt avuttomasti läntälleen. Pää oli paisunut sivuille päin kilpaa poskien kanssa, muodostaen siten ravitsevien jumalanlahjojen muovaileman, humoristisen taideteoksen, jota setä Myrskylento nyt katsoi ja katsoi, suu hämmästelevän yllätyksen virnissä. Sieltä otsan ja poskipäiden välisistä rakosista, jotka luonto oli suunnitellut kahden puolen pystöä, viisaroivaa ja aina huomiota vaativaa nenää, tuikki kaksi kiiluvaa, terävää ja viekasta silmää.

Ne silmät eivät näyttäneet katsovan mihinkään erittäin. Mutta näkivät vieraan, Myrskylennon, kii-reestä kantapähän, vaikka Myrskylento, joka lakkaamatta vahtasi akkaa, milloin se vain oli näkyvissä, luuli, että se ei katsonut mihinkään, että se ei huomannut mitään, ja että se saattoi olla hieman löylynlyömä.

Mutta akkapa näki kaikki. Kun nälkä oli hieman hellittänyt ja mestari Myrskylento saattoi siis uhrata aikaansa mielialojen selvittelyyn, akan viipyessä keittiössä omalla puolellaan, alkoi hän udella.

Myrskylento: Onko tämä ollut aina näin hyvinvoipa?

Joni: Jopa! Kun tuli tänne niin läpi näkyi.

Myrskylento: Sun keittiössäsi siis lihonut?

Joni: Missä sitten! Minä olen sille sanonut, että Marjuskan pitää lihoa niinkuin rusthollarin emännät ja pappien pruustinnat.

Myrskylento: Älä... sinä peevelin juonittelija. Onko tämä porvari vai kommunisti?

Joni: Kumpaa vain tarvitaan. Se vetää nenästä sinuakin.

Myrskylento: Katos akkaa, ja se näyttää vähän tyhmältä.

Joni: Se on nimismiehen paras ystävä.

Myrskylento: Äläs. Ja vetää nenästä?

Joni: Miten milloinkin. Nimismies luulee, että tämä pitää hänestä.

Myrskylento: Niinkö kuin rakastunut, vai?

Joni purkautuen, suu ruokaa täynnä, nauramaan: Ra-ha-ha-kas-tu-hu-nut!

Myrskylento: No mitä?

Joni: Hulluja sinä... Tämä Marjuska on hänen tätinsä.

Myrskylento: Oikein täti!

Joni: Niinkuin sinäkin mun setäni.

Myrskylento: Aa-haa! Niinkö.

Nyt tulee Marjuska sisään tuoden vadin täynnä riisiryynipuuroa. Myrskylento alkaa tehdä tuttavuutta.

Myrskylento: Se on saanut hyvän huusholliskan tämä veljenpoika, tästä rouvasta.

Marjuska luo nyt tutkivan katseen vieraan naamahoittoon, mutta palauttaa silmänsä takaisin epämääräisyyteen.

Marjuska, marisevalla sävelellä: Rouviapa sitä tässä ollaan!

Myrskylento: Rouviapa rouvia. Jos ei olekaan herraa, niin ne herrattomatkin naisihmiset kai ovat nyt rouvia.

Marjuska: Minä olen vain akka, eli ämmä.

Myrskylento: Eikö hemmetissä. Sallikaa nyt sanoa rouvaksi.

Marjuska: Herra tekee pilaa. Ämmä minä olen.

Myrskylento: Se ä m m ä-nimi on niin ruma, samoin kuin a k k a k i n. Ei näin parempain ihmisten sovi sellaisia nimiä omaksua.

Marjuska: Parempiako ihmisiä tässä sitten ollaan?

Myrskylento: Kun voidaan hyvin, on kyllä mitä syö ja ruoka meissä tuntuu, niin että lihomme, niin silloinhan ollaan parempia ihmisiä.

Marjuska: Kunko lihotaan?

Myrskylento: Niin. Eihän nuo sinisen köyhät polsevikkipirut liho ikänä.

Marjuskan silmä vilahti rakosessaan. Hän oli jo vastaamaisillaan porvarillisen mielenilmaisun suuntaan, mutta puri kieltään ja livisti.

Marjuska: Maittoiko herroille nämä lihapullat?

Setämies huomasi *Marjuskan* silmänluovailusta, ettei tämä tahtonut puhua polsevikeista.

Myrskylento: No nämä lihapullat on laitettu niin kuin ainakin parempia ihmisiä varten. Missä se rouva on opin käynyt? Onko pappiloissa palveltu, vai?

Marjuska suupieleessä virni: Nälkä on opettanut.

Myrskylento: Hyvä onkin ollut koulumestari.

Marjuska: Kyllä se taitaa. Onko herrakin ollut sen koulussa?

Myrskylento: Aina syntymästä asti, hyvä matami!

Marjuska: Kylläpä herra sitte tuntee sen mestarin.

Joni: Älkää uskoko, mamma. Tämä setä aivan valehtelee. Se on rikas porvari, ollut aina syntymästään asti!

Myrskylento: Se sitä sitte juttelee ihmisille!

Joni: Mitä? Ettetkö sinä ole rikas porvari? (*Marjuska*lle): Tämä setä munkin on elättänyt rikkauksillaan ja kasvattanut tällaiseksi peliksi.

Molemmat toiset, niin Myrskylento kuin Marjuska-kin katselivat kummastellen sivuilleen, varkain toisiinsa ja Joniin, joka yhä lappoi riisiryynipuuroa suuhunsa yksitotisena ja arvoituksellisen näköisenä.

Samalla kuului ikkunan takaa hiljainen naputus. Joni laski lusikan lautaselle ja lähti heti ulos.

Ilta oli pilkkoisen pimeä. Tuuli suhisi koivikossa, mutta muuten oli kaikki hiljaa.

Astuessaan portaita alas havaitsi Joni parin askeleen päässä miehen.

Joni hiljaa: Hou!

Mies: Minä vain.

Joni: Mitä nyt?

Mies: »Kalle» lähetti sanomaan, että tänne tullaan.

Joni: Nappilakkiko?

Mies: Nappilakki.

Joni: Mitä hän täällä? Itsekö hän tulee vai se nuuskija?

Mies: Ei se päässyt siitä koirasta. Se tulee. Onko sulla?

Joni: On sitä. Kuule, sinähän tiedät sen tuolla rannassa?

Mies: En minä. Missä se siellä?

Joni: No tuota... Mutta odota nyt.

Hän meni nopeasti sisään, tuli takaisin ja lukitsi jälkeensä ulko-oven niin, ettei kukaan voinut päästä ulos. Tämän miehen kanssa he menivät erääseen vajaan. Ottamatta tulta löysi Joni kanisterikasan luo. Molemmat ottivat niitä kantamuksen ja lähtivät pimeässä muuatta polkua tavoitellen jonnekin, Joni edellä ja mies jäljessä. Aivan pian he tulivatkin rantaan, jossa kuului veden loiskinaa, mutta ei voinut pimeään vuoksi erottaa, oliko siinä järvi, meri vai joki.

Joni: Pane siihen ja hae uudestaan.

Mies totteli. Sillä aikaa Joni käveli hapuillen edelleen lähellä rantaa kivilouhikossa. Täytyi liikkua sangen varoen, sillä tässä oli vaarassa joka hetki pudota veteen. Vihdoin hän löysi oikealle paikalle. Siinä oli kasattuna joukko kantamuskiviä. Nopeasti vyörytti Joni muutamia sivulle. Sieltä paljastui lautaovi. Joni nosti sen syrjään, jolloin avautui avarahko kuoppa. Hän kumartui käsin tutkimaan ja tapasi useampia kanistereita. Sitten siirsi kätensä sivummalle ja tapasi kirjapakkoja, sekä havaitsi, että ne eivät olleet kastuneet. Nopeasti otti hän niistä yhden käteensä ja, jättäen kuopan auki, palasi äskeiselle paikalle, mihin kanisterit oli jätetty. Mies saapui kantamuksineen samassa.

Joni: Tuliko kaikki?

Mies: Tuli.

Joni: Varmasti?

Mies: Ihan!

Joni: Saat mennä. Tuossa on niitä uusia kirjoja. Anna niille, kun tiedät, mutta älä vain, jumaliste, sano mistä sait.

Mies: Etkö sinä yhtään anna . . .

Joni: Tätäkö pirtua?

Mies: Niin.

Joni: Juot itsesi.

Nyt alkoi mies kiroilla ja koroittaa ääntään.

Joni suhdittaan: Tiedäthän sinä, että aina osasi saat.

Mies: Kuka sen tietää. Minä tahdon nyt, taikka ollaan erinänsä. Tämä onkin sellaista helvetin peliä että en mä paljoa perusta.

Joni: Tuoss' on.

Mies sai litran kanisterin.

Mies: Olisit menettänyt nuo kaikki, jos en minä . . .

Joni: Yhteinenhän se on asia. Et olisi saanut tuota, jos annoit koiran tulla ja korjata nämä.

Mies: Enemmän sinä hyödyt. Anna toinen vielä.

Jonin teki mieli hullaantua, mutta vieraat saattoivat tulla minä hetkenä hyvänsä. Hän pisti toisenkin kanisterin sanantuojuille, joka mulisi tyytyväisyyttä ilmaisten.

Joni: Mene nyt!

Mies lähti. Joni alkoi nyt siirtää kanistereita koloon, mutta äkkäsi samalla, että jos tuo yöllä tulee . . .

Joni: Joko se meni?

Mies pimeästä: Häh? Ei tahdo osata mitenkään.

Joni: Minä vain, jotta tässä on eri puolilla ketunrautoja. Varo itseäsi!

Mies: Mitä sinä niitä?

Joni: Milläs minä vartioin. Niitä on kolmet täällä päin. Mene nyt siitä suoraan. Ei siellä ole.

Mies menee itsekseen mulisten. Joni hymyilee.

Nyt kantaa hän kanisterit kuoppaan ja peittää oven huolellisesti kivillä. Nousee rannasta ylös kartanolle, käy tutkimassa vajansa, onko se tyhjä. Kolhii pimeässä itsensä kaikenlaiseen kamaan, tulee ulos, lukitsee oven ja käy tuvalle.

Siellä Myrskylento kynsii päätään, kun on yrittänyt pihalle katsomaan, että mihin se veljenpoika joutui.

Myrskylento: Mitä sinä meitä tänne salpasit?

Joni: En minä salvannut.

Myrskylento: Salpasit sinä, kun ovi oli lukossa.

Joni: Ei se ollut lukossa, on vain vähän häjynkurinen lukko. Etkö sinä saanut auki?

Myrskylento: Älä viisastele, kun panit lukkoon. Missä sinä olit?

Joni: Ulkona vain, vähän vilvottelemassa.

Myrskylento katsoi pitkään herra John Lindbergiä, joka hyvin rauhallisena alkoi uudestaan syödä. Lähti siitä toiseen huoneeseen panemaan tupakaksi omituisen epäilevänä ja arkana. Vanha polsevikki tunsi vaeltavansa salaperäisessä ympäristössä, jonka hallitseviin voimiin ei ollut ollenkaan perehtynyt. Luonteeltaan ei hän ollut juuri arka, oli myöskin tottunut liikkumaan polsevikkien ja porvarien parissa erilaisissa olosuhteissa aika sulavasti. Mutta tämä Jussi oli täydellinen arvoitus. Mitä varten se hänet äsken huoneeseen lukitsi? Mitä se hommaa? Ja kuka siellä ikkunan alla naputti?

Mikähän elävä se on tämä Marjuskakin? . . .

Joni toisesta huoneesta: Polta sikaari, setä!

Samalla pihasta kuuluu rattaitten kolinaa.

Joni tulee hieman kiihtyneenä: Tulee nimismies ja poliisi. Sinä olet por-r-va-ri ja setä. Ha-ha haa. Voi seittämäntoista!

Kuuluu koputus ovelta.

Joni menee avaamaan.

XXVI.

Ovesta astuu ensimmäisenä sadetakissa lyhyenlääntä, nuorehko mies. Se tuijottaa epä tietoisena Jonin silmiin, ojentaa kättä. Ränstyneellä juoppoäänellä sanoo

Lyhyenlääntä: Iltaa.

Ja tuijottaa.

Joni tuskin huomaa vastata, sillä hänen huomionsa seuraa jäljessä tulevia, jotka eivät tarjoo kättä eivätkä tervehti. *Joni* tuntee olevansa hämillään, mutta tarjoo vihdoinkin kättä poliisille, joka tuimana seuraa hänen silmiään ja tarttuu käteen.

Poliisi: Iltaa.

Joni tunsu hentoa kättään puristavan lujan kouran. Läpi ruumiin kulki ilkeä, jäähdyttävä tunnelma. Tulivatkohan vain korjatuksi kaikki kanisterit liiteristä? Kun ne vain eivät löytäisi kiviraunioille . . .

Ovemmalla pysyttelihe kolmas mies, raittiuslautakunnan jäsen. *Joni* ajatteli, että menisikö sitäkin kättele-

mään? Mutta mies näytti omasta puolestaan niin haluttomalta, että Jonikin siitä ajatuksesta luopui.

Joni: Istumaan.

Lyhyenlääntä nimismies, Kalle Renfors, oli hyvä tuttu liikemies John Lindbergin kanssa. Tämän ryyppy- ja vippivieras. Renfors olikin jo heittänyt lakin ja sadetakin, astunut peremmälle käsiään hieroen ja tarjoten kättä Myrskylennolle.

Joni: Se on mun setäni, tämä Myrskylento, isävainajan veli.

Renfors: Jaa-hah, jaahah, tultu katsomaan kuinka sisarenpoika voi?

Joni: Veljen poika. Isävainajan veli.

Renfors: Ahaa!

Myrskylento: Joo.

Joni: Istutaan nyt.

Renfors pyörähtää epätietoisena tovereihinsa ja huomaa heidät odottavassa asemassa. Nimismies on aikalailla hämillään, jonka noloutta alkumumala omalla tavallaan lisää.

Joni: Tässä olisi tupakoita, sikaaria ja paperossia.

Renfors: Tuota . . . tuota . . . Joni, ne sanovat, että sinä huushollaat sen pirtun ja kanisterien kanssa. Heh-heh, onko siinä perää?

Joni: Ei siinä mitään perää ole. Kuka sitä semmoista?

Renfors: Ihmiset sitä.

Joni: Valehtelevat.

Renfors: No sitä minäkin. Minä sanoin, että olen minä ollut täällä joskus, mutta en ole ikänä nähnyt viinan märkää.

Joni ääntään korottaen: Jauhoja ja kaurvoja ja perunoitahan minä vain välitän! Ja sitte ne sellaisia tälläävät.

Renfors: Sitähän minäkin sanoin. Mutta minä sanoin poliisi Junnilalle ja tälle raittiuslautakunnan jäsenelle, että mennään nyt miehissä katsomaan, niin saadaan ne rumat puheet loppumaan.

Joni: Kyllä meillä katsoa saa. Nuuskikaa joka paikka!

Myrskylento: Joka paikka on paras katsoa. Oikeinpa minuakin hävettäisi, jos tämä veljenpoika sellaisia affääriä hommaisi.

Joni: Sano muuta, setä!

Renfors: Sitä minäkin. Mutta ihmisten suuta on mahdoton tukkia. Eiköhän Junnila ja Hännilä käy nuuskimaan. Minäkin tulen, kun saan tässä tämän sikaarin vähän lyhemmäksi.

Junnila: Aletaanko tästä? Onko tämän huoneen alla kellari?

Hän katselee ympäri lattiata.

Joni: Pitää tutkia.

Poliisi käy yli lattian ja koettelee, liikkuvatko lattialankut. Sitten katsoo tulipesään.

Joni: Katsokaa tarkoin!

Siirrytään toiseen huoneeseen, mutta herrat jäävät tähän.

Renfors: Istutaan me, tutkikoot siellä. Näkeehän sen kaksikin miestä.

Joni on saavuttanut taas rauhallisen tasapainonsa. Sillä aikaa kun seuraava keskustelu tapahtuu, seuraavat

kaikki tarkalla korvalla etsiväin liikkeitä viereisessä huoneessa. Kuullaan, kun kellarinovikin avataan ja etsivät painuvat sinne.

Renfors: Tutkikoot nyt, vai mitä meinaat, Jussi?

Joni: Hi hi hi . . . Voi seittämänkymmentä!

Renfors: Onko sulla hätää?

Joni: Mitä hätää?

Renfors: Minä vain meinaasin, jos . . .

Myrskylento: Se kulki siivo miehen kirjoissa poika-kloppina, tämä veljenpoika.

Renfors: Ooja! Näppärä mies niin nuoreksi. Ihmi-set ovat vain niin kateellisia, kun näkevät, että joku vähin tienaa.

Myrskylento: Aivan!

Joni: Tämä setä sen tietää, kun on koonnut pikku omaisuuden. Ne kadehtivat niin kamalasti häntäkin.

Renfors kunnioittaen: Mitä liikettä herra Myrskylento?

Myrskylento: Mitä milloinkin, sellaista pientä vain.

Renfors: Jaa jaa, sellaista sekalaista.

Myrskylento: Sellaistapa sellaista. Eihän minulla suuria.

Joni: Mutta rikastunut se setä vain on kuin Hoo-pergin äijä.

Renfors: Osannut hoitaa liikettään.

Joni: Ja on tämä setä niin kamalan valkoinen! Jo nyt tapasit Kalle veroisesi.

Renfors katsoen hymyillen Myrskylentoa: Vai ollaan niin kiivas.

Myrskylento: Noo, aina vähin.

Joni: Setä on niin hävyttömän valkoinen!

Renfors hymyillen veljellisesti: Tietysti hänen nyt valkoisempi täytyykin olla kuin sinä olet.

Joni: Jottako minä punerran?

Renfors: Tiedä nyt punerrustakaan, mutta...

Joni: Epäiletkö jostakin?

Renfors: Ole ny... Saakuri kun ne joutuisivat tuolta jo ulos.

Samassa tulivat etsivät, takit ja lakit hieman kellarissa tuhraantuneina.

Renfors: Eikö mitään?

Junnila: Eipä siellä. Yksi tyhjä pullo, joka haisi...

Joni: Tyhjä pulloko? Se on Marjuskan koniviinapullo, jolla se lonkkiansa... Marjuska! Marjuska! Missä se ämmä?

Marjuska pistää päänsä ovenraosta.

Joni: Ettekös te hieronut lonkkianne sillä koniviinalla, jota oli siinä pullossa, jonka nuo miehet löysivät kellarista?

Marjuska: Joo.

Joni: Kas nyt!

Marjuska: Sieltä, tuolta pihalta taisi lähteä hevonen karkuun, kun siellä niin kärryt pärisi. Vai eivätkö herrat sattuneet kuulemaan? Saattoi olla joku muu.

Nyt ryntäsi poliisi tovereineen hätähypäkällä ulos.

Marjuskalla olivat sormet ristissä vatsan päällä ja koko olentoa vallitsi syvä, sisällinen rauha.

Miehinen jälkijoukkokin kiirehti ulos katsomaan, oliko se hevonen todellakin mennyt.

Marjuskan hampaaton suu venyi viivana korviin saakka, kun yksin jäätyään pakeni herrain huoneesta omalle puolelleen keittiöön. Pihalta kuului useita huutavia ääniä, jotka totesivat hevosen lähteneen karkuun.

XXVII.

Jostakin pilven takaa kuumotti hiukan kuu. Mutta sen verran vain, että syksyinen pimeä hieman harmeni, ja että saattoi nähdä, kun ihminen liikkui lähellä.

Herrat John Lindberg ja Kalle Renfors seisoivat lähekkäin ja kuuhoilivat tielle, jota myöten poliisin hevonen oli lähtenyt karkuun. Sieltä kuului vielä etääntyvää rattaitten pärinää, sekä yhä heikommin juoksevain miesten jalan pauketta. Silloin tällöin kuului hengästynyt huuto hevoselle, hevosen kielellä kieltäen sitä menemästä. Mutta varsinaisia seurauksia siitä ei korva voinut erottaa. Henkeä pidättäen aikansa kuunneltuaan virkahti

Renfors: Meni se. Kuinka ne sen niin huonosti kiinni panivat?

Joni: Täysikasvuiset miehet.

Renfors: Eihän sitä vain kukaan? .

Joni: Mitä?

Renfors: Päästänyt.

Joni: Sellaisiako sinä . . . voi seittämäntoista!

Renfors: Minä vain, että jos joku heidän vihamiehensä olisi sattunut tästä kulkemaan.

Joni: Jaa. Joku trokariko, meinaat?

Renfors: Sitä. Se on, tämä pari, hankkinut kaikkien vihat päällensä. Minuunkin ihmisten vihat kohdistuvat, vaikka . . .

Joni: Vaikka sun puolestasi saa kukin ryypätä niin paljon kuin lystää.

Renfors: Justiin niin! Mitä minä siitä välitän! Minä ryyppään vähän itse, kun sopivasti sattuu, terveydekseni, ja muut saavat ryypätä mun puolestani niin paljon kuin . . .

Joni: Kun saavat.

Renfors: Kun saavat. Mikä se sellainen laki on kuin kieltolaki? Ei sivistyneet ihmiset sitä lakina pidä. Ei kukaan oikea poliisimies sitä valvo, eikä kukaan oikea tuomari tuomitse sen mukaan.

Joni katsellen ympärilleen: Mihin se setä tästä mahtoi mennä. Menikö se tuonne rantaan päin, vai? Se on niin julman kiivas kieltolain puoltaja.

Renfors säpsähtäen: Oo — onko? Kuinka se sellainen on?

Joni: Sellainen se on. Älä puhu sen kuullen pahaa kieltolaista.

Renfors: Luuletko, että antaisi minut ilmi?

Joni: En minä sitäkään, ei se nyt juuri niin nolo ole, mutta varmuuden vuoksi. Meniköhän se sisään jo?

Toverukset astelevat ja katselevat ympärilleen, mutta ei näy Myrskylentoa.

Joni ääntään korottaen: Oliko se setä täällä?

Ei kuulu mitään vastausta.

Renfors: Taisi mennä sisään.

Joni rantaan päin: Kuuleeko setä?

Mutta setä ei kuule. He arvelevat hänen menneen sisään.

Renfors lähenee Jonia ja nyhjäsee kylkeen.

Joni: Hääh?

Renfors: Onko sinulla yhtään?

Joni: Mitä?

Renfors: Älä viisastele.

Joni: Mitä sinä meinaat?

Renfors: No voi . . . pirtua.

Joni: Jopa sinä nyt kyselet kamaloita! Mulla ei ole ollut silmäntäyttä pirtua omaankaan suuhun panna moneen kuukauteen.

Renfors: Kyllä sinä osaat.

Joni: Mitä, etteikö se ole totta?

Renfors: Kun viime viikollakin yhdessä ryypättiin.

Joni: Jopa sinä nyt oikein . . . Vastaatko puheesi?

Nimismies Renfors ei voinut nähdä tässä pimeydessä liikemies Lindbergin kasvoja. Mutta tämän ehdoton, niin elävän tosiasian tyhjäksi tekeminen kuin sen, että he viime viikolla olivat yhdessä ryypiskelleet tässä samassa huvilassa, se sai hänen poliisimiesvainunsa ymmälle. Hän muisteli vieläkin, vaikka vaikutelmat silloisen illan kokemuksista olivat aivoissa hämävät, että Jussi itse ei ryypännyt paljoa, mutta hän, nimismies, otti aika vahvasti. Ja että silläkin kertaa taisi Marjuska auttaa hänet kärryille. Miksi se Joni-junkkari sen kieltää? Eihän se oveluudessaan vain epäile, että hän on yhdessä juonessa noiden nuuskijain kanssa?

Renfors: Ethän sinä vain epäile minua?

Joni: Punikiksiko?

Renfors: Niinkin ja että minä olisin yhdessä juonessa näiden nuuskijain kanssa?

Joni: Mitäs sinä niiden kanssa kuljet?

Renfors: No mutta ymmärräthän sinä, että mun täytyy virkani puolesta . . . Muutenhan ne sen ottavat pois. Ja lähetinhän minä sulle sanan. Tottapa se sen toi?

Joni: Toihan se, mutta.

Renfors: Älä nyt juonittele, anna ryyppy, jos sulla vain on. Ja kiitä kun minä lähetin sulle tiedon.

Joni: Vielä tässä nyt kiittelemään, kun herra laittaa nuuskijat taloon kuin varkaat yöllä!

Renfors: — — siunatkoon kun sinä väännät tämän asian. Kun minä . . .

Myrskylento ilmestyy piiriin: Ei tainnut tulla hevonen kiinni?

Renfors: Eipä se siltä oikein näytä.

Joni: Missä se setä kulkee?

Myrskylento: Omilla asioillani vain.

Joni epäluuloisesti: Eiköhän mennä tupaan tästä. Kylläpä he tulevat, kun ehtivät.

XXVIII.

Poliisi Junnila ja raittiuslautakunnan jäsen Hännilä olivat jo kauan aikaa juosseet rapaisella tiellä jäljekäin, Hännilä edellä ja Junnila perässä. Rapa roiski ja läiski niin, että miesten raskaan juoksutahdin saattoi kuulla etäälle. Rattaiden pärinä kuului edelleen,

mutta tuntui siltä, kuin hevonen olisi jo juoksuaan hiljentänyt. Kumpikaan miehistä ei ollut pitkään aikaan ääntänyt mielialaansa millään kuuluvalla tavalla. Mutta nyt sattui korvaan ääni, joka ilmaisi hevosen pysähtyneen. Joku mies tuntui sitä tekitelevän.

Eikä aikaakaan kun jo ehtivät takaa-ajajatkin paikalle. Hevonen on jo sidottuna aitaan ja mies seisoskelee sen vieressä, aikeissa lähteä ja jättää siihen.

Junnila ja Hännilä tulevatkin loppumatkansa jo vierekkäin käyden ja huohottaen pyyhkien hikeä kasvoilta ja niskasta. Heidän saapuessaan paikalle seisoo mies muutaman askeleen päässä.

Hännilä tutkien hevosta ja rattaita: Kas kun... ei mitään vahinkoa!

Junnila: Se ei taitanut laskea oikein täyteen laukkaan. Vai tuliko se kuinka kovaa hyppyä?

Hän kääntyi kysymyksellään hämärässä seisovaan mieheen.

Mies: Tulihan se, mutta kiinni minä nappasin.

Junnila tirkistäen: Kuka se onkaan? Onko se Fiilus?

Mies naurahtaen: Taitaa olla.

Hännilä: Ka, Fiilusko?

Junnila käy sillä välin lähemmäksi Fiilusta, kun Hännilä laittelee suitsia ja kääntää hevosta. Fiilus pakenee hitaasti.

Junnila: Kuule Fiilus.

Samassa tarttuu olkapäähän.

Fiilus: Antakaa mun olla.

Junnila: En minä sulle mitään meinaa, mutta kysyn

yhtä asiaa. Etkö sinä nyt todistaisi tuon Jonin päälle, kun sinä kuitenkin niin varmasti olet siltä itse monesti sanut pirtua?

Fiilus epävarmasti: En minä ole saanut.

Junnila kopauttaen Fiiluksen housuntakapuoleen, joka kumahtaa: Mitäs tuollakin . . . ?

Fiilus riuhtaisee: Ei siellä . . .

Junnila perästä: Älä mene. Jos sanot, missä sen varasto on, niin saat mennä.

Fiilus hätien: Piru sentään. Hakekaa itse!

Hännilä jo rattailta: Etkö tule jo?

Junnila kuiskaten: Sano Fiilus, niin minä lasken sun menemään. Muuten otan kärryille.

Fiilus: Tuota . . . mitähän minä siitä. Tuota . . . hakekaa sieltä rannasta, kiviläjästä.

Junnila: Rannasta kiviläjästä? Valehteletko sinä?

Fiilus: En! Kun ette vain ketunrautoihin käy.

Junnila: Onko siellä niitä?

Fiilus: Päästäkää nyt.

Junnila: Mutta jos sinä valehtelet, niin . . .

Laskee hitaasti miehen takinkauluksesta. Tämä lähtee suun sanan lausumatta heti liesuun.

Junnilan noustessa rattaille kysyy

Hännilä: Saitko mitään inaa?

Junnila: Taisi valehdella. (Kuiskaten: Sanoi että siellä rannassa kiviläjässä.

Hännilä herkistyen: Kiviläjässä?

Junnila: Niin, kiviläjässä. Liekö siellä sellaista?

Hännilä: On siellä!

Junnila: Onko?

Hännilä: On, on. Siinä on niinkuin likokiviä. Siinä rannassa on pidetty pellava- ja hamppulikoja.

Junnila: Ah-haa! Pitää katsoa.

He vaikenivat. Hevonen sai hölkkästä hiljaa. Mutta ennen kuin tultiin Joni Lindbergin huvilan tienhaaraan, erkani valtatieltä toinen kujanen, joka vei myöskin yksinäiselle asunnolle. Miehet olivat sopineet siitä, että hevonen ajetaankin nyt tähän tuttuun paikkaan. Juuri kun Hännilä jo solmi hevostaan renkaaseen, saapuikin isäntä pihaan. Pimeässä ei voitu tuntea toisiaan.

Isäntä: Ketä täällä?

Hännilä: Tuttuja taitaa olla.

Junnila: Hyvää iltaa.

Isäntä: Kah, tuttujapa onkin.

Hännilä: Ajettiin hevonen tänne. Se jo kerran karkasi tuolta naapurista.

Isäntä: Älä! Laskiko se ämmä taas?

Junnila: Se ämmäkö?

Isäntä: No se! Löysittekö mitään?

Hännilä: Oltiin vasta alussa.

Junnila: Kuulehan Kuusinen. Tiedätkö sinä siinä rannassa jotain kiviläjää?

Kuusinen: Kiviläjääkö? On siellä rannassa likokiviä. Mitä niistä?

Junnila: Etkö tule mukaan?

Kuusinen: En tahdo viitsiä sekottaa itseäni, tuota . . .

Junnila: Hm. Pitäisi jonkun viitsiä, että saataisiin edes todistajia.

Kuusinen, hämillään: Kun on tässä niin läheinen naapurikin sen kanssa. Taluta hevonen vaikka tuonne talliin, Hännilä.

Junnila: Pääseekö tästä mäen yli suorin tein sinne rantaan likopaikalle?

Kuusinen: Kyllähän siitä, mutta ei siinä vasituista polkua ole.

Junnila koetteli sähkölyhtyään. Kirkas valo valaisi silmänräpäyksen lähintä ympäristöä, sitten se katosi taskuun.

Kuusinen aivan kuin itseään puolustellen: Silläpä sitä näkee kulkea . . . On näin läheisen naapurin niin vaikea sekaantua. Silläkin on niin kaikenlaisia ystäviä, sillä Jonilla, ylhäisempiä ja huonompia, niin ettei viitsi antaa itseään kaikkien vihoihin.

Junnila: Meidän pitää antautua.

Kuusinen suu hymyssä, nolona ja hyväksi teettelevänä: Viran puolesta.

Junnila: Joo, viran puolesta. Mutta helpompi virkaansakin olisi hoitaa, jos antaisi trokarien vapaasti tehdä kauppaansa ja juoppojen juoda. Olisi niin kuin meidän herrammekin, joka istuu nyt siellä, kussa pilkkaajat istuvat.

Kuusinen: Tuollako?

Junnila: Siellä.

Kuusinen: Ei se sekään.

Junnila: Miksei? Ne ovat niin harvat, jotka sitä moittivat, että jos omatunto vain antaisi myöten, niin enempi ystäviä sitä sillä tavoin saisi. Olisi paremmassa turvassa. Eikö Kuusista pelota ottaa talliinsa meidän hevosta?

Kuusinen: No-ho-ho. Tiedä häntä, sitäkään. Mutta jolla on virka pitäköön virastansa vaarin.

Junnila: Sen ne jokainen tietävät. Jahah. Hännilä on valmis. Siinä on mies, joka ei häikäile! Usko pois, Kuusinen, tämä Hännilä on tässä järjestyksenpidossa monen pelkopöksyn arvoinen.

Hännilä: Älä sinä . . .

Kuusinen: Ky-kyllä minä sen tiedän. Me olemmekin yhdenikäisiä.

Junnila: Nyt hiljaa. Mennään tästä suoraan. Eipä se näytä tuo mäki kovin kiviseltä.

Kuusinen jäi pihaan kuuntelemaan poistuvien epätasaista jalankapsetta ja mieli kovin levotonni siitä, että oli erehdyksessä tullut kehoittaneeksi panemaan hevosen talliin. Nyt voisi sattua hyvinkin niin ikävästi, että hän sotkeutuu juttuun jonain näiden poliisien puoluelaisena ja puolenpitäjänä. Niin saa ihminen niskaansa Limpärin, sopivan naapurin, sekä Fiilus-hyväkkään ja nimismiehen vihat.

Kuusinen sydän levotonni itsekseen: Voi sentään!

Poistuvain poliisimiesten jalankapse oli hävinnyt jo metsäisen mäen sisään.

Levoton isäntä mietiskeli sitä, että jos hän varmuuden vuoksi ottaisi niiden hevosen tallista, pistäisi puihin ja sitoisi tuonne portin alle suojaan, panisi heiniä eteen ja vartioisi pihaikkunassa, ettei kukaan saisi sitä irti laskea . . .

Senpä hän tekee!

Ja teki.

Nyt ei kukaan voi sanoa, jos sattuukin heidän kar-

tanollensa, että hän on samassa juonessa. Pihaanhan voi ajaa hevosensa pimeällä kuka tahtoo, ilman että talonväki tietää mitään. Ja niille hän sanoo »juuri äsken» pistäneensä hevosen tamppiin, että pääsevät pikemmin lähtemään.

Nämä eri juonet ja valheet risteilivät Kuusisen päässä kuin lievät salamet, kiihoittaen pelokkaan miehen levottomuutta.

XXIX.

Sillä välin olivat herrat Lindbergin huvilalla jo taas päässeet jutun päästä kiinni. Sikaarit oli pantu palamaan, istuttu sohvaan ja korituoliin ja tunnettu kukin omalla tavallaan seurauksia siitä, että poliisien hevonen oli karannut pihasta ja houkutellut jälkeensä poliisiviranomaiset. Nimismies ajatteli mielessään hie-man sekavasti kaikesta, mikä oli tapahtunut. Hän oli hyväsuoden lähettänyt Fiiluksen tuomaan sanaa, että tämä Joni tietäisi pitää varansa. Siihen oli omatunto kruununpalvelijaa kehoittanut, sillä hän ei tahtonut tulla millään tavoin prikatuksi toverien ja ihmisten silmissä siitä, että hänkin, muka, nuuskii. Siivo mies. Ei mikään bobrikoffari!

Siinä lojui oman sohvansa toisessa nurkassa Joni. Pää oli retkallaan jonnekin ja sikaari pöllysi, milloin pystössä huulten imemänä, kulloin itsekseen sormien välissä. Joni näytti tuossa asennossa oikein sivistyneeltä. Liikemies ja herra, päivän maun mukaan. Mutta hän

kuuntelee, kuuntelee, milloin rattaanpyörä alkaa kolkuttaa, milloin ne tulevat, ne. Levoton tuskanhiki pyrkii otsalle, ajatellessa, että jos ne sittenkin löytävät hänen kellarinsa. Mitä hän silloin tekee? Ehdotuksia risteilee mielessä yksi toistaan ovelampia. Ensiksikään hän ei tiedä mitään siitä, se on selvää! Toiseksi on paras arvella tämän naapuri Kuusisen kätköksi. Sitä eivät ne usko, mutta hän arvelee vain. Mitä hän siitä välittää! Sekin on häneltä niin monta kertaa saanut pääntäyden. Kiusatkoot ja tutkitkoot Kuusista . . .

Jonin suu menee hymyyn. Ja sitten hän ajattelee, että jos ne löytävät pirtukätkön, ei hän siitä paljoa vahinkoa kärsi. Varasto on »vakuutettu». Taas nauhahtaa. Tekisi melkein mieli nähdä, maksavatko ne vakuutussumman.

Menee mieleen polsevikki-kirjallisuus. Siitähän saisivat! Kuusinen on valkoinen porvari. Ja sellainen hätähousu. Kerrankin häätyi punaisille salaa vakuuttamaan, ettei hän niin kovin valkoinen ole. Mikä lie? Selvittäköön itse. —

Nimismies jatkaa ajattelun, että kunpa ne viipyisivät. Kyllä Jonilla on, mutta se on niin kiero, ettei anna. Pelkää joka hetki Junnilaa ja Hännilää, että nyt ne tulevat, nyt. Menköön järveen se ja hevonen ja nämä junnilat ja hännilät.

Myrskylento on saanut korituolin levätäkseen ja vaivaa päätänsä sillä kaikella, mitä tässä on tapahtunut ja saattaa edelleen tapahtua. Mikä on totta ja rehtiä, mikä valetta ja juonittelua? Tämä veljenpoika näyttää olevan jonkin asian keskus. Ympärillä häärii ja liikkuu

jotakin, josta Myrskylento ei pääse selvyiteen. Että Joni trokaa viinaa, sen hän ymmärtää, mutta mikä osuus tällä kruununpalvelijalla on asiassa, sitä hän ei ymmärrä. Aika jännittävää ja hauskaa tämä vain on. On . . . Onpa sillä lemmolla hyviä sikaareja! Kun olisi tähän vielä hyvä ryyppy väliin, niin . . . Menisikin pois tuo nimismies. Kun Myrskylento ei ollut koskaan ennen näin tuttavallisesti seurustellut kenenkään nimismiehen kanssa, tuntui hieman orjuuttavalta. Hän ei hyväksy nimismiehiä, sillä hän on kommunisti. Vaikka olis mukavakin ja tutuksi pyrkivä nimismies, niin ei sen kanssa juuri kommunisti viitsi . . .

Renfors: Onko herra Myrskylento ollut elinaikansa raitis?

Myrskylento ymmällä: Raitisko?

Joni osoitti polvenkorkeudelle maasta kädellään: Tuollaisesta!

Myrskylento katsoo kummastuneena Joniin.

Joni: Se on niin raittiusmies tämä setä, että oikein vihaksi pistää. Sellainen justiin kuin sinäkin Kalle, ettei suuhun ei silmään!

Renfors katsoo pitkään ja kysyvänä Jonia.

Joni: On oikein ilkeätä, kun ei sovi mitään tarjota, jos sattuisi olemaankin. Vaikka ei mulla olekaan. Minä en ole nähnyt juoppoa vuoteen, en muita kuin tämän naapuri Kuusisen.

Renfors: Juoko hän, Kuusinen?

Joni: No vähäkö! Mutta älä nyt ilmiannoksi ota. En minä ilmianto tee, hui hai!

Renfors: Vai juo se!

Joni: Kuka hänessä juoneekaan, mutta aika melua siellä sen kartanolla iltaisin ja öillä pidetään.

Renfors: Sieltäkö se melu kuuluu öisin?

Joni: No ei suinkaan ainakaan t ä ä l t ä! Suurinta melua täällä on se, kun Marjuska kuorsaa. Oikein katto-lautoja nostattelee.

Renfors: Älä! Niinkö?

Joni: Kuinkas sitten?

Renfors: Sanovat, että täällä sun kartanollasi tuttavasi vähin ääntelevät.

Joni: Sinäkö? Eihän täällä muita käykään?

Renfors: Enhän minä huuda!

Joni: Itsepä sen tiedät.

Renfors: Valehtelevatko ne?

Myrskylento: Vähäkö ihmiset valehtelevat.

Renfors: Vähäkö, todella!

Joni: Käskee sitä sitten kärsiä kaikkien yömellastuksista. Kyllä Marjuska tietää, että meidän mökillä nukutaan niinkuin porsaat.

Nimismies Renfors suoristautuu sohvankulmaan yhä suuremmaksi, oikein mukavasti ja ajattelee, että se on kiero mies, tämä Joni. Mikä se mahtaa olla tuo Myrskylentokin, huono kulaassi varmaan, kun on huononpuoleiset vaatteetkin vain päällä. Ja kuinka tuollainenkin raitis on? Herra nimismiehen ajatuksissa alkaa askartaa ja kiertää ilkeät, poliisimaiset epäluulot, niin tätä ystäväänsä, liikemies Joni Lindbergiä kohtaan kuin tuota toistakin. Hän on nimismies, kruunun käskynhaltija, jolle maaherran virasto on uskonut tämän seurakunnan poliisihoidon. Hänessä kuohuvat nyt

vuorotellen virkainto, oman valtansa tunto, ylenkatse näitä huonetovereita kohtaan ja viinanhimo. Perttana sentään, ajattelee hän, mielikuvien askarrellessa Jonin viinakätköillä, jotka hän tuntee. Mahtoiko itse lempo lähettää tämän puolihullun sedän tähän raittiusmieliseen kiusaksi? Varma hän oli siitä, että jollei vain tuota olisi, niin nyt he maistelisivat sillä aikaa, kun nuuskijat hakevat hevosta. Hän joutuu katkeralla mielellä ajattelemaan sitä kohtalon kurjuutta, että t ä y t y y olla melkein niinkuin käskyläinen näiden, Junnilan ja Hännilän, käsissä tällaisilla matkoilla. Ne ne nuuskivat, tutkivat ja kyselevät, niin että oikein hävettää. Ihmiset olisivat hänelle niin ystävällisiä ja vieraanvaraisia, että ilman suunavausta ei tarvitsisi pitäjällä kulkea. Mutta annappa, että on Junnila mukana, ei kukaan anna suuhun ei silmään muuta kuin kahvihuitua. Tphyl!

Hän joutui jo tuomareitakin ajattelemaan. Vanha tuomari ja hän olivat kieltolaista ja juopumussakoista yhtä mieltä. Mutta se nuori, joka piti kevätkäräjiä, se se oli kirjansa lukenut kieltolakiin! Renfors tuijotti harmaan savun läpi kattoon. Se oli! Sitä vaille, ettei sakottanut häntä itseään, kun eräänä päivänä haisti, että nimismies oli ottanut ryypyn...

Voi sentään! Mutta vanha tuomari. Sen kanssa he yhdessä iltaisin maistoivat ja se neuvoi nuorempaansa: Kuulehan, älä sinä hätyytä näistä viina-asioista ihmisiä. Yhteinen kansa tarvitsee viinaa niinkuin mekin. Se on sitä kansanvaltaa. Jos kieltolaki tulee laiksi, ja meidän pitää sen mukaan tuomita, niin kohtahan tässä on sivistyneen maailman auktoriteetti pilalla. Höh! Ei

Jumala ole sellaista tarkoittanut. Jos vallankumouksellinen kansa säättää tyhmän lain, pitääkö tuomarin sen mukaan tuomita? Eikö se ole Jumalan säännöksiä vastaan? Minä sanon: kansanvalta on mielivaltaa. Sitä varten on sivistys, että sen avulla taistellaan kansanvaltaa vastaan. Ja sitä varten on lainoppi, etteivät talonpojan-tolvanat ja työmies-hölmöt saa tulla sanelemaan tuomarille, mikä on laki... Höh!

Nimismies muisti joka sanan. Juttu oli painunut hänen nuorempaan mieleensä kuin vanhan poppamiehen taikaneuvot nuorelle oppilaalle. Siinä oli puhunut itse elämänviisaus vanhuksen suun kautta, joka oli koko elämänsä ryypiskellyt ja jakanut oikeutta. —

Myrskylento: Onko herra nimismies yliopiston kouluja käynyt?

Renfors: Juu. Hallintotutkinto minulla on.

Myrskylento: Jaa, jaa.

Joni: Teidän olis, setä, pitänyt panna minutkin yliopistokouluun, kun teillä oli kyllä varaa.

Myrskylento: Ensin olis pitänyt kulkea lyseota.

Joni: Olisitte pannut sinne.

Renfors: Siitä olisi tullut, tästä Jonista, suuri liikemies.

Joni: Luulet, että minä sillä liikemieheksi... Professoriksi minä olisin yrittänyt.

Joni heitti jalkansa tuolilta, kohosi suoraksi istumaan, sikaarintuhkan varistessa sohvan istuimelle.

Renfors: Niin, miksei. Mutta ei professoria kaikista tule.

Joni: Mutta minusta olisi tullut! Viisaustieteen professori.

Renfors: Tiedätkö sinä nyt edes, mitä viisaustiede on?

Joni: Niinkö tyhmänä pidät minua?

Renfors: En minä, mutta . . .

Joni: Mulla on kirjastokin. Katso. Siellä seisoo kaikki, korukansissa. Veli Giovanni. Se on viisaustiedettä. Eikö ole?

Joni katsoi samassa sohvassa istuvaa, yliopistokoulut käynnyttä kruununpalvelijaa vasten silmiä. Samassa sattui Myrskylento tarkkaamaan hänen naamaansa ja oli vähältä purkautua nauramaan, kun etutukkaisen Jussin ilme oli taas niin entisellään.

Renfors ilostuneena: On. Se on viisaustiedettä, hi hi haa!

Joni nousi, nosti parilla kahmalolla kirjastonsa pöytään.

Joni: Luuletko, että pääsisi viisaustieteen professoriksi, jos osaisi nämä kaikki ulkoa?

Renfors nauraen: Tä-hä-häy-tyisi päästä!

Joni: Sitä minäkin. Jos minä panen pahat päähäni, niin minä luen professoriksi.

Myrskylento: Lue papiksi.

Joni: En minä papiksi.

Nyt kuului eteisestä raskaita askeleita. Kohta astuikin sisään Junnilla.

Renfors: Noh? Saitteko hevosen kiinni?

Junnilla: Saimme. Ja vähän muutakin.

Renfors: Mitä?

Junnilla: Löysimme pirtuvaraston.

Joni hypähtäen seisomaan: Hääh? Pirtuvaraston? Mistä?

Junnila: Eikö satu olemaan tiedossa?

Joni: Jos se on näillä seuduin, niin se ei ole minun. Se voi olla Kuusisen, tahi kenen lie. Minulla ei sellaisia ole!

Junnila: Saadaan nähdä. Käykää katsomaan!

Junnila lähtee edellä, toiset jännittyneenä jäljessä.

Joni: Onko ne juuttaat tänne laittaneet oikein varaston? Ja sitten viattomat ihmiset joutuvat kärsimään tällä lailla. Kyllä se on kamalaa. Vaikka minun pitäisi Jumalan tuomiolle, niin...

XXX.

Niin he marssivat Joni Lindbergin huvilanovesta pimeään, syksyiseen pihaan. Edellä käy Junnila, hänen jäljessään tämän liikemiehen setämies, Myrskylento, monet entisyyden salaisuudet sydämellään ja mielellään.

Kolmantena itse Joni, jatkaen äsken aloittamaansa tyhjäsitekemistä, vannomista, siunailemista ja kiroillanaskimista, sekä tästä itseksien-juttelusta, — joka hyvinkin oli aiottu kaikkien kuultavaksi, — aiheutuvaa mulinaa. Viimeisenä tulee piirin käskynhaltija, jonka äskeinen myrkkyyntynyt mieliala oli nyt ruvennut jännittymään ihan toisesta, paljon kiusallisemmasta syystä. Kauhistuttavana ja ilkeänä asiana hyökkäsi siinä samassa, kun Junnila kehui löytyneen »vähän muutakin», ajatus mieleen, että hänellä on tälle viinatrokarille vippivelkoja monta tuhatta markkaa. Niinkauankuin hän on voinut suojella ja varjella sen

liikehommia, niin kauan on hän saanut pitää lainan aivan kuin tädiltä tai veljeltä saatuna, jolla ei ole mitään väliä. Siitä ei ollut koskaan oikein puhuttu mitään, Joni vain joskus hieman pistellyt, ja viisankaavoin puhunut. Sille oli kuitenkin taas yhdessä naurettu ja asia oli saanut olla.

Mutta nyt? Nyt tuo vietävän nuuskija on löytänyt sen varaston, ja hän, Kalle Renfors, hän on siinä äärimmäisessä vaarassa, että joutuu muutaman minuutin kuluttua velvolliseksi takavarikoimaan velkaisäntänsä varaston ja syyttämään häntä...

Pihassa on nokipimeä. Puhellen ja hiljaista ääntä pitäen kulkee Junnila näiden herrasmiesten edellä. Jo on pakko paljastaa taskulamppu ja valaista polkua, joka pihasta ulommaksi tultua käy yhä epätasaisemmaksi.

Joni: Mihin te... missä päin se on? Eikö se olekaan meidän kartanolla?

Junnila: Eipä tietenkään.

Joni: Kas sitä! Enkö minä sitä kohta sanonut, ettei meillä sellaisia... Missä asti se on?

Renfors: Eikö se olekaan kartanolla?

Joni: Kuinka se kartanolla olis? Tällä kartanolla ei ole mun aikamani ollut muuta väkevää, kuin se Marjuskan koniviinapullo, joka äsken löytyi kellarista ja jolla se leveitä lonkkiansa hieroo.

Renfors: Mihinkä tässä mennään?

Junnila: Tänne päin vain. Tulkaa tästä. Se on täällä rannassa.

Renfors: Jaa rannassako?

Joni: Rantaanko se poliisi meitä vie? Minä en ole siellä päin koskaan kulkenutkaan. Kerran syyskesällä satuin käymään, kun tämä Kuusisen naapuri pani sinne hamppulikoansa.

Renfors: Mitä sä sinne silloin menit?

Joni: Kun satuin kuulemaan ääniä, niin menin katsomaan vain, että kuka siellä on. Muuta en ole ikinä kulkenut tällä taholla.

Renfors: Etkö uimassakaan?

Joni: Minä en ui ikänä!

Renfors: Kuinka et?

Joni: En minä, kun en osaa. En minä ole ollut ikänä uimassa. Ei, en minä mene.

Myrskylento menee jäljessä ja kompastelee kiviin. Mitähän tämä on? hän itseltään kysyy. Muistelee, että se liikkui kuin kala vedessä, tämä Jussi. Muuhun se ei ollutkaan niin hyvä kuin uimaan. Onpa oppinut valehtelemisentaidon. On. Tarvitsehan sitä sitäkin. Kommunisti. Kunhan ei nyt vain nolahtaisi. Panevat vielä kiinni. Näkyy kietoneen tämän kruununpalvelijan. Täällä olisikin hyvä toimia... Mutta mikä lie tämä poliisi?... Kun ei vain tulisi noloteltua, että puhutaan Jussin kanssa ristiin...

Setä Myrskylento kompastelee ja kompastelee. Päättää olla, mikäli mahdollista, mykkä, ei puhua mitään. Katselee vain ja mittailee Jussin taitoja. Häntä, häntäpä se saa kiittää taidoistaan. Kasvatus on tehonnut. Poika on pureutunut porvarin lihaan kuin iilimato. Ellei se nyt petä köyhälistöjoukkoa! Mutta se ei s a a t a. Tuollainen luonne on synnyynnäinen polsevikki.

Se ei saata koskaan olla ihmistenlailla. Sen pitää aina valehdella, pettää, juokalehtaa. Sen on mahdotonta olla siivo porvari...

Puitten välistä rupesi nyt vilkkumaan sähkölampunvalo, ja valopiirissä seiso i Hännilä. Aivan lähellä kimalteli rannan vesi, jonka pinnalle pieni lamppu loi kimaltavaa hohdetta, mikä salaperäisenä häipyi mustaan etäisyyteen.

Samassa saapui retkikunta paikalle, missä pirtukellari jo oli avattuna selkoselälleen. Uteliaina tuijotettiin hautaan. Sähkölamppujen valaistuksessa välähelivät kirkkaat kanisterit uteliasiin silmiin.

Joni: Voi viekkahan sian pää!

Nyt jo valaisee Junnilankin sähkölamppu kirkasta kanisteririviä. Miesjoukko seisoo avatun haudan ympärillä vaiteliaana ja murheellisena tuijotellen siellä lepäviä kanistereita, kuin rakkaitten vainajain ruumiskirstuja.

Renfors hengittää syvään, aivan kuin olisi juuri vapautunut jostakin ylivoimaisesta ponnistuksesta. Nyysää nenäänsä, pyyhkäiseekin.

Joni: Kenenkähän nuo mahtavat olla?

Hännilä nauraa-hörähtää.

Joni: Mitä te nauratte?

Hännilä: Tapaa isä poikansa tuntea.

Joni: Vastaatteko puheenne?

Hännilä: Vastaan!

Joni: Ettäkö nämä ovat mun?

Hännilä: Kenenkä ne sitten olisivat?

Joni: Onko se minun asiani tietää!

Hännilä: Sun maallasi tämä on.

Joni: Täälläkö mun pitäisi seisoa ja perätä, milloin joku naapuri likokiviensä kanssa ottelee?

Hännilä: Naapuri! Älä sakaa viattoman naapurin niskaan omia syntejäsi.

Joni: Minäkö?

Hännilä: Sinä juuri.

Mutta nyt oli Junnila kaivanut haudan sivulla olevassa rehukasassa ja veti sieltä esiin paketteja.

Junnila: Mitä nämä ovat?

Joni: Mitäs perttanoita niillä vielä siinä on? Oikeinpa ne . . . tunkevat toisen maalle ja kaivavat tällaisia varkaan kätköluolia. Tässä alkaa oikein käydä vihaksi.

Renfors uteliaana: Mitä kirjallisuutta ne ovat?

Joni: Niin, mitä ne ovat? Eihän vain näiden . . . näiden maanlyöppärien, kommunistien?

Junnila on avannut yhden paketin ja lukee kirjasen nimilehteä: »Talonjussi ja hänen orjansa».

Joni: Mitä se sellainen? Onko se jumalansanaa?

Junnila nauraen: Jumalansanaa se on.

Joni: Mitä nauratte? Jos ei se ole jumalansanaa, niin se on pirunsanaa. Näyttäkää!

Renfors katsellen kirjasta: Eikö tämä ole kommunistien kirjoja?

Joni: Olisivatko ne roistot tänne meidän mäelle kaivaneet kätkönsä? Nimismiehen pitää ottaa selvä, ettei tässä ruveta viattomia ihmisiä epäilemään.

Hännilä: Ja tässä on »Ryövärien yhteiskunta».

Joni: Mikä ryövärien yhteiskunta?

Junnila: Ja tässä on »Kommunistinen autuudenoppi».

Joni: Onko se sitten kommunistinen? Minä listisin pään jokaiselta kommunistilta!

Myrskylento seisoo askeleen syrjemmällä ja taamalla polttopisteestä, jossa kaikki muut askaroivat. Syrjäsilmillä seuraa hän kasvattinsa kasvojen ilmeitä, silmäpeliä ja sanoja, tehden kaikesta laskelmiaan. Hänen päässään kiehuu ajatussikermiä, toinen toistaan juonikkaampia, pyrkien keksimään sitä, miten veljenpoika pääsisi tästä hieman kiusallisesta tilanteesta. Mielihyvällä pani hän merkille Jonin suuren pidättyväisyyden ja hillityn harvasanaisuuden. Ilmeisesti hän ei sano mitään ilman harkintaa. Setämies on jo huomavinaan, että pieni valonaukko pilkistää esiin sen mahdollisuuden kautta, että kieltää jyrkästi tietävänsä tästä kätköstä mitään. Pikkuisen, varovaisen avustuksen katsoo Myrskylento voivansa panna tarjolle.

Myrskylento: Sattuu usein, tänä katalana aikana, että pahat ja ilkeät ihmiset, sellaiset trokarit ja kätyrit, panevat kätköjään siivojen ja kunniallisten ihmisten lähettyville, ettei sieltä osattaisi etsiäkään.

Joni: Se on justiin niinkuin setä sanoo! Tämäkin tässä on vihamiesten tekoa. Ja kun sitten vielä ovat panneet siihen tuota kommunistien kirjallisuuttakin. Mitähän ne minulta tahtovat, minä kun en tee linnullekaan pahaa?

Myrskylento: Et ainakaan ennen tehnyt. Kiltti ja nyhteri poika olit aina.

Joni puoliksi itku-äänellä: Eikö niin setä? Minä olin tottelevainen ja nöyrä?

Myrskylento: Siivo poika tämä oli.

Joni: Ja sentähden ne punaiset roistot ja ryssän tököttisaappaannuolijat mua niin vihaavat, kun en minä ole ruvennut niiden palvelukseen.

Myrskylento: Vähäkö minäkin oon saanut niiltä kärsiä.

Joni: Voi kamalaa kuinka täällä rehtiä ihmistä sorretaan!

Renfors: Mitä näiden kanssa nyt tehdään?

Hännilä: Nimismieshän sen parhaiten tietää.

Renfors: Niin että takavarikoida?

Junnila: Mitäs muuta!

Renfors: Mutta kenenkä ne mahtavat olla?

Junnila: Epäileekö nimismies vielä sitä?

Renfors pehmeästi: Mutta onko todistuksia?

Junnila: On!

Renfors: Onko?

Junnila: On.

Renfors ilmeisessä tuskassa ja hätien: Tuota... onko sellaisia, jotka...

Mutta huvilalle johtavalta kujalta alkoi nyt kuulua hiljaista autonhyrinää. Se tuntui jo ajavan pihaan. Kaikkien huomio kiintyi sinnepäin ja puhelu keskeytyi.

Samalla kuului läheltä hämärän pimennosta aluksi ähkymistä, sitten pari siunausta ja vihdoin selvällä, tutulla äänellä

Marjuska: Katoavat kuin kaste... Mitä te täällä teette? Sinne pihaankin kuuluu tultavan autolla... Minä niin pelkään, yksinäinen, akkaanen ihminen... Uh-aih-oih!

Marjuska sekaantui jaloistaan risuihin ja kaatui, satuttaen kipeästi lonkkansa ja kyynärpänsä.

Hän rupesi täyteen kolloon itkemään samalla, kun auto alkoi kovemmin puhkua.

Pirtuvaraston ympärillä syntyi levoton liikehtiminen.

Molemmista sähkötaskulampuista sammui tuli. Oli hiljaa ja kuunneltiin.

Joni levotonna: Mikähän sinne nyt...?

Marjuskan ääni jostakin: ...kun sammuttavat valkiankin justiin... siunatkoon, kun otti lonkkaani ja kyynärpäähäni kipeää... Hou! Onko täällä ketään?

Ei kukaan virka mitään.

Marjuska: Joni, tultiin autolla, kuulitko sinä?

Joni kuiskien: Pidä nyt kitas kiinni!

Marjuska: Häh?

Joni: Mene tiehesi, ja anna makos laulaa! Kuka tietää, mitä kulkiaimia tulee tuvalle.

Marjuska alkoi nyt sen enempiä inttamättä tunnustella polkua, päästäkseen takaisin mökille.

Pihasta kuului hiljaista, useamman henkilön puhe-
lua, josta saattoi havaita mies- ja naisääniä. Matka oli kuitenkin sen verran pitkä, että sanoja ei voinut erottaa.

Marjuskan vaivalloista vaellusta yli kivikon ja risukon, läpi pensaikon ja viidakon, saattoivat kuuntelijat kuitenkin askel askeleelta seurata. Sillä akka jahkaili ja siunaili lakkaamatta valitellen ja pahoin pannen.

Yht'äkkiä alkoi pihasta kuulua miehen kirkuna ja hätähuuto. Samalla syttyivät auton sähkölyhdyt ja

koko aluetta valaisi kirkas leimaus. Hätähuutoon yhtyi samalla ainakin yksi nais- ja miesääni. Huudoista saattoi päätätä, että joku oli jonnekin pudonnut, sillä se ensimmäinen ääni kuului kuin maan alta.

Joni: Voi seittämänkymmentä . . . se on pudonnut meidän vesikaivoon!

Taskulyhdyt leimahtivat uudelleen ja koko miesjoukko kiirehtimään puolijuoksua hätäpaikalle.

— — —

XXXI.

Autossa, joka oli pysähtynyt liikemies John Lindbergin pihaan, oli, paitsi ohjaajaa, kaksi herraa ja yksi nainen. Vaunu kulki pimeänä. Kaikesta päätäten oli tie kuitenkin ohjaajalle vanha tuttu, koska hän vauriotta osasi ohjata suoraan pihaan.

Siinä avautui katetun auton suljettu ovi ja mies astui ulos.

Mies: Pimeä kuin säkissä. Ei näe mitään. Tuntee Jonne varmaan, että tämä on Lindbergin huvila.

Ohjaaja astuen ulos: Varmasti.

Mies: Vai niin varmasti. No hyvä on.

2:nen mies autossa: Me jäädään tänne autoon.

Naisääni: Eikös hitto! Herra Lindberg on hauskeempi mies kuin sinä.

1:nen mies ulkona nauraa: Hä-hä-hä.

2:nen mies: Tunnetko sinä hänet?

Naisääni: Kerranko täällä on oltu!

2:nen mies imelästi: Kenen kanssa?

Naisääni: Mitä se tohtorille paistaa!

1:nen mies: Minä menen katsomaan löytääkö tässä mökin ovelle. Tram-tram-traa...

2:nen mies: Älä hiidessä melua, niin tuomari-kandidaatti kuin oletkin.

Naisääni: Laula vain, Joosef.

1:nen mies: Eikö niin Hulda? Sitä vartenhan me olemme tulleet tänne maaseudulle, että saa hieman remmastaa, ettei urkkiva poliisi ole niskassa heti, kun jalkansa kapakasta laskee katukäytävälle.

Naisääni: Justiin samaa mina sanon, ha ha hi hi hu huh! Mutta tämä eläintohtori on niin... niin... lapsellinen. Se on justiin niinkuin raittiusmies. Huh sentään!

2:nen mies autossa: Älä nyt, rakas Hulda-kulta niin alas pane.

Naisääni: Hi hi hih... justiin sellainen sinä olet.

1:nen mies: Niin hänen rouvansakin sanoo.

Naisääni: Sanooko, Joosef, häh?

1:nen mies: Sanoo. Se Aamos on liian ujo ja siivo, sanoi hänen rouvansa.

Aamos matalalla äänellä: Älkää... älkää rakkaat ystävät sekoittako häntä tähän joukkoon.

Hulda: Aamos itkee kohta, kuule Joosef.

Joosef: Ei hän itke kauan. Anna hänelle ryyppy lisää.

Äänestä päättäen tuntui Joosef etäännyvän jonnekin.

Hulda: Joosef, minä tulen kanssasi!

Aamos: Mene menel!

Mitään kutsuvaa vastausta ei kuulu.

Hulda on astunut ulos autosta ja tuntenut pehmeän rapakon jalkainsa alla. Häneltä pääsee ruma sana samalla kun tempautuu takaisin autoon.

Hulda: Siellä hukkuu rapakkoon!... Kuuletko Joosef?

Aamos: Pysy täällä.

Hulda: Pysy itse ja muistele akkaasi!

Aamos: Otetaan ryyppy, Hulda. Älä ole niin ilkeä.

Hulda: Ota! Siinä se on nurkassa.

Aamos: Etkö sinäkin?

Hulda: Ainahan minä... Minä en pelkää mitään. Enemmän minä kestäen kuin sellainen mamman poika. Mutta voi hitto, kun siellä on rapaa.

Aamoksen puolelta kuuluu jo pulputus.

Samalla läiskähtää, hieman kolisee ja räiskähtää jossakin, muutaman sylen päässä, ja alkaa kuulua surkea hätähuuto.

Hulda: Mitä... mitä... Joosef! Mikä hänen tuli?

Nainen syöksähti ulos autosta. Samalla valahtivat auton lamput ja ohjaaja hyppäsi ääntä kohti.

Aamos pistäen päänsä auton ovesta, mutta ei mene mihinkään: Mikä siellä tuli?

Autolyhtyjen valossa juoksivat jäljekkäin Hulda ja autonohjaaja kuraisessa pihassa. Yhä kuului jostakin etäisyydestä, aivan kuin maan alta surkea hätähuuto ja omituinen vedenpolskutus.

Hulda: Missä... missä... — sys siunaa... missä sinä olet, Joosef?

Ohjaaja: Eikö . . . eikö se kuulu tuosta vesikaivosta?

Hulda: Tuostako? Missä sinä olet, Joosef?

Ääni maan alta: Vesikaivossa . . . auttakaa . . . minä hukun!

Nyt jo seisovatkin ohjaaja ja Hulda kaivon luona ja kurkistavat sinne. Sieltä kuuluu polskutusta, ähkymistä ja vaikenevaa valitusta.

Hulda kaivon aukolla: Joosef!

Kaivosta: Apua! . . . apua!

Ohjaaja jo laskee vesisankoa alas, lappaen käsistään salkoa minkä ehtii. Hän tunki sangon saapuneen veteen, ottaa taskustaan sähkölampun ja valaisi kaivoa.

Ohjaaja: Tarttukaa vesisankoon!

Kaivosta kuuluu vain ulinaa.

Ohjaaja: Ettekö voi tarttua vesisankoon?

Hulda: Ota kiinni, Joosef, vesisaaviin! . . . Oletko hengissä?

Nyt tarttuu joku saaviin painaen salkoa äkkiä alaspäin. Ohjaaja tempaa lujasti kiinni, mutta tuntee voimansa pettävän. Salko painuu yhä.

Ohjaaja Huldalle: Ottakaa kiinni!

Hulda kurottaa peloissaan salkoa kohti, mutta pelkää putoavansa.

Salko on nyt vetäytynyt jo etureunaan ja ohjaaja alkaa kiskoa, mutta ei jaksa. Hulda koettaa, mutta pelkää niin että tuskin uskaltaa toisella kädellä pitää kiinni salosta.

Hulda: Joosef! . . . Joosef! . . . Hukutko sinä?

Ääni kaivosta: Ve-ve-vetäkää!

Nyt ryntää Huldakin kaksin käsin salkoon, mutta

horjahtaa samalla ja on vähällä pudota kaivoon. Ohjaaja saa kiinni käsikynkästä ja työntää syrjemmälle.

Hulda henkipyntelyksissä: — syssiunaa, jos minäkin putosin kaivoon.

Joni tullahuhkii, parin sylen päästä: Mitä seittämäntoista, te täällä... Kuka siellä vesikaivoss' on?

Ohjaaja: Tulkaa joutuin auttamaan! Täällä on tuomari Julkunen.

Joni: Mitä se vesikaivossa tekee?

Joukko mieskäsiä käy nyt jo kiinni kaivonsalkoon ja alkavat kiskoa. Mutta tuskin on painoa hilattu metrin verta ylöspäin, kun se hellittää, kaivosta kuuluu loiskaus, itkunsekainen parkaisu, ja salko tempautuu ylöspäin.

Myrskylento: Se putosi!

Junnila kaivoon: Ettekö te voi pitää sangosta kiinni, kun...

Hännilä: Taitaa jo olla kohmetuksissakin. Laskeetaan alas tämä... Ottakaa nyt ja menkää sankoon seisomaan!

Renfors: Hän ei puhu mitään.

Joni: Ähkyy vain ja ulisee. Onko se tuomari Julkunen?

Kaivosta: Oo — on... oo — on... Auttakaa!

Aamos seisoen yhä auton ovella: Ettekö te saa häntä ylös?

Hulda: Sekin huutaa, eikä uskalla tulla lähellekään... ja mies on olevinaan.

Myrskylento: Mutta tuolla kurilla se ei tule. Minä haen köyden. Näin sellaisen äsken keittiön ovipielessä.

Menee.

Joni: Sillä sedällä on terävät silmät! Näkikö kukaan muu sitä köyttä?

Marjuska tullaliikkaa: Mi-mi — mitä köyttä? Meidänpö — kö-köyttä? On se keittiönnaulassa... Tuota, mitä, onko se mennyt kaivoon?

Miehet ovat laskeneet sangon uudestaan alas ja Junnilan sen mukana.

Junnila kaivossa: Tänne päin, tänne päin. Älkää siellä ylhäällä vetäkö, tämä meinaa hukkuu!

Myrskylento: Pannaan tuo köydenmutka kainaloihin.

Renfors: Katso nyt, Junnilla, köysi tulee. Eihän tuomari vain pääse hukkumaan?

Hulda: U-u-huu-huu-huu...

Joni: No, voi seittämänkymmentä! Älä nyt, Hulda, ulvo.

Marjuska Huldalle: Onko se teidän herra?

Myrskylento: Nyt vetämään! Pysyykö kala?

Junnila: Pysyy! älkää laskeko salosta kaikin, minä painun sangon kanssa veteen... kuuletteko te?

Hännilä: Kuullaan, minä pidän salosta. Kiskokaa nyt köydestä!

Aamos autosta: Alkaako tulla ylös?

Hulda: Siellä se sekin huutaa, vaikka ei tohdi autosta astua rapakkoon.

Marjuska: Mikä se sellainen pekuna on?

Renfors: Nyt, nyt, varokaa päätä.

Myrskylento: Joni, tartu käsivarteen. Kas niin, minäkin.

Joni: Siinä se nyt on, mutta onko hänessä henkeä?

Renfors: Heti kantamaan tupaan!

Hännilä kiskoen salosta: Tulkaa vetämään, tämä on niin raskas.

Kukaan ei ota kuulevaan korvaansa *Hännilän* kehoitusta.

Myrskylento: Ottakaa jalkoihin ja toiseen käsi-varteen.

Hännilä: Ensin *Junnila* ylös!

Joni: Minä otan jalkoihin. Voi, kun on kengät ja housut märkänä.

Renfors: Joutukaa nyt, taitaa henki olla kysymyksessä.

Aamos autolta: Kuoliko se?

Hulda: huu-huu-huu — kantakaa nyt — huu! . . .

Joni: Älä kilju *Hulda*. Miksei se tule apuun tuo, joka rääkyy tuolla?

Hulda: Uuu-huu-huu — kun on niin rapaa.

Seurue alkaa mennä tupaa kohti.

Hännilä saa vihdoin kiskottua *Junnilan* niin ylös, että tämä ulettuu käsin kaivonaukon reunaan ja kiipeää maalle.

Hännilä: Kun menevät hyväkkäät vain, vaikka minä olisin kuinka pyytänyt auttamaan.

Junnila: Muuta heiltä saattaa odottaa.

Aamos yhä autosta: Pääsisikohän täältä jostakin kautta kuivin jaloin tuonne tupaan? Jäi kalossit kau-punkiin.

Junnila: Taitaa olla parasta pysyä siellä.

Aamos: Tulkaa auttamaan, hyvät miehet, saatte aikamoisen ryypyn.

XXXII.

Hännilä hiljempaa: Ryypyn! Kuulitko? Silläkin on pirtua.

Junnila: Tietysti. Tai konjakkia.

Hännilä: Mitä meinaat? Mennäänkö ja otetaan takavarikkoon ja...

Junnila: Ja mitä?

Hännilä: Vastaamaan.

Junnila nauraen: Luuletko tosiaankin, että tuo tuolla antaisi siihen suostumuksensa?

Hän viittasi peukalollaan yli olan tupaa kohti.

Hännilä: Älä... luuletko, että tohtisi kieltäytyä?

Junnila: Kertako vain on sen tehnyt. Häpeät ja mielipahat siitä vain saisi, niinkuin ennenkin. En minä viitsi. Saa vain nähdä, miten tämä toinenkin päättyy.

Hännilä kiihtyen: Jumalauta! Jos tämä kulaassi saa livistää, niin sitten minä menen maaherroihin.

Junnila nauraen: Ja mitä sinä siellä valkenisit?

Hännilä: Sepä nyt on p—tä...

Junnila: Sitä se on.

Aamos autolta: Tuletteko te, miehet?

Junnila: Eiköhän käydä katsomassa tuolla tuvassa, missä kunnossa tuomari on, ennenkuin mennään korjaamaan ne kanisterit?

Hännilä: Uskaltaako ne jättää niin kauaksi?

Junnila: Eipä niitä sieltä nyt juuri mihinkään, kun tie kulkee tästä.

Hännilä: Vievät, jos haistavat sinne Kuusisen pihalle päin.

Junnila: Käydään tuvassa vain häthätää.

Alkoivat miehet astuskella tupaa kohti, Junnila edellä ja Hännilä perässä.

Junnila: Kastuivat jalkani ja housuni likomäriksi.

Hännilä: Pitää vähän kuivata kenkiä, jotta et saa nuhaa.

Aamos, kun näkee miesten nousevan rappusia: Ettekö te tulekaan?

Hännilä: Mikähän se tuokin on?

Junnila: Etkö sinä tunne?

Hännilä: En minä tunne.

Junnila: Sehän on se eläinlääkäri, joka hiljakkoin nai tämän meidän provastin tyttären, ja joka kuuluu hurjasti rikastuneen pirturesepteillä.

Hännilä: Älä nyt . . . vai se se on.

Aamos: Miehet siellä! Minä annan pullon konjakkia, jos kannatte minut tuon rapakon yli . . . kuulitteko?

Mutta houkuttelevasta tarjouksesta huolimatta katosivat poliisimiehet tuvanpuolelle.

Siellä sisällä tuomari Julkusetta kiskottiin märkää paitaa yli pään, Marjuska pääpukijana ja neiti Hulda apuamassa. Tuomarin pää lenkkui sinne tänne aivan tarmottomasti ja silmistä välähti usein valkuaiset. Mutta hengissä hän jo oli, vaikka ei näyttänyt voivan puhua. Nimismies Kalle Renfors oli touhukkaana avussa, koettaen tehdä mitä ihminen suinkin voi hosumisella ja edestakaisin juoksemisella, saattaakseen äsken kaivossa, veden vaarassa olleen huvimatkaileijan taas sille tuulelle, että alkaisi ajatella ja puhua. Silloin muistaa hän yhtäkkiä, että nyt pitäisi antaa tuomari Julkusetta ja hänelle itselleen jotakin väkevää. Hätä rikkoo lain.

Renfors kamarinovesta Jonille: Kuule Joni, tämä tarvitsee väkevää.

Joni: Anna vain!

Renfors: Mistä minä?

Joni: Ja mistä minä? . . . Meinaatko juoksuttaa paulaan?

Renfors: Älä nyt.

Joni: Mitä »älä nyt»?

Renfors: Tässä on hätä.

Joni: Mene apteekkiin.

Renfors: Entä jos niillä on autossa? Kuka se siellä huusi?

Joni: Mene katsomaan. Minä en sekaannu autojen ja poliisien asioihin.

Setä Myrskylento on pysytellyt kamarinoven vaiheilla, ollakseen apuna, jos tupa-keittiössä tarvitaan. Hän kuulee taas, miten Joni menettelee, ja ajattelee itsekseen sitä, miten suuret lahjat tässä on saatu kommunistisen liikkeen palvelukseen. Myrskylennon tekee mieli naurahtaa, mutta se häiriytyy, kun kuulee hänen puoleensa käännättävän.

Renfors: Eikö herra Myrskylento tahtoisi olla niin hyvä ja mennä sen herran luo, joka istuu siellä autossa ja pyytää häntä tänne sisään.

Julkunen samassa: Siellä on konjakkiakin!

Renfors ilostuen: Aa-haa, täällä ollaan jo täydessä tolkussa.

Samassa tulevat Junnila ja Hännilä sisään.

Renfors: Junnila, kutsukaa se herra sieltä autosta sisään, ja ottakoon lääkepullonsa mukaan. Tuomari Julkunen on vilustunut. Sanokaa!

Junnila: Se herra pyysi itseään kantamaan, kun pihassa on niin rapaa ja kalossit ovat jääneet kaupunkiin.

Renfors: Kantakaa se! Eikö Hännilä ja Myrskylento mene mukaan. Tuomari saa keuhkokuumeen, ellei saa pian. Hän aivan värisee ja huulet ovat siniset.

Myrskylento päätä vääntäen: Onko se laillisesti saatua se väkevänpuoleinen siellä autossa? Minä kun olen ehdottomasti raitis ja kieltolain kannattaja. . .

Renfors: Mutta hyvä, rakas herra Myrskylento . . . kun ihmisellä on hengenhätä?

Myrskylento: Jos se saa viinaa, se kuolee.

Julkunen jo hieman toipuneena: Se on tohtori, se herra autossa, ja konjakki on tohtorin määräämää.

Hulda huutaen: Minkälaisia ihmisiä te olette! Minä menen, minä, vaikka kuinka olisi rapaa! . . . Noilla miehillä on pitkävartiset saappaat . . .

Renfors: Ei ei, neiti, minä menen.

Joni: Pysy sinä Hulda, tuvassa, antaa nimismiehen hakea!

Renfors luo mennessään katseen Joniin.

Junnila ja Hännilä ovat istuneet vierekkäin tuoleille ja katselevat siitä hyörinää ympärillään. Junnila on kiskaissut saappaat jaloistaan, kaatanut veden pois ja odottelee kuivumista. Myrskylento on sytyttänyt sikaa-
rin ja seisoo selkää lämmitellen hellanpesän edessä. Heti kun Junnila ja Hännilä tulivat sisään, on Marjuska mennyt ulos.

Nyt menee itse nimismies sitä päästä auton luo.

Aamos: Kuoliko se?

Renfors: Ei. Onko sulla konjakkia?

Aamos: Tässä on.

Renfors: Onko vain? Se tarvitsee nyt hyvää lämmintä. Kätke noilta miehiltä, jos on muita pulloja. Minä maistan, kelpaako tämä.

Kruununnimismiehen kurkusta alkoi pulputa alas jalo neste, jota hän siten tutki, kelpaako se lääkkeeksi tuomari Julkusen vilustumiskohtauksessa. Toimituksen jatkuessa kääntyy hän hieman levotonna rakennusta kohti katsomaan, eikö kukaan tule häiritsemään. Mutta on hyvä pimeys, eikä ketään tule. Junnila vain näkyy selvästi ikkunasta, kun seisoo hellanpesän edessä ja kuivailee likomärkiä saappaitaan.

Rannanpuolelta koivikon takaa kuuluu jotakin hyvin hiljaista liikettä.

XXXIII.

Saatuaan saappaansa senverran kuiviksi, että ne kehtasi vetää jalkoihin, sytytti Junnila uuden paperossin.

Junnila: Eiköhän nyt mennä vähän katsomaan sinne ulkokartanolle?

Hännilä: Eiköhän.

Junnila: Se meni, se nimismies tuonne kamariin. Pitäisi sitä vielä puhutella.

Hän menee ja avaa kamarinoven juuri, kun siellä ryypätään yhteisesti tuomari Julkusen terveydeksi, ja itse Julkunen jo taitaa pitää puhetta kertoen sankarillisesta ja miehuullisesta potkimisestaan pohjattomassa vesikaivossa.

Kruununnimismies Renforsin silmät ovat jo saaneet toljottavan ilmeensä, alahuuli on rempsahtanut huolimattoman näköisesti hoidotonna alaspäin, ja kädessä on lasi, jossa kellertävä neste huljuu. Aamos, myöskin lasi kädessä, kertoo juuri herra Myrskylennolle ja neiti Huldalle jotakin hyvin mielenkiintoista. Autonohjaaja istuu tulipesän vieressä nojaten siihen uneksivaa päättään ja itse Joni istuu erikseen sohvan kulmauksessa ja katselee seuruetta.

Junnila: Tuleeko herra nimismies vähän? . . .

Renfors: Mitä nyt? Kyllä minä sitten.

Junnila: Kysyisin vain, miten tehdä niiden kanssa siellä?

Renfors lähtee vastahakoisesti, aikoo painaa toisella kädellä oven kiinni ja sen mukana työntää Junnilan keittiönpuolelle samalla, kun toisessa kädessä huljuu lasi kellertävine sisällyksineen.

Renfors: Odottakaa nyt siellä!

Junnila äreästi: En minä viitsi tässä koko yötä. Sanokaa jätetäänkö ne sinne, vai viedäänkö ne pois?

Renfors: Pa-pa-pane kärryille.

Junnila: Tuleeko nimismies sitten mukaan?

Renfors kääntyen Julkuseen: Kuule, sinä kai annat auton kyyditä minut kotiin?

Julkunen: Juu!

Renfors: Me-mene vain Junnilla ja pane niinkuin itse parhaaksi näet, la-lain mukaan — lempoko tässä muu auttaa. Eihän niitä tiedä ke-ke-kennkä ne ovat? Mutta oli kenen tahansa, minä en, e-en ka-katso persoonan muotoa! Viekää meille, niinkuin laki säättää. Me-menkää nyt.

Nimismies työntää oven kiinni ja Junnila painuu pahantuulisena keittiöön.

Marjuska nuokahtelee pöydän vieressä.

Hännilä: Ota siitä selko.

Marjuska unisena: Kun kukutaan koko yö, ettei ihmiset saa yön rauhaa. Juutasko ne, nuo kaupunkilaisetkin tähän veti.

Junnila: Taitaa muori olla iltauninen?

Marjuska: Vaivaisen iltauninen... mutta nythän onkin jo kello yli puolenyön.

Junnila ja Hännilä kävivät nyt ulos pilkkopimeään yöhön. Valaisten polkuaan sähkölampulla osuivat he löytämään äskeisen pirtukätkön seuduille. Pysähtyivät hölmistyneinä kuopan reunalle, joka nyt oli aivan tyhjä. Ei kanistereita, ei kirjoja! Ainoastaan joku tyhjäksi vuotanut tahi juotu kanisteri virui kuopanreunalla ja muutama irtonainen lentolehtinen, aivan kuin tarkoituksella siihen jätetty. Näiden lehtisten nimenä oli: »Porvaria on helppo vetää nenästä, kun siihen vain tottuu».

Kotvan seisoivat poliisiviranomaiset tyhmistyneinä ja vaieten katsellen ympärilleen ja toisiinsa. Ensiksi puhkesi sanoihin:

Junnila: Voi sun... voi sun...

Hännilä: Sanos muuta!

Ja sitten raavittiin päätä.

Ja sen jälkeen sytytettiin paperossit.

No niin. Juostiin hieman ympäri. Olisiko ne tuonne veteen upottaneet? Taikka... tänne. Kuusiseen päin johtaa jälkiä? Mutta niitä johtaa joka puolelle.

Harhailtuaan sinne tänne havaitsivat vihdoin parhaaksi mennä katsomaan hevosta Kuusisen talliin. Sopiivat jo matkalla, että nyt he lähtisivät kotiin ja kävisivät nimismiehelle vain ilmoittamassa, kuinka oli käyty.

Kuusisen tallinovi oli lukossa. Rattaat oli isäntä itse mahtanut lykätä solaan.

Hännilä koputtamaan tuvanovelle. Sieltä tulee isäntä unisena.

Hännilä: Annatko tallinavaimen, että saamme hevosen?

Kuusinen: Jassoo . . . tuota, kuule, kun te rupesitte niin kauan viipymään, niin minä en viitsinyt valvoa, pistin hevosen puihin ja laitoin tuonne tarhanpuoleen, katosalustaan, ja heiniä eteen. Onhan sulla lyhty? Ottakaa sieltä.

Hännilä: Jaahah. Sielläkö se? . . .

Kuusinen: Siellä se on . . . arvelin, että saatte sieltä. On mukavampi olla valmiina valjaissa, kun on yökin jo näin kulunut. Kuinka monta kello liekään? Näettekö hevosta?

Viimeinen kysymys lensi Junnilalle, joka lamppuineen kuukki jo tarhassa.

Junnila: Ei täällä mitään ole!

Kuusinen: Eikö ole? Siellä katosalla.

Junnila: Ei mitään.

Kuusinen: No mutta . . . herra siunaa, tuota, eikö siellä ole?

Junnila: Ei ei!

Hännilä oli jo lähtenyt myöskin tarhaa kohti astumaan ja rupesi nyt kiiruhtamaan askeltaan. Perässä tuli Kuusinen itsekseen mulisten ja päivitellen.

Mutta katosalusta havaittiin tyhjäksi. Tutkittaessa jälkiä huomattiin, että hevonen rattaineen oli todellakin kääntynyt pihaan ja siitä tielle. Kuusinen oli melkein vielä enempi hämillään kuin Junnila ja Hännilä, jotka häntä hätyyttelivät terävänlaisilla kysymyksillä siitä, miksi oli hevosen ottanut tallista ja laittanut katosalustaan? Selittää nyt sellaista, jota täytyy muutenkin hieman hävähtää!

Kuusinen loukkaantuneena: Minä vain ajattelin, että teidän on nätimpi ottaa valmiiksi valjastettu hevonen, jos satutte viipymäänkin.

Hännilä ja Junnila lähtivät kiireen vilkkaa oikaisemaan taasen maantielle päin kuulustelemaan, mihin hevonen olisi sattunut kulkeutumaan. Kumpaisellakin oli sappi niin täynnä, ettei saattanut puhua. Juuri kun he saapuivat Kuusisen tienhaaran lähelle, porhalsi Lindbergin kujasta tuleva auto täysin valoin siitä ohitse. Autosta kuului ylimpänä kruununnimismiehen Kalle Renforsin ja neiti Huldin hilpeä ja korkeaääninen sanailu. Hulda yritti laulaa muuatta aariaa, mutta kruununnimismies tahtoi laulaa »Puuställin häitä».

Aamos kuuluu etäällä korottavan tenoriaan riidanratkaisuksi: »Härmäss' häät oli kauhiat, sielä juothin ja tapeltihin . . .»

Junnilan ja Hännilän sappi taas yrittää purkautua sanoiksi. Mutta kuitenkin he vain ääneen ähkyen astuvat rivakasti tietä, jota auto oli juuri mennyt.

— — —

Herra John Lindberg on juuri laittautumassa makuulle, kun Marjuska pistää päänsä ovesta sisään ja kuiskaten kutsuu keittiöön. Joni menee.

Marjuska viitaten ulos: Siellä on joku akka. Minä en laskenut sisään. Sanoo tuntevansa sinut.

Joni: Mikä akka?

Marjuska: Joku . . . taitaa olla vanha tuttu.

Joni: Mikä vanha tuttu? Ei mulla ole sellaisia.

Marjuska: Mene katsomaan.

Jonin epäilyks ja uteliaisuus alkaa herätä. Hän etsii taskulyhtynsä, käy ulos. Siellä seisoo portaiden edessä Limperin Karuliina ilmi elävänä. Äiti ja poika katsovat toisiaan sähkölyhdyn valossa.

Karuliina: Terveeksi!

Joni: Mitä sinä täällä? Mene hiiteen!

Karuliina: Anna nyt yösiä.

Joni: Vielä sitä! Laita kinttuhisi!

Karuliina: En mene. Tuohon panen maata.

Karuliina todellakin paiskautuu portaalle.

Joni: Jos vain, niin minä pieksen.

Karuliina: Ja minä kiljun.

Joni: Minä tukin suus.

Karuliina: Tapa!

Joni: Kuule, minä annan rahaa. Mene pois, rahaa saat.

Karuliina: Paljonko?

Joni: Saat paljon, jos menet pois etkä sano.

Karuliina: Sitäkö, että ollaan sukuja?

Joni: Sitä.

Karuliina: Anna viisisataa.

Joni: Kaksi saat.

Karuliina: Viisi.

Joni ottaa taskustaan lappusen ja antaa, valaisten lyhdyllä.

Joni: Tässä. Mutta nyt mars. Ellet, niin tiedät mihin minä kykenen.

Samassa hän sammutti sähkölyhdyn, otti Karuliinaa käsivarteen, talutti portille asti. Karuliina sanoi kaiken matkaa hyvin katkeroita sanoja. Veräjällä

Karuliina: Anna elatus mulle, niin ei ikänä pääse suustani mitään. Mutta muuten...

Joni työnsi äitiään käsipuolesta ulos portista ja veti sen kiinni. Astellessaan tuvalle, kuuli hän takanaan pimeässä porunsekaista haukkumista. Hän pysähtyi hetkiseksi aivan kuin aikeissa palata. Jokin voimakas inhimillinen aalto hyökkäsi sydämeen. Hetkisen seisoi hän kahden vaiheella.

Joni: Jos minä sittenkin... kutsun takaisin ja annan Marjuskan mennä?

Mutta samalla hän väkisin karkoitti tämän ajatuksen, lähti tuvalle ja ajatteli Myrskylentoa.

Tultuaan huoneeseen, missä setä jo venyi vuoteessa, vielä paperossia savutellen ja päivän tapauksia sulatellen, virkkoi

Joni: Sun pitää setä huomenaamuna aikaisin laitautua tiehesi.

Myrskylento: Joo, arvaan.

Joni istuu sohvan nurkkaan, nojaa pitkänään, nostaa kätensä pään taakse, tuijottaa hetkisen kattoon. Kotvan kuluttua purkautuu hillittömään nauruun, johon Myrskylento tartutettuna yhtyy, nousten vuoteesta hekottamaan.

Marjuska pistää pänsä ovenraosta. Nauru tarttuu häneenkin niin että lihava ruumis hetkuu.



Maahengen kirjoja:

SANTERI ALKION TEOKSIA:

Santeri Alkion koottuihin teoksiin sisältyy kokonainen aartehisto taiteellista maalaiselämän kuvausta. Ne kohoavat niistä lähteistä, joista kansamme on saanut terveimmän elinvoimansa, niissä näkee kansamme itsensä sellaisena kuin se todellisuudessa on. Samalla ne viittaavat tietä uusia, korkeampia päämääriä kohti.

KOOTUT TEOKSET ilmestyvät 13 osana, joista valmiina on 11 osaa. — Koko sarjan hinta sid. kangaskansiin on 360 mk.

KEISARIRIKOS. Poliittinen romaani sortovuosien ajoilta. — Hinta 30: —, kangaskans. 40: —.

I I S K A H E I K K I L Ä I N E N :

KARULIINAN POIKA I: Katajamäkeläisiä perjantai-iltoja. »*Kappale Suomen kansan elämänhistoriaa.*» (Pastori Johannes Virtanen.) — Hinta 20: —.

ARTTURI LEINOSSEN TEOKSIA:

LAKEUKSIEN LUKKO. Romaani. »*Pohjanmaa saa olla ylpeä uudesta mestarikuvaajastaan.*» (Santeri Alkio.) 15: —, sid. 22: —.

LEIPÄPAPPI. Romaani. 20: —, sid. 30: —.

NUORI TUOMAALA. Romaani. 10: —, sid. 20: —.

KATI. Romaani. 25: —, sid. 35: —.

NUIJAPÄÄLLIKKÖ. 3-näyt. näytelmä. 12: —.

J A A K K O N I K K I S E N T E O K S I A :

YLENKATSOTUITA. Romaani. 10: —, sid. 20: —.

LEPPIRANNAN LAURI. Romaani. 2 painos. 10: —.

U R H O K A R H U M Ä K I :

RANTASUON SANKARIT. Romaani. 20: —.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

Hinta 20 mk.